

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

MARTINA JURIČ
DIPLOMSKI RAD

UTJECAJ JEZIČNIH SADRŽAJA
TELEVIZIJSKIH I RADIJSKIH PROGRAMA
NA LEKSIČKO-SEMANTIČKI RAZVOJ
UČENIKA RAZREDNE NASTAVE

Petrinja, srpanj 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
PETRINJA

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Martina Jurič

**Tema: Utjecaj jezičnih sadržaja televizijskih i radijskih programa na
leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave**

MENTOR: izv. prof. dr. sc. Vladimira Velički

SUMENTOR: Božica Vuić, prof.

Petrinja, srpanj 2019.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	1
Sažetak	2
Summary	3
1. UVOD	4
2. TEORIJSKA RAZMATRANJA	6
3. ISTRAŽIVANJE	10
3.1 METODOLOGIJA	10
4. ANALIZA MEDIJSKIH SADRŽAJA	12
4.1 VERBALNI SADRŽAJI TELEVIZIJSKIH PROGRAMA.....	12
4.2 VERBALNI SADRŽAJI RADIJSKIH PROGRAMA.....	20
5. ANALIZA ANKETNIH UPITNIKA	23
5.1. ANKETNI UPITNIK ZA UČITELJE - ANALIZA I RASPRAVA DOBIVENIH REZULTATA	23
5.1.1 MEDIJSKA KULTURA.....	25
5.1.2 TELEVIZIJSKI I RADIJSKI SADRŽAJI.....	35
5.1.3 MIŠLJENJE I ISKUSTVO UČITELJA	42
5.2 ANKETNI UPITNIK ZA UČENIKE - ANALIZA I RASPRAVA DOBIVENIH REZULTATA	50
5.2.1 NASTAVNI PREDMET HRVATSKI JEZIK	52
5.2.2 TELEVIZIJA	56
5.2.3 VERBALNI SADRŽAJI RADIJSKIH PROGRAMA	63
5.2.4 MIŠLJENJE I ISKUSTVO UČENIKA	68
6. PRIMJER IZ METODIČKE PRAKSE	74
6.1 EVOKACIJA.....	75
6.2 RAZUMIJEVANJE ZNAČENJA-REALIZACIJA	76
6.3 REFLEKSIJA	79
7. ZAKLJUČAK.....	81
LITERATURA.....	83
PRILOZI	89
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	117

Sažetak

Od nastanka tiska do pojave interneta u suvremenom društvu propituju se mogući utjecaji, ali i odnos medija i ljudi, kako odraslih tako i mladih. U Hrvatskoj su medijska istraživanja slabije razvijena, posebice ona vezana uz djecu i mlade. Za potrebe rada, provedeno je istraživanje među učenicima četvrtih razreda osnovnih škola u gradu Petrinji i Zagrebu te učitelja razredne nastave na području Republike Hrvatske. Polazište, odnosno glavni cilj istraživanja bio je utvrditi utjecaj jezičnih sadržaja televizijskih i radijskih programa na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave. S obzirom da je naglasak na djeci školske dobi i primarnom obrazovanju, istraživanje obuhvaća jednu od sastavnica nastavnog predmeta hrvatski jezik, a riječ je o medijskoj kulturi. Kako bi se potvrdila polazna pretpostavka i utvrdio utjecaj jezičnih sadržaja, odnosno jezične (ne)kulture navedenih medija na govor i izražavanje učenika, provedeno je istraživanje kojem je pristupilo sto osamdeset i dvoje učitelja (N=182) te sto četrdeset učenika (N=140) osnovnih škola. Rezultati ovoga istraživanja doprinijet će učiteljima razredne nastave na način da će im osvijestiti problem s kojim se susreću svakodnevno, a da toga nisu ni svjesni. Također, rezultati će potaknuti odrasle, ali i mlade da posvete veću pozornost materinskome jeziku te govoru i izražavanju, kako u svakodnevnoj komunikaciji tako i prilikom javnoga izražavanja.

KLJUČNE RIJEČI: hrvatski jezik, leksičko-semantički razvoj, mediji, medijska kultura, učenici osnovne škole.

Summary

Since the invention of the press in history and Internet in modern era, society examines possible influence and relations between media and population, both adults and children. Media research are very rare in Croatia, especially those relating to children. The base of this paper is research in elementary schools in Zagreb and Petrinja among the fourth grade students and teachers in the Republic of Croatia. The aim of the research was to determine the impact of the language content of television and radio programs on the lexical-semantic development of students in elementary school. Considering the emphasis on school age children, research includes media culture like one of the components of the school subject croatian language. One hundred eighty two (N=182) teachers and one hundred and forty (N=140) primary school students participated in the survey to confirm and prove the initial assumption and found the influence of the media content on speech and expression of the students. The results of this research will contribute to teachers in elementary schools by exposing them to the problem they encounter on a daily basis without being aware of it. The results will also encourage adults but also young people to pay more attention on the mother tongue, speech and expression in everyday communication and public speaking.

Keywords: croatian language, elementary school students, lexical-semantic development, media, media culture.

1. UVOD

*Današnji je svijet nezamisliv bez medija masovne komunikacije (Ilišin i sur., 2001, str. 7). Mediji su sredstvo komunikacije, odnosno izvor informacija. Moguće ih je podijeliti na tradicionalne ili klasične medije i suvremene ili moderne medije. Od nastanka tiska do pojave interneta, ubrzanim širenjem medija, u suvremenom društvu propituju se mogući utjecaji, ali i odnos medija i ljudi, kako odraslih tako i mladih, a kako Ilišin zajedno sa suradnicima navodi, riječ je o najosjetljivijem segmentu populacije (Ilišin i sur., 2001). Razvojem medija razvijala su se i provodila različita medijska istraživanja kako bi se utvrdila prethodno navedena razmatranja. Kada je riječ o djeci i mladima općenito, istraživanja su se kretala u dva smjera. S jedne strane tražio se i pretpostavljao negativan utjecaj medijskoga konzumerizma, a novija su istraživanja pretežno usmjerena na otkrivanje i osvještavanje pozitivnih učinaka korištenja medija (Ilišin i sur., 2001). U Hrvatskoj su medijska istraživanja slabije razvijena, posebice ona vezana uz djecu i mlade. Prema mišljenju Ilišin i suradnika, istraživanja bi trebalo proširiti kako bi rezultati dali uvid, odnosno sugerirali najmanje tri smjera daljnjeg razvoja medijskih istraživanja usredotočenih na djecu (Ilišin i sur., 2001). Jedan od mogućih smjerova bila bi analiza sadržaja medijskih sadržaja za djecu. Na temelju navedenoga, za potrebe rada, provedeno je istraživanje među učenicima četvrtih razreda osnovnih škola u gradu Petrinji i Zagrebu te učitelja razredne nastave na području Republike Hrvatske. Polazište, odnosno glavni cilj istraživanja bio je utvrditi utjecaj jezičnih sadržaja televizijskih i radijskih programa na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave. S obzirom da je naglasak na djeci školske dobi i primarnom obrazovanju, istraživanje obuhvaća nastavno područje nastavnog predmeta hrvatski jezik, a riječ je o medijskoj kulturi. Nastavno područje medijska kultura, prema *Nastavnom planu i programu za zadaću ima osposobljavanje za komunikaciju s medijima: kazalištem, filmom, radijem, tiskom, stripom, računalom; primanje (recepcija) kazališne predstave, filma, radijske i televizijske emisije; osposobljavanje za vrjednovanje radijskih i televizijskih emisija te filmskih ostvarenja (NPIP, 2006, str. 25)*. U nastavi medijske kulture učitelji primjenjuju medije kao što su film, televizijska i radijska emisija, strip, kazališna predstava, tiskani medij (časopisi, knjige, novine), računala (internet). Kako i sam naslov rada govori, naglasak je na mediju televizija koji se prema mišljenju brojnih autora, smatra glavnim medijem za dječju populaciju. Unatoč ubrzanom razvoju računalne tehnologije i svakodnevnom predstavljanju i nametanju raznoraznih*

sadržaja, igara, odnosno, drugih medija, televizija će ostati središnja multimedijaska stanica (Mikić, 2001). Razlog navedenog mišljenja autora jest sadržaj koji televizija prikazuje. Sadržaj namijenjen djeci podrazumijeva humor, zabavu, relaksaciju, napetost, zanimljivost, poistovjećivanje s likovima, otkrivanje novih svjetova (Mikić, 2001). S druge strane, vrlo je važno otkriti i druge moguće utjecaje navedenih medijskih sadržaja na učenike razredne nastave, a naglasak je na govoru voditelja, glumaca, posuđivača glasova, spikera na javnom i komercijalnom radiju/televiziji. Težak (2002) u knjizi *Metodika nastave filma* navodi utjecaje ekrana na odgoj. Uz fizičko i psihičko nasilje, otuđenost, pasivizaciju, potiskivanje knjige, uvođenje u kriminal, pornografiju, nasilje nad slobodom mašte i slatko nasilje zabave, autor navodi i utjecaj jezične nekulture koju medij televizija i film šire, a trebali bi upravo oni biti, kako navodi, promicatelji književnoga jezika, uzori standardne ortoepije, gramatike, stilistike i rječnika (Težak, 2002). Kao što je već spomenuto, naglasak ovoga rada je upravo na jezičnoj nekulturi koju šire mediji, odnosno televizijski i radijski programi s obzirom na upotrebu nestandardnih oblika, naglasaka, riječi, izraza koji nisu u skladu s hrvatskim standardnim jezikom (Težak, 2002). Kako bi se potvrdila polazna pretpostavka i utvrdio utjecaj jezičnih sadržaja, odnosno jezične nekulture navedenih medija na govor i izražavanje učenika, provedeno je istraživanje kojem je pristupilo sto osamdeset i dvoje učitelja (N=182) te sto četrdeset učenika (N=140) osnovnih škola. Rezultati ovoga istraživanja doprinijet će učiteljima razredne nastave na način da će im osvijestiti problem s kojim se susreću svakodnevno, a da toga nisu ni svjesni. Motivirat će ih i potaknuti da pronađu moguća, konkretna rješenja te da kao govorni uzori učenika, posvete veću pozornost jezičnom usmenom i pismenom izražavanju učenika, da ih ispravljaju, ukazuju im na pogreške, da im prikazuju primjerene medijske sadržaje te im predlažu iste kako bi ih pratili kod kuće. Također, rezultati će potaknuti odrasle, ali i mlade da posvete veću pozornost materinskome jeziku te govoru i izražavanju, kako u svakodnevnoj komunikaciji tako i prilikom javnoga izražavanja. Rad se sastoji od 7 poglavlja i potpoglavlja u kojima je detaljno razrađena i provjerena, na temelju provedenoga istraživanja, polazna pretpostavka. Prvi dio rada bavi se teorijskim razmatranjima pri čemu je korištena relevantna znanstvena i stručna literatura koja opisuje tradicionalne i suvremene medije, pozitivne i negativne utjecaje, daje uvid u rezultate određenih istraživanja te navodi raznolika mišljenja autora kada je riječ o medijima, medijskoj kulturi i utjecaju na djecu, mlade. U drugom dijelu rada opisana je

provedba istraživanja, dakle riječ je o metodologiji izrade rada. Treći, četvrti, peti i šesti dio rada posvećen je analizama televizijskih i radijskih programa, obrađenim podacima anketnih upitnika za učitelje i učenike te analizi održanoga sata medijske kulture u četvrtom razredu. U sedmome i završnome dijelu rada navodi se zaključak koji se temelji na provedenom istraživanju, korištenju relevantne znanstvene i stručne literature te samostalnim, detaljnim analizama.

2. TEORIJSKA RAZMATRANJA

Mediji su raznoliki, neprestano se šire i razvijaju te je teško zamisliti svijet bez uporabe medija. Mediji prema mišljenju Bežena (2007), predstavljaju sredstvo komunikacije, sredstvo koje omogućuje prijenos poruka primatelju. Kroz povijest su se razvijali te ih je moguće podijeliti na klasične ili tradicionalne medije kao posljedica izuma tiskarskoga stroja te suvremene ili moderne medije kao posljedicu izuma elektronike. Prvi, najstariji medij je ljudski govor potom rukopisno pismo, izum tiskarskog stroja, pojava radija i filma te računala, televizije i interneta (Bežen, 2007). Užarević (2005) navodi jezik kao medij odnosno komunikacijsko sredstvo. Jezik je medij koji posreduje između pošiljatelja i primatelja te odašilje poruke, a kako autor navodi, jezik konkretno predstavlja *medij medija* odnosno *medij nad medijima* jer može obuhvatiti sve medije, dok drugi mediji ne mogu obuhvatiti jezik (Užarević, 2005). Bit medija jest omogućiti ljudima međusobnu komunikaciju i sporazumijevanje pomoću različitih tehnologija. Za svaki medij je karakterističan njegov medijski jezik, a mogu biti, kako Bežen (2007) navodi: jezik tiskanih medija kao tiskani jezik, jedino izražajno sredstvo radija-zvuk, jezik interneta kao sofisticirano računalno komuniciranje, a jezik filma podrazumijeva njegova filmska izražajna sredstva koja se ostvaruju u auditvnom i vizualnom obliku te se svi mediji služe svojim jezikom (govorom) kroz svoje djelovanje.

U današnjem tehnološki naprednom društvu, masovni su mediji postali glavna informativna sredstva i izvori raznolikih zabavnih sadržaja koji su ponajviše usmjereni na privlačenje što većeg broja korisnika. Uz informiranje i zabavu, masovni mediji posreduju i edukativne sadržaje (Knezović, Maksimović, 2016, str. 646).

Primjenjuju se u nastavi kao nastavna sredstva i pomagala, no kao i nastavni sadržaj unutar nastavnoga područja medijske kulture. Medijska kultura jedno je od četiriju nastavnih područja nastavnog predmeta hrvatski jezik te je važno uspostavljanje integracije i korelacije u nastavi, služeći se i povezujući sadržaje i zadaće medijske

kulture s drugim nastavnim područjima; jezikom, književnošću, jezičnim izražavanjem. Prema *Nastavnom planu i programu* zadaće medijske kulture su: *osposobljavanje za komunikaciju s medijem; kazališnom predstavom, filmom, stripom, televizijom, radijem, tiskom; primanje (receptija) kazališne prestave, filma, televizijske i radijske emisije te osposobljavanje za vrjednovanje televizijskih i radijskih emisija te filmskih ostvarenja* (NPIP, 2006, str. 25). S obzirom na sadržaje i programske odrednice medijske kulture od prvog do četvrtog razreda koje su propisane *Nastavnim planom i programom*, a neke od njih su prethodno spomenute, Bežen definira televiziju i radio kao medije u nastavi na kojima je naglasak u ovome radu.

Televizija je prijenos pokretnih slika i zvuka na daljinu pomoću televizijskih kamera, postaja i prijamnika. Kamerama se snima neki događaj koji se zatim emitira preko televizijske postaje (na primjer Hrvatska televizija, prvi i drugi program, Nova televizija, Otvorena televizija i dr.) (Bežen, 2007, str. 64).

Isti autor navodi kako u današnje vrijeme, unutar svakog kućanstva postoji televizijski prijamnik koji omogućuje ljudima gledanje određenih televizijskih emisija te naglašava mogućnosti televizije pomoću koje mogu biti snimljeni bilo kakvi sadržaji, događaji. Upravo zbog tvrdnje koju navodi, autor smatra kako je televizija postala najvažnije sredstvo priopćavanja, odnosno *masovni medij* u našem vremenu (Bežen, 2007). U poglavlju rada pod nazivom *Analiza televizijskih i radijskih programa* detaljno su opisani sadržaji koji se prikazuju, a između ostalog definirani su ovako: *Televizijski program naziv je za sadržaj, odnosno za sve emisije koje emitira neka televizijska postaja tijekom jednog dana, tjedna, mjeseca ili godine (dnevni, tjedni, mjesečni godišnji program)* (Bežen, 2007, str. 64). Pojedini televizijski programi prikazuju bez prekida sadržaje, dakle i noću i danju, dok drugi znaju preko noći prekinuti prikazivanje određenih televizijskih sadržaja. Nadalje, autor definira i televizijske emisije koje su dio samog televizijskog programa:

Televizijska emisija dio je televizijskog programa sa svojim naslovom i sadržajem. Emitira se u točno određeno vrijeme, što se može vidjeti u televizijskom programu koji objavljuju novine. Televizijske se emisije razlikuju po sadržaju pa to mogu biti vijesti, reportaže, razgovori, filmovi, sportske emisije itd. (Bežen, 2007, str. 64).

Kada je riječ o radiju, mediju koji nastaje krajem 19. stoljeća, Bežen ga definira kao:

Radio je bežično primanje i prijenos komunikacijskih signala elektromagnetskim valovima. Radijska emisija je jedinica radijskog programa ostvarena jedinim izražajnim sredstvom radija, a to je zvuk. Radijske emisije mogu imati različite sadržaje, a sve zajedno čine radioprogram (Bežen, 2007, str. 64).

Medij televizija smatra se glavnim medijem za dječju populaciju. Iako se svakodnevno šire, prikazuju i nameću razni mediji, kako Mikić (2001) navodi, televizija će ostati središnja multimedijaska stanica. Navedeno mišljenje proizlazi upravo iz sadržaja koji televizijski programi prikazuju, odnosno televizijske postaje. Isti autor uočava pozitivnu stranu medija televizije te navodi kako je televizijski sadržaj namijenjen djeci te podrazumijeva humor, zabavu, relaksaciju, napetost, zanimljivost, poistovjećivanje s likovima, otkrivanje novih svjetova (Mikić, 2001). S druge strane, s obzirom da se mediji svakodnevno, velikom brzinom šire te ulaze u sve sfere ljudskoga života, imaju različite utjecaje, kako na odrasle tako i na mlade, odnosno djecu. Kako je već navedeno, mediji imaju ulogu prenošenja informacija, imaju obavijesnu, obrazovnu, ali i zabavnu ulogu. Suvremeno društvo, zahvaljujući medijima može vrlo brzo i trajno pristupiti željenim informacijama. S obzirom da su sveprisutni, uz sve prednosti koje pružaju i omogućuju, potrebno je obratiti pozornost i na negativne strane medija. Težak (2002) u svom djelu *Metodika filmske nastave* navodi nekoliko utjecaja ekrana na odgoj djece, odnosno negativnosti filma i televizije. Uz fizičko i psihičko nasilje, uvođenje u kriminal, otuđenost, pasivizaciju, pornografiju, nasilje nad slobodom mašte, potiskivanje knjige, slatkim nasiljem zabave, autor navodi i jezičnu nekulturu (Težak, 2002).

Uz obilnu pomoć književnosti, posebice proze u trapericama, pa i stripa, film i televizija zapljuskuju mladu publiku jezičnim supstandardom, rječnikom lascivnosti i psovkom. Ti su mediji širitelji jezične nekulture, a trebalo bi da budu promicatelji književnog jezika, uzori standardne ortoepije, gramatike, rječnika i stilistike. U domaćem filmu i na televiziji nastupaju glumci, najavljiivači, izvjestitelji i drugi govoritelji koji ne razlikuju slivenike, krše pravila novoštokavske akcentuacije, unose u standardni jezik nestandardne naglaske, oblike i riječi, dijalektizme, provincijalizme, žargonizme, arhaizme, barbarizme, vulgarizme, neprestane nelogizme, puste fraze, nepotrebne tuđice i nezgrapne kovanice kojima se jezik nagrđuje (Težak, 2002, str. 25).

Također, prema Težaku (2002), televizija i film potiču djecu i mlade na određena djelovanja u svakodnevnom životu, odnosno stvarnosti, rabe pojedine primjere i izraze koje su vidjeli na ekranu, ali im pri tom ti sadržaji ne prikazuju pravu sliku o onome na što ih navodi, primjerice učenici u nastavi, ali i u svakodnevnoj komunikaciji primjenjuju vulgarizme, psovke na način da nisu ni svjesni što one znače, što predstavljaju jer im navedeni sadržaji ne daju jasan uvid u njihovo značenje. S druge strane, navedena su i suprotna mišljenja, odnosno mišljenja koja se suprostavljaju navedenim negativnostima. Branitelji medija, smatraju kako su upravo televizija i film mediji koji omogućuju da se ukloni granica među jezicima te da se

olakša na taj način, sporazumijevanje među ljudima različitih govornih navika, s obzirom na dijalekt, mjesni govor te da se dijalekti međusobno približavaju jedni drugima, a zajedno su usmjereni prema književnome jeziku (Težak, 2002). Također, Šego smatra kako jezik predstavlja prirodni komunikacijski sustav te navodi:

Govor je jezik u akciji, optimalna zvučna komunikacija. Mediji također igraju važnu ulogu u poticanju jezično-govornog razvoja djece. Primjere koje navodi su kvalitetni crtani filmovi, televizijske emisije, videoigre, računalne igre (Šego, 2009, str. 119:120).

Autorica zaključuje kako upravo odrasli trebaju biti govorni uzor djeci.

Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece mogu prenositi znanja i pozitivno djelovati na razvoj dječje komunikacijske kompetencije. Odrasli trebaju biti dječji sugovornici; pitači, slušatelji, poticatelji dječjih jezičnih mogućnosti (Šego, 2009, str. 119:120).

Na temelju navedenih utjecaja medija, ali i same televizije i radija na kojem se ovaj rad zasniva, prema Valkoviću (2010) može se zaključiti kako je među svim medijima upravo televizija ona koja zauzima posebno mjesto. Medij je koji omogućuje veliki broj informacija, odnosno najveću količinu, u velikoj mjeri utječe na razumijevanje svijeta i živi te se razvija zajedno s današnjim čovjekom (Valković, 2010). Također, Knezović i Maksimović (2016) navode kako je važno da svaki pojedinac osvijesti mogućí utjecaj masovnih medija.

Masovni se mediji nameću kao interaktivna nužnost i najkorišteniji oblik razonode. Suvremeni čovjek treba biti svjestan činjenice da svi masovni mediji, a posebice elektronički mediji izazivaju velike promjene u ponašanjima, međuljuskim odnosima i komunikaciji, osobito među mladim naraštajima (Knezović, Maksimović, 2016, str. 646).

Prema Opačić (2007), glavni neprijatelj i prijetnja hrvatskom standardnom jeziku je upravo čovjek. Smatra kako u hrvatskom standardnom jeziku vlada nesigurnost te neurednost. *Danas smo svjedoci poljuljanosti svih normi književnoga jezika, a u nekima možemo govoriti i o svjesnom narušavanju (na primjer ortoepske ili pravogovorne norme) (Opačić, 2007, str. 289).* Na temelju korištene relevantne znanstvene i stručne literature, uočeni su brojni utjecaji medija na suvremeno društvo stoga se u nastavku i poglavljljima rada detaljnije opisuje provedeno istraživanje kako bi se utvrdio pozitivan ili negativan utjecaj medija televizije i radija na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave.

3. ISTRAŽIVANJE

Za potrebe izrade rada provedeno je istraživanje na temelju pretpostavljenog utjecaja jezičnih sadržaja televizijskih i radijskih programa na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave. S obzirom na polaznu pretpostavku tijekom mjeseca veljače, analizirani su televizijski i radijski programi. Prilikom analize posebna pozornost posvećena je sadržaju koji se prikazuje, vremenu prikazivanja, namjeni, vrednotama govorenoga jezika, izražavanju voditelja, izvjestitelja, spikera, posuđivača glasova te glumaca. Nakon detaljno provedene analize, pomoću suvremenog medija interneta kreirani su anketni upitnici za učitelje i učenike kako bi se provjerilo i istražilo njihovo mišljenje i stavovi prema polaznoj pretpostavci. U potpoglavlju *Metodologija* detaljno je opisan tijek i postupak provedbe istraživanja.

3.1 METODOLOGIJA

Tijekom istraživanja anketni je upitnik postavljen *online* te je veliki broj učitelja razredne nastave imao pristup ispunjavanju istoga, a riječ je o učiteljima iz raznih mjesta, gradova i sredina, dakle s područja Republike Hrvatske. Anketnom upitniku, odnosno istraživanju, pristupilo je sto osamdeset dvoje učitelja (N=182) te su svojim raznolikim odgovorima pridonijeli stvaranju i kreiranju, odnosno uspješnoj provedbi istraživanja. Pitanja koja su učiteljima postavljena temeljila su se na njihovu mišljenju, stavovima, razmišljanjima, načinu rada, primjeni medija u nastavi i provedbi nastavnoga područja medijske kulture tijekom svog radnog staža unutar odgojno-obrazovne ustanove. Učitelji su pokazali veliki interes pristupanju samom anketnom upitniku, što potvrđuju njihovi opširni, vrlo jasni i konkretni odgovori. Anketni upitnik sastojao se od trideset osam (N=38) pitanja, a njima se provjerilo koliko godina iskustva imaju u radu s djecom u razrednoj nastavi, koji razred vode, koliko često provode medijsku kulturu u nastavi, koje sadržaje najčešće primjenjuju, odnosno medije, realiziraju li sadržaj medijske kulture prema nastavnom planu i programu ili primjenjuju vlastite, nove i drugačije sadržaje, kako procjenjuju interes učenika s obzirom na ponuđene medije, uočavaju li utjecaj medijskih sadržaja na učenike te koji su to utjecaji, smatraju li da medijski sadržaji utječu konkretno i na leksičko-semantički razvoj učenika o kojemu je glavna riječ u ovome radu i samom istraživanju, prate li u slobodno vrijeme televizijske i radijske programe, uočavaju li odstupanja od hrvatskoga standardnog jezika u govoru na javnoj i komercijalnoj televiziji/radiju, kakav je njihov odnos prema učenim odstupanjima, ukoliko su ih uočili, koje televizijske i radijske sadržaje najčešće primjenjuju te smatraju li da su

najprimjereniji kada su učenici u pitanju, uočavaju li u govoru djece tijekom nastave utjecaj medijskih sadržaja na govor i izražavanje te kako bi i na koji način uočene utjecaje smanjili ili povećali, s obzirom na vlastito iskustvo i mišljenje. Učitelji su tijekom mjesec dana odgovarali na postavljena pitanja te se anketni upitnik zaključao nakon određenog vremena i dobiveni podaci su analizirani, odnosno statistički obrađeni. Drugi anketni upitnik proveden je u osnovnim školama u gradu Petrinji i Zagrebu. Riječ je o Prvoj osnovnoj školi u Petrinji, zatim Osnovnoj školi Dragutina Tadijanovića te Osnovnoj školi Dragutina Domjanića u Zagrebu. Netom prije samog ulaska u razrede i kontakta s učenicima, kreirana je suglasnost za roditelje te podijeljena svim učenicima kako bi roditelji odlučili o sudjelovanju učenika u istraživanju. Nekoliko suglasnosti nije potpisano stoga učenici koji nisu imali odobrenje roditelja, nisu pristupili anketnom upitniku. U osobnoj arhivi nalaze se sve suglasnosti te svi ispunjeni anketni upitnici učenika. U istraživanju sudjelovalo je sto četrdeset i dvoje učenika (N=142). Istraživanje je provedeno na frontalni način u četvrtim razredima, tako što je učenicima objašnjeno što trebaju raditi, dane su im upute te je rečeno kako anketni upitnici nisu za ocjenu te da su anonimni. Pitanja su bila u skladu s mogućnostima i sposobnostima učenika te su svojim odgovorima dali uvid u sljedeće: vole li nastavni predmet hrvatski jezik, koja područja nastavnoga predmeta najviše vole, jesu li zainteresirani za medijsku kulturu, gledaju li televiziju, koliko vremena provode gledajući određeni televizijski program te koje programe i sadržaje najčešće prate, uočavaju li pogreške u govoru voditelja, primjenjuje li i predlaže li učitelj/ica primjerene medijske sadržaje namijenjene djeci, misle li da je govor i izražavanje glumaca, voditelja, spikera na televiziji i radiju važan, upotrebljavaju li neke izraze, riječi koje su preuzeli ili čuli tijekom gledanja televizijskog sadržaja te što misle, utječe li govor i izražavanje navedenih osoba na njihov govor. Nakon prikupljenih te ispunjenih anketnih upitnika za učenike, podaci su također statistički obrađeni te su navedeni u nastavku. S obzirom da je u radu naglasak na medijskim sadržajima koji se primjenjuju u nastavi, odnosno na nastavnim satima medijske kulture, nastavnog područja predmeta hrvatski jezik, održan je nastavni sat u četvrtom razredu te je provedena medijska kultura na drugačiji, učenicima nov način. Sat je proveden u ERR sustavu te su tijekom dva školska sata prikazani medijski sadržaji kao što su isječci iz televizijskih i radijskih emisija, serija i filmova. Riječ je o sadržajima koji su učenicima poznati i bliski budući da ih svakodnevno gledaju ili su gledali. Nakon prikazivanja već spomenutih

isječaka, analizirali su se postupno svi sadržaji te je naglasak bio na uočavanju pogrešaka, odnosno odstupanja od normi hrvatskoga standardnog jezika u govoru voditelja, glumaca, spikera i slično. U poglavlju *Primjer iz metodičke prakse*, detaljnije je naveden i opisan postupak i način na koji je sat medijske kulture održan te kakav je ishod održanih nastavnih sati. Također, u određenim poglavljima u nastavku, vezanim uz metodologiju i samo istraživanje, detaljno je objašnjen postupak, dobiveni podaci i zaključak.

4. ANALIZA MEDIJSKIH SADRŽAJA

Tijekom mjeseca veljače provedeno je istraživanje, odnosno kritički su analizirani razni televizijski i radijski programi na kojima se prikazuju brojne emisije koje mogu višestruko utjecati na djecu kao i one koje su namijenjene isključivo djeci. Usmjerena je posebna pozornost na razliku komercijalnih i javnih televizijskih programa kako bi se otkrila odstupanja u govorenju i izražavanju voditelja, reportera, spikera, posuđivača glasova. Riječ je o odstupanju od normi hrvatskoga standardnoga jezika. Cilj istraživanja jest također otkriti kako se hrvatski standardni jezik primjenjuje u govornoj komunikaciji i izražavanju, u kojoj se mjeri primjenjuje leksička norma hrvatskoga standardnoga jezika te u kojoj mjeri su zastupljeni izrazi, riječi, pojmovi te jezične konstrukcije iz drugih jezika kao što je engleski, srpski, turski i drugi jezici.

4.1 VERBALNI SADRŽAJI TELEVIZIJSKIH PROGRAMA

Uočeno je kako je javna televizija, dakle Hrvatska radiotelevizija najbliža pravilnom, primjerenom govorenju hrvatskoga jezika, iako se pozornim praćenjem mogu otkriti pojedine nepravilnosti, no također pohvalno je kako upravo program *HRT1* prikazuje i nastoji otkloniti moguće pogreške, nepravilnosti u govorenju voditelja i gostiju emisije te tako pri završetku emisije dovode lektore koji ukazuje na pogreške, odstupanja od hrvatskoga standardnoga jezika te ih ispravljaju. Emisija u kojoj se navedeno prikazuje je *Dobar dan, Hrvatska* koja je analizirana 7. veljače 2019. godine u vrijeme njezinog prikazivanja, preciznije u 14 sati. Emisija prikazuje sadržaje koji se odnose na čovjekovu svakodnevicu, na okolinu i društvo koje ga okružuje, na situacije i informacije iz društveno-političkog života i slično. Lektorica Nives Opačić, jezično savjetuje gledatelje i komentira s voditeljima nepravilnosti koje su se pojavile tijekom emisije te ih ispravlja, ukazuje na nepravilno

naglašavanje, na poštapalice, riječi koje određene osobe u velikoj mjeri ponavljaju i rabe, brojne tuđice koje se ne izgovaraju u skladu s izvornim jezikom odakle su preuzete, na primjer *Alpari*, brojne riječi koje pripadaju srpskom jeziku, npr. *prevare* umjesto *prijevale* i brojni drugi primjeri koje je lektorica uočila. Najviše nepravilnosti uočeno je u govorenju i izražavanju javnih, obrazovnih, politički važnih ličnosti, no ono što je ključno za ovo istraživanje jest govor voditelja, reportera, spikera kao i prijevod stranog govorenja, u ovome slučaju na Hrvatskoj radioteleviziji, koji prikazuje minimalna ili brojna odstupanja, ovisno o emisiji i pripremljenosti voditelja, što potvrđuju sljedeće tvrdnje. Većernji program *HRT-a1* prikazuje raznolike sadržaje, tako i dokumentarne filmove koji mogu biti namijenjeni svim gledateljima televizijskih programa, kako odraslima tako i djeci. Dokumentarni film koji je ovom prilikom pogledan 5. veljače 2019. godine u 21 sat, jest film o Neandercima u kojemu je prisutan govor spikerice te prijevod stranoga jezika, u ovom slučaju engleskoga jezika. Govor spikerice vrlo je izražajan, jasan, razgovijetno čita, tekst je lektoriran što se potvrđuje na kraju prikazivanja filma kada se navodi ime i prezime lektora, a riječ je, u ovome slučaju, o Sunčani Borković. Odabrana je spikerica ugodnom bojom glasa, jasnim izražavanjem, izgovaranjem riječi, dijakritičkih znakova, tijekom čitanja lektoriranog teksta jasno ukazala na interpunkcijske znakove, tempo čitanja i govorenja jest umjeren te, prati vizualni sadržaj što je veoma bitno za gledatelja i slušatelja. Prijevod govora na stranome jeziku prikazuje se na dnu ekrana, pomno je analiziran te je moguće zaključiti, prema onome što je prikazano i viđeno, kako je u skladu s normama hrvatskoga jezika. S druge strane, također većernji program *HRT1* prikazuje u 22 sata tijekom cijeloga tjedna emisiju *Otvoreno*, a riječ je o emisiji koja poziva goste s kojima se raspravlja o suvremenim temama, a u ovome slučaju sadržaj koji se prikazivao odnosno tema o brodogranji je trenutačno važna te je uglavnom namijenjena odraslima, roditeljima. Međutim, djeca su okružena navedenim događajima, temama, televizijskim programima koji se prikazuju u obiteljskome domu te su svakodnevno i ona sama izložena emisijama za odrasle, stoga je uvelike važno promatrati govor i izražavanje sudionika televizijskih programa koja nisu isključivo za mlađu populaciju. U navedenoj emisiji uočeno je nekoliko nepravilnosti odnosno odstupanja, a riječ je o nepravilnom, neispravnom naglašavanju riječi što dovodi do nepostojećih riječi u hrvatskome jeziku, zatim uporaba turcizama: *ajmo na sljedeću temu*, uporaba izraza *di* umjesto *gdje*, anglizmi prevladavaju u govoru voditelja Mislava Togonala kao i

mnogi drugi primjeri koji nisu u skladu s normama hrvatskoga standardnoga jezika. Dana 5. veljače 2019. godine u 20.45 sati na *HRT3* prikazuje se emisija pod nazivom *Knjiga ili život* koja govori o brojnim obrazovnim i zanimljivim sadržajima vezanim za mnoge autore, pisce, njihova djela, namijenjena svim gledateljima te u emisiji sudjeluju brojni gosti, a jedan od njih je gospodin Josip Pandurić koji govori o Zdravku Maliću i njegovu djelu *Stazom pored drumova*. Govor i izražavanje kako voditelja tako i gosta je korektno, izražajno, u skladu s normama hrvatskoga jezika te nam prikazuju i govore o brojnim hrvatskim piscima i poznatim hrvatskim djelima njegujući hrvatski jezik te na taj način motiviraju i potiču gledatelje na čitanje raznih djela, na važnost knjige. Prema navedenim primjerima može se zaključiti kako određena kvaliteta i pripremljenost emisija i voditelja rezultira manjim ili većim odstupanjima u govornoj komunikaciji i izražavanju, drugim riječima ukoliko se voditelj ne pripremi prema pravilima te prema lektoriranom tekstualnom predlošku, velike su mogućnosti, što se i pokazalo točnim, da se upotrebljavaju riječi koje se rabe u privatnoj komunikaciji, da se koristi razgovornim stilom, što rezultira uporabom žargonizama, anglizama, skraćenica i slično. Analizirajući jezične sadržaje televizijskih emisija javne i komercijalne televizije, zaključuje se kako su među analiziranim sadržajima televizijskih programa uočljive brojne razlike, a sljedeći primjeri to potvrđuju. Dakle, kada je riječ o komercijalnoj televiziji, najreprezentativniji programi su *RTL*, *Nova TV*, *NI Televizija*, *Doma TV*. Navedeni programi prikazuju sadržaje namijenjene odraslima, ali i mlađoj populaciji. Konkretno, *Nova TV* svakodnevno prikazuje emisiju pod nazivom *In magazin*, u poslijepodnevnom satima u kojoj se nude različiti sadržaji, primjereni svim gledateljima. Emisija je analizirana 7. veljače 2019. godine u 17.30 sati. Voditeljice emisije, Mia Kovačić i Renata Končić Minea su vrlo dobro pripremljene, napisan tekst koji im pomaže prilikom vođenja emisije je lektoriran što navodi voditeljice na ispravno govorenje i izražavanje, dakle nisu uočena veća odstupanja kada je riječ o govoru voditeljica. Međutim, emisija je vrlo poznata po provođenju intervjua s različitim osobama iz društvenog života, stoga, moguće je primijetiti i uočiti odstupanja u govoru intervjuiranih osoba, bile one javne osobe ili pak djevojčice s nogometne akademije koje izražavaju svoja iskustva o nogometu. Riječ je o raznolikom sadržaju i različitim osobama koje sudjeluju u emisiji, moguće je čuti mnogo izraza, riječi koje su karakteristične za razgovorni stil, mjesni ili zavičajni govor neke osobe. Također, navedeni televizijski program svakodnevno prikazuje u

19.30 sati, *Dnevnik Nove Tv* koji bi trebao u svakom pogledu biti u skladu s pravilima hrvatskoga jezika, no uočena su odstupanja prilikom vođenja *Dnevnika* tijekom kojeg voditeljica nekoliko puta navodi brojne anglizme, riječi preuzete iz engleskoga jezika, koje, primjerice određena, osobito starija populacija koja gleda *Dnevnik* na Hrvatskoj televiziji, koja prenosi vijesti iz Republike Hrvatske, možda uopće ne razumije, a primjeri su: *titlovi*, *lajkovi* i brojni drugi nazivi koji su danas zastupljeni na društvenim mrežama. Potom, neovisno o anglizmima, voditeljica rabi jezične konstrukcije koje nisu u skladu s gramatičkom normom hrvatskoga standardnoga jezika kao primjerice *da li*, kao i riječ *pin* koja ima svoju hrvatsku inačicu *zaporka*. Stoga, treba uzeti u obzir i ne zanemarivati sve što se prikazuje na televiziji jer ima veliki utjecaj na cjelokupno društvo. U popodnevnim satima, odnosno u 16 sati, regionalna televizija *NI* prikazuje emisiju koja nosi engleski naziv, a riječ je o *News Room-u*. Kada je riječ o emisijama i serijama namijenjenima djeci, odnosno učenicima uočena su brojna odstupanja na televizijskom programu *RTL kockica* koji je analiziran tijekom nekoliko dana, 7. veljače, 24. veljače te 25. veljače 2019. godine. Riječ je o komercijalnoj televiziji koja prikazuje edukativno-obrazovne, zanimljive emisije i serije te animirane filmove koje djeca svakodnevno prate. U 13 sati prikazuje se edukativno-zabavna emisija *Vremeplov*. Riječ je o vrlo kratkoj emisiji, voditelj se obraća gledateljima govoreći o zanimljivim, ali i obrazovnim sadržajima kao što su povijesne ličnosti, događaji, važni datumi i godine u povijesti. Voditelj emisije Davor Balažin, upotrebljava uglavnom riječi hrvatskoga jezika, no u izražavanju su uočena neka odstupanja, a riječ je o nepravilnom naglašavanju riječi, nerazgovijetno izgovaranje dijakritičkih znakova i slično. Također, u popodnevnom terminu, u 13.45 sati prikazuje se emisija *Čarobni štapić* u kojoj se voditeljica Tatjana Gržan i mađioničar Vladimir Štimac obraćaju djeci pokazujući im raznorazne mađioničarske trikove, a potom objašnjavaju djeci kako su ti trikovi nastali. U govoru, obraćanju djeci i objašnjavanju, voditelji se služe razgovornim stilom te upotrebljavaju riječi kao što su umanjena *kockići* kao naziv za djecu, zatim *Da li je to 5 karata?*, a ispravno je *Je li to 5 karata?*, potom riječ *Pipni*, ispravno bi bilo *Dodirni* i brojne druge riječi koje nisu u skladu s hrvatskim standardnim jezikom, kao i naglasna, pravogovorna odstupanja. Emisija *Mali znanstvenici* primjer je još jedne edukativno-zabavne emisije koja prikazuje brojne pokuse koje djeca, uglavnom školske dobi, izvode, istražuju te drugoj djeci objašnjavaju kako se što izvodi, a prikazuje se u 13.55 sati. Dakle u emisiji je

prisutan govor voditelja Davora Balažina, ali i djece. Voditelj se služi razgovornim stilom, upotrebljava anglizme, riječi stranog jezika kao što su *cool /kul/*, *wow*, *oke*, upotrebljava izraze *mrak*, *zar ne?*, *naši klinci* te se tako obraća djeci koja prate navedenu emisiju. Kada je riječ o izražavanju i govoru djece koja glume i o posuđivačima glasova, uočena su samo naglasna odstupanja. Kao primjer lijepog, korektnog izražavanja u skladu s normama hrvatskoga standardnoga jezika je emisija na istom programu, koja se prikazuje u poslijepodnevnom i večernjim satima, preciznije u 18.50 sati, a riječ je o emisiji *Baka priča najljepše priče*. Glavnu ulogu u emisiji imaju bake Stanka Šilović i Mirjana Tomaško Antić. Sadržaj je namijenjen djeci, čitaju se različite priče, upotrebljavaju se riječi hrvatskoga jezika, njeguje se hrvatski jezik te se na taj način učenike i djecu rane i predškolske dobi motivira i potiče na slušanje kao i na čitanje brojnih književnih djela. Navedene emisije, unatoč uočenim odstupanjima, prikazuju veoma važan, zanimljiv sadržaj za djecu koji ih može istovremeno zabaviti, ali i naučiti nekim novim, važnim pojmovima i događajima. Vrlo je važno otkloniti pogreške i nepravilnosti u govorenju i izražavanju voditelja, glumaca, posuđivača glasova jer učenike treba poticati za gledanje upravo navedenih emisija s obzirom na sadržaj koji prikazuju. Javna televizija prikazuje sadržaje namijenjene djeci uglavnom u jutarnjem terminu tijekom cijeloga tjedna. Najviše sadržaja za djecu prikazuje program HRT2. Različite su emisije, filmovi i serije koje se prikazuju, a neke od su: *Pustolovine Vilka i Tile* (crtana serija); *Juhuhu* (magazin za djecu); *Pjesmice i brojalice*; *Vrtuljići* (crtana serija); *Priče iz prašume* (crtana serija); *Tv vrtić*; *Labaratorij na kraju svemira* (zabavna igrana serija); *Andyve dionsaurske pustolovine* (dokumentarna serija za djecu); *Školski sat* (dječji magazin-emisija); *Gradski heroji* (crtana serija); *Sve o životinjama* (dokumentarna serija za djecu); *Mali detektivi i tajna Bijele dame* (serija za djecu), a tijekom vikenda prikazuju se sadržaji kao što su: *Tajni dnevnik patke Matilde*; *Mali princ* (animirana serija); *Luka i prijatelji* (emisija za djecu) i brojne druge emisije, animirane serije te zabavno-edukativni sadržaji. Prva dječja emisija javne televizije koja je analizirana naziva se *Sve o životinjama*, a riječ je o dokumentarnoj seriji za djecu. Serija se prikazuje u jutarnjem terminu, preciznije u 9.30 sati ponedjeljkom, srijedom, četvrtkom i petkom. U navedenoj seriji prisutan je govor dviju osoba koje informiraju gledatelje, istražuju i otkrivaju zanimljive činjenice o pripadnicima životinjskog svijeta. Riječ je o govoru starije osobe koja posuđuje glas te se obraća i poučava mlađu osobu koja također posuđuje glas, ali i

drugu djecu, odnosno gledatelje. Moguće je zaključiti kako posuđivači glasova imaju ulogu *učitelja* i *učenika*. Audio-zapis prisutan je u pozadini, dok se tijekom cijele serije prikazuje videozapis i brojne fotografije na određenu temu. Sadržaj koji se prikazuje vezan je uz određenu životinju. Gledatelje se informira o načinu života navedene životinje, gdje živi, čime se hrani, kako pronalazi hranu, zašto ima veliku i široku glavu i slično. Govor tzv. *učitelja* je izvrstan, izražava se u skladu s normama hrvatskoga standardnoga jezika, bez odstupanja. Govor, intonacija, boja glasa primjerena je budući da se obraća učenicima. Iz *učiteljeva* govora vrlo je jasno kome se obraća zbog topline u glasu, jasnoće i razgovjetnosti. Govor *učenika* je u nekim trenucima upitan kada je riječ o pravogovoru, odnosno o naglašavanju određenih riječi i izraza: *školu*, *zagrizla*, *preplivati*, *salon*. Na kraju serije prikazuju se imena osoba koje su obradile emisiju, lektorirale te posudile glasove. Sljedeći analizirani televizijski sadržaj je serija *Mali detektivi i tajna Bijele dame*. Riječ je o estonskoj pustolovnoj seriji za djecu u kojoj je prisutan prijevod na hrvatski jezik u donjem dijelu televizijskog ekrana. Serija se prikazuje također na HRT2 programu u jutarnjem terminu, preciznije u 9.58 sati, tijekom tjedna, svim danima u isto vrijeme osim utorkom i vikendom. Serija je namijenjena djeci koja znaju čitati, a prikazuje sadržaj u kojem četvero djece u mirnom gradiću provodi ljetne praznike te se iznenada susreću sa zbivanjima koja su započela u 15. stoljeću. Kada je riječ o prijevodu na hrvatski jezik, uočena su manja odstupanja od hrvatskoga standardnoga jezika, primjerice odstupanje od pravopisne norme u pisanju zareza nakon veznika *i*, uporaba turcizama *hajde*, anglizama *cool* te primjena riječi *skupa*, a prihvatljivije bi bilo upotrijebiti riječ *zajedno*. Posljednji sadržaj javne televizije koji je analiziran predstavlja obrazovnu emisiju za djecu pod nazivom *Školski sat*. Emisija se prikazuje od ponedjeljka do petka u 10.30 sati. U emisiji su prisutni raznoliki sadržaji, odnosno, teme, a jedna od je *Mala škola karatea*. Voditelj Ivan Planinić razgovara s gostima koji gostuju u emisiji te se obraćaju svim gledateljima, a ponajprije djeci te ih na taj način poučavaju i informiraju o različitim sadržajima. Prilikom analiziranja, prikazan je sadržaj koji gledatelje informira o povijesti, tehnikama, treninzima vezanim uz borilačke sportove (karate). Govor voditelja vrlo je izražajan, jasan te u skladu s normama hrvatskoga standardnoga jezika, dok u govoru gosta emisije, trenerice borilačkoga sporta, uočena su pravogovorna odstupanja u naglašavanju pojedinih riječi i izraza kao i kod djece koja su prisustvovala emisiji. Međutim, budući da je naglasak na analiziranju govora voditelja emisije, navedenu emisiju

moguće je uzeti za primjer te se može predložiti učenicima i djeci svih uzrasta jer mogu naučiti mnogo toga iz emisije, ali mogu biti potaknuti i motivirani da se odluče za neki od sportova koji ima važnu ulogu u razvoju i odrastanju djece. Analizirano je još nekoliko televizijskih programa namijenjenih djeci kao što su *Da Vinci Kids*, *Nickelodeon s prijevodom na hrvatski jezik*, *Mini TV*, *Pikaboo* i brojne druge. Riječ je o programima na kojima je prisutna sinkronizacija, dakle produkcija emisija, serija i animiranih filmova je strana, glumci, voditelji govore na stranom jeziku, no uz pomoć sinkronizacije, posuđivača glasova, djeca mogu bez problema pratiti i takve programe. No, sinkronizacija nije kakva bi trebala biti, kao ni prijevod stranoga jezika na hrvatski jezik koji se nalazi na dnu ekrana, konkretno na programu *Da Vinci Kids* u seriji *GEOlino*, prikazuju se sadržaji iz prirode i društva. Prijevod je korektan s manjim odstupanjima u izostavljanju interpunkcijskih znakova, u nepravilnom redoslijedu riječi, u uporabi neispravnih riječi, na primjer *Temperature idu*, a ispravno bi bilo *temperature rastu*, *Da li ih idemo pogledati*, ispravno je *Idemo li ih pogledati?*, potom se navodi neispravan prijevod izgovorenih riječi; *oni si*, ispravno je *oni su*, nepravilna uporaba crtice i izraza od do, naprimjer: *od 25-30 km*, no ispravno bi bilo *od 25 do 30 kilometara* ili *25-30 kilometara*, s druge strane kada se upotrebljavaju riječi *gore-dolje*, u prijevodu je izostavljena crtica. Prethodno su navedene uočene pravopisne pogreške, dok u istoimenoj edukativnoj seriji kada je riječ o drugoj temi koja se prikazuje sljedeći dan, uočena je upotreba kratica te riječi koje ne pripadaju hrvatskom jeziku. Emisija se prikazuje u 13.30 sati, a analizirana je 11. veljače 2019. godine. Istoga dana analiziran je i televizijski program *Nickelodeon* koji prikazuje zabavne, humoristične serije, jedna od je serija pod engleskim nazivom *Instant Mom* koja se prikazuje u 14 sati te je sinkronizirana na hrvatski jezik, dakle prisutni su posuđivači glasova. U sinkronizaciji je moguće uočiti riječi stranoga jezika, točnije engleskoga jezika kao što su *forever*, *smoothie*, zatim uporaba riječi i izraza kao što su *skužiti*; *gaža*; *razvali*; *nova fora*; *definitivno to mogu isfurati*; *gepek*; *klinci s faksa-*, te brojni turcizmi kao što su *hajde*, *ajmo* i slično. Navedene primjere moguće je čuti i u seriji *See Dad Run* koja se prikazuje u 14.10 sati, ali i primjere kao što su: *fanovi*; *kao da šećem po livadi*, *stari*; *veliki sam fan*; *wow*; *cool*; *ajmo ekipu*; *precool si za grudanje?*. Animirana serija *Alvin and the Chipmunks* također je sinkronizirana na hrvatski jezik te je uočena uporaba riječi: *samo jedan lajk*; *hej*, *stari*; *nemoj me krivo shvatiti*, *oke?*; *kod njega ti je fora*; *kuiš*, *buraz*; *kaj ima*, *bro?*; *ful si jak*; *privatni avion*; *il kakti se zove*. Također serija koja se

prikazuje u poslijepodnevnim satima, odnosno u 15.10 sati na prethodno navedenom televizijskom programu pod nazivom *Spužva Bob Skockani* ukazuje na uporabu različitih narječja koja su prikazana u govoru određenih likova što potvrđuju sljedeći primjeri: *onda je pobegao nazad doma; samo kaj sam imao noćne more, zglada zabavno; zvuči zakonski; u šaki boli; našao sam naše karte; nisan se treba opterećivati ovin poslon* i brojni drugi. *Mini Tv* je televizijski program koji prikazuje također vrlo slične sadržaje prethodno navedenim, no moguće je uočiti razliku u prikazanim serijama, drugim riječima u nekim serijama je izražavanje posudivača glasova vrlo izražajan i u skladu s normama hrvatskoga standardnoga jezika, no u nekim drugima su uočena brojna odstupanja. Animirana serija *Winx club* potvrđuje odstupanja kao što su; *kako moćan kompjuter; hajde onda; okej; varijanta: ustaj; suprotstaviti*, dok s druge strane serija *Mala, velika panda* koja govori o ugroženosti pandi, potvrđuje korektno govorenje, vrlo dobar prijevod te su vidljiva manja odstupanja. Sve navedene emisije namijenjene djeci analizirane su istoga dana, 25. veljače 2019. godine budući da emisije slijede jedna za drugom u poslijepodnevnim satima. Posljednja dva analizirana televizijska programa namijenjena djeci su *Pikaboo* na kojem nisu uočena značajna odstupanja te *VaVooM* program na kojem su uočena odstupanja i nepravilnosti, prvenstveno u seriji *Stanley Dynamic* koja govori o veoma različitoj braći, jedan brat je stvarni glumac, a drugi je animirani junak. Emisija se prikazuje u 15 sati, a analizirana je 25. veljače 2019. godine. Odstupanja koja su uočena su sljedeća: *bokić; hej, frajeru; hajde, rasturit ćeš; prešišala si; fora igra; super, bit će zabavno*. S obzirom na prethodno navedene primjere različitih serija, emisija, filmova na različitim televizijskim programima, moguće je zaključiti kako većina sinkronizacija nije u skladu s normama hrvatskoga jezika, što nije primjereno budući da učenici, djeca navedene programe gledaju svakodnevno, prije/poslije škole te mogu vrlo lako primijeniti takav način govorenja u svakodnevnom životu i obrazovanju. Ako i kada dođe do takve situacije, a ovim radom i istraživanjem nastoje se potvrditi određene sumnje i istražiti jesu li istinite, u školskim je klupama kasnije vrlo teško ispraviti govor učenika, stoga je važno na vrijeme poduzeti određene mjere vezane uz govorne sadržaje televizijskih emisija bez obzira jesu li primarno namijenjene djeci ili ne jer i djeca rane školske dobi jezik uče i na neformalan i informalan način (Šimek Cvitković, Vuić, 2015).

4.2 VERBALNI SADRŽAJI RADIJSKIH PROGRAMA

Također, analizirani su radijski programi koji slušatelje svakodnevno obavještavaju o stanju na cestama, vremenskoj prognozi, sportskim vijestima, glazbenim sadržajima i slično. Riječ je o javnim i komercijalnim radijskim programima te je uočeno mnogo više odstupanja od normi hrvatskoga standardnoga jezika na komercijalnim programima kao što su *Otvoreni radio*, *Narodni radio*, *Antena Zagreb* i brojni drugi, manje poznati programi. Na lokalnim radijskim programima moguće je uočiti mjesni govor voditelja, intervjuiranih osoba, no primjerice na *Petrinjskom radiju* uočeno je veoma razgovijetno, jasno, ispravno izražavanje i govorenje voditelja. Primjer pravilnog govorenja, u skladu s normama hrvatskoga jezika je *Hrvatski radio* (1, 2, 3 i 4). Uočena su manja odstupanja na *Hrvatskom radiju 2* u govoru voditelja sportskih vijesti, a ona su: *lova treba biti...;svjetala pozornice; doći ćemo u play off*, s druge strane na istom radijskom programu kada je riječ o emisiji *Automotoklub*, nisu uočena značajna odstupanja i nepravilnosti. Na *Hrvatskom radiju 3 i 4* uočeno je profesionalno ponašanje voditelja, govorenje i izražavanje u skladu s normama hrvatskoga jezika, uporaba isključivo hrvatskih riječi te primjereni sadržaji koji se jasno i glasno predstavljaju slušateljima. Komercijalni radijski programi prepoznatljivi su po govoru voditelja koji je karakterističan za svakodnevnu komunikaciju, razgovorni stil (žargonizmi, dijalektizmi), moguće je primijetiti kako voditelji na navedenim programima komuniciraju međusobno, ali se i obraćaju slušateljima kao da su *prijatelji* ili *na kavi*, a riječ je o voditeljima: Saša Lozar i Tamara Loos-Antena Zagreb, Ivana Mišerić i Dario Maradin-Otvoreni radio, Doris Pinčić Rogoznica i Hrvoje Kečkeš-Narodni radio. Sljedeći primjeri potvrđuju navedeno: *tenks što si ovdje; eto tak da znate; šifra; čujemo se za sat i pol; kaj? To je to?; niš nije komplicirano; niš više nemam za reć; mislim da je totalna fejkerica; deprica; idem full plakat; bile fejk ili prave; bome, izgledalo je onak*. Navedeni primjeri uočeni su na programima *Antena Zagreb*, *Otvoreni radio*, *Narodni radio*, *Radio Sljeme*. Riječi stranoga podrijetla i stranoga jezika uočeni su na radijskom programu *101 radio*, a primjeri su: *dobrodošao u stres free zonu; tak nekak, znate gdje putujemo, down there; znate kak vele; bili su too much*. Nakon provedene detaljne analize televizijskih i radijskih programa, moguće je zaključiti kako se hrvatski jezik ne njeguje, ne poštuje, ne primjenjuje kako bi trebao te da uglavnom javne ličnosti i osobe koje prenose informacije iz svakodnevnice na javnoj televiziji i radiju daju prednost riječima stranoga jezika, izrazima (žargonizmima) koji se ne bi

trebali primjenjivati jer nisu u skladu s hrvatskim standardnim jezikom. U nastavku, pomoću tablice, prikazane su prethodno navedene pogreške razvrstane prema kategorijama te je prema normativnim priručnicima hrvatskoga standardnog jezika napisan i njihov standardni oblik.

Tablica 1. *Jezične pogreške televizijskih i radijskih sadržaja*

Jezična pogreška	Vrsta jezične pogreške
Da li ih idemo pogledati? – idemo li ih pogledati?	Pravopisna pogreška
Tenks-hvala	Nejezična-kompozicijska pogreška
Šifra-lozinka	Semantička pogreška-anglizam
Fejkerica-lažljivica/glumica	Leksičko-semantička pogreška
Deprica-depresija	Leksičko-semantička pogreška
Full-puno	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Fejk-lažno	Leksička pogreška-anglizam
Stress free zona- zona bez stresa	Leksička pogreška-anglizam
Down there-ispod	Leksička pogreška-anglizam
Too much-previše	Semantička pogreška-anglizam
Vele-reći	Leksičko-stilistička pogreška-dijalekt
Play off-odigrati odlučujuću utakmicu	Semantička pogreška-anglizam
Totalna-potpuna	Leksičko-semantička pogreška
Lova-novac	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Niš-ništa	Gramatička pogreška
Onak-onako	Gramatička pogreška
Eto tak-Eto tako	Gramatička pogreška
Tak nekak-tako nekako	Gramatička pogreška
Super-izvrstan	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Suprotstaviti-suprostaviti	Pravopisna pogreška+pravogovorna
Svjetala-svjetla	Gramatička pogreška
Kak-kako	Gramatička pogreška
Frajeru-zgodan mladić	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Fora-zanimljivo	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Bokić-pozdrav	Leksičko-stilistička pogreška-žargon

Okej-u redu	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Kompjuter-računalo	Leksičko-semantička pogreška
Varijanta-opcija	Leksičko-semantička/stilistička pogreška
Niš više nemam za reć- nemam više što	Jezična-gramatička pogreška
za reći/ništa više nemam za reći	Nejezična-kompozicijska pogreška
Hajde-krenuti/ići	Semantička pogreška-turcizam
Rasturit ćeš-razbiti/uništiti	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Prešišala si-nadmašiti	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Pobegel-pobjeći	Leksičko-stilistička pogreška-dijalekt
Kaj-što	Leksičko-stilistička pogreška-dijalekt
Imal-imati	Leksičko-stilistička pogreška-dijalekt
Zgleda-izgledati	Leksičko-stilistička pogreška-dijalekt
Zvuči zakonski-zvuči odlično	Leksičko-stilistička pogreška-dijalekt
Našel-pronaći	Leksičko-stilistička pogreška-dijalekt
Nisan-nisam	Leksičko-stilistička pogreška-dijalekt
Triba-trebat	Leksičko-stilistička pogreška-dijalekt
Ovin poslon-ovim poslom	Leksičko-stilistička pogreška-dijalekt
Skužiti-shvatiti	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Razvali-sretno! Uspješno!	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Isfurati-iznositi	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Gepek-prtljažnik	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Klinici s faksa-djeca s fakulteta	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Fanovi-obožavatelj	Semantička pogreška-anglizam
Wow-sjajan potez	Semantička pogreška-anglizam
Cool [kul]-zanimljivo[svjež]	Semantička pogreška-anglizam
Ajmo-ići	Semantička pogreška-turcizam
Ekipo-društvo	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Precool si-prezabavan/popularan	Semantička pogreška-anglizam
Like [lajk]-svidati	Semantička pogreška-anglizam
Oke?-u redu?	Semantička pogreška-anglizam
Kuiš,buraz?-Razumiješ, brate?	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Kaj ima, bro?-Što je, brate?	Leksičko-stilistička pogreška-žargon
Avion-zrakoplov	Leksičko-semantička pogreška

Prebare-prijevara	Pravopisna pogreška
Alpari-naglasak	Pravogovorna pogreška
Di-gdje	Gramatička pogreška
Pipni-dodirnuti	Leksičko-semantička pogreška
Da li- je li	Semantička pogreška-srbizam
Od 25-30 km-od 25 do 30 km/ 25-30 km	Pravopisna pogreška
Temperature idu-temperature rastu	Leksičko-semantička pogreška

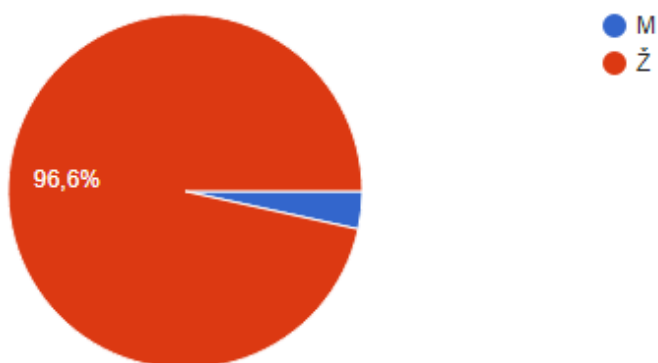
Nakon detaljno analiziranih televizijskih i radijskih sadržaja, statistički su obrađeni dobiveni rezultati anketnih upitnika koji su vidljivi u nastavku rada.

5. ANALIZA ANKETNIH UPITNIKA

Za potrebe rada, anketnim uputnicima provedeno je istraživanje među učiteljima razredne nastave i učenicima četvrtih razreda osnovne škole. Anketni upitnici sadržavali su pitanja koja se odnose na mišljenje, stavove, iskustva učenika i učitelja, na njihov način rada, njihove interese, svakodnevnu komunikaciju i izražavanje na nastavi te njihov odnos prema medijima televiziji i radiju. U potoglavljima *Anketni upitnik za učitelje* i *Anketni upitnik za učenike* detaljno su opisani i grafički prikazani dobiveni rezultati istraživanja.

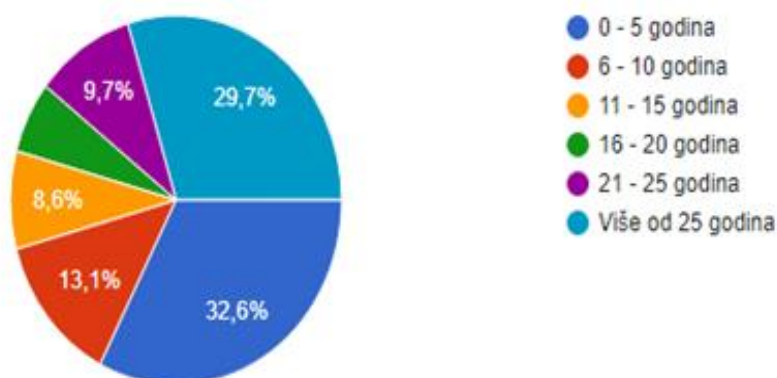
5.1. ANKETNI UPITNIK ZA UČITELJE - ANALIZA I RASPRAVA DOBIVENIH REZULTATA

Početkom mjeseca ožujka sastavljena su pitanja za učitelje. Pomoću računalne tehnologije napravljen je anketni upitnik za učitelje koji se sastoji od 38 pitanja. Anketna pitanja usko su vezana uz učiteljsku profesiju, rad učitelja, njihovo mišljenje, način njihova rada, procjenu njihovih učenika, uporabu medija u nastavi i slično. Tijekom mjesec dana učitelji su ispunjavali ankete tako da su ankete objavljene na brojnim mrežnim stranicama, odnosno društvenim mrežama, no i putem elektroničke pošte i izravnim putem. Nakon provedene ankete uslijedila je i statistička obrada i analiza dobivenih podataka. Anketu je ispunilo 182 učitelja i učiteljice, odnosno 96,6 % učiteljica, a samo 3,4 % učitelja, no na pitanje o raspodjeli ispitanih učitelja i učiteljica prema spolu, dobiveno je 175 od mogućih 182 odgovora.

Grafikon 1. *Raspodjela ispitanih učitelja/učiteljica prema spolu*

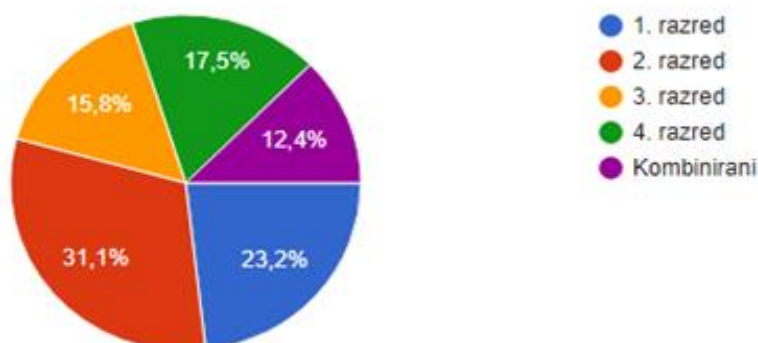
Kada je riječ o radnom stažu u učiteljskoj profesiji, 32,6 % učitelja ima od 0 do 5 godina staža, 29,7 % učitelja više od 25 godina, 13,1 % učitelja ima od 6 do 10 godina staža, 8,6 % ih ima od 11 do 15 godina, 9,7 % učitelja od 21 do 25 godina, a namanji postotak učitelja ima od 16 do 20 godina radnoga staža, a to je 6,3 % učitelja.

Grafikon 2. *Prikaz anketiranih učitelja s obzirom na godine radnog staža*

Odgovori na pitanje *Koji razred trenutno vodite?* su raznoliki, dobiveno je 177 odgovora na navedeno pitanje. Većina učitelja vodi 2. razred, odnosno 31,1 % učitelja, potom slijedi 23,2 % učitelja prvog razreda, 17,5 % učitelja vodi 4. razred,

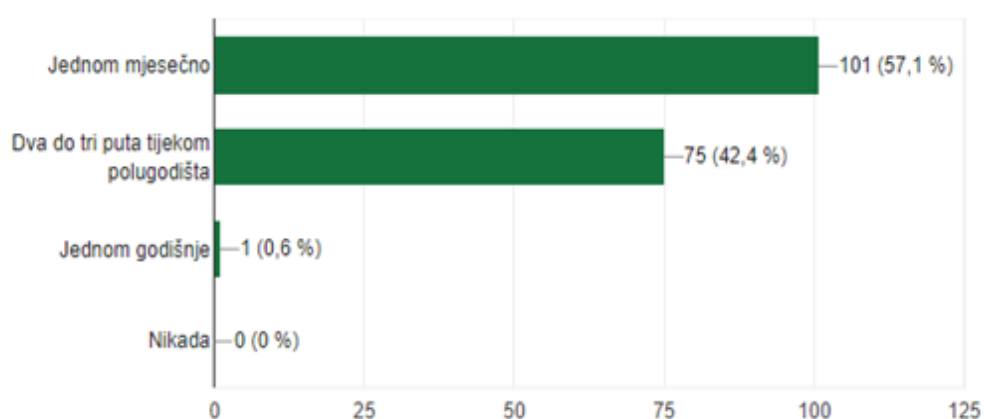
15,8 % 3. razred, a posljednje mjesto zauzimaju učitelji koji vode kombinirani razred, ali s vrlo značajnih 12,4 %.

Grafikon 3. Raspodjela ispitanih učitelja/učiteljica s obzirom na razred koji trenutno vode

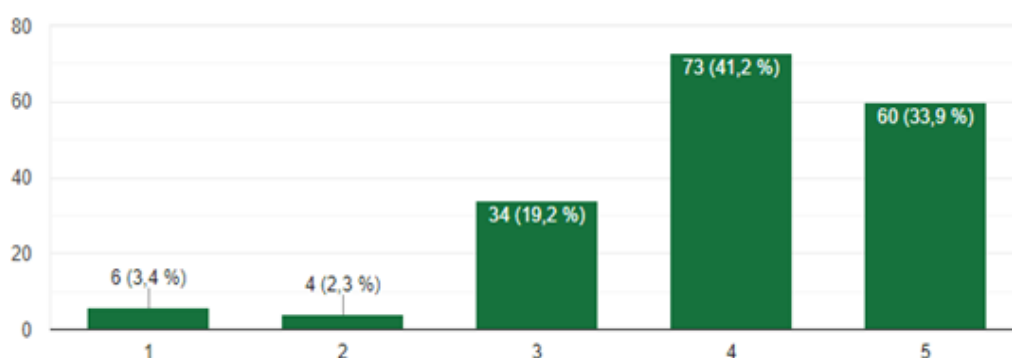
5.1.1 MEDIJSKA KULTURA

Učitelji procijenjuju, preciznije 177 učitelja, kako nastavu medijske kulture izvode uglavnom jednom mjesečno, 57,1 % učitelja/učiteljica to potvrđuje svojim odgovorom, dok 42,4 % učitelja izvodi nastavu medijske kulture dva do tri puta tijekom polugodišta, a samo jedan učitelj/učiteljica (0,6 %) izvodi medijsku kulturu jednom godišnje.

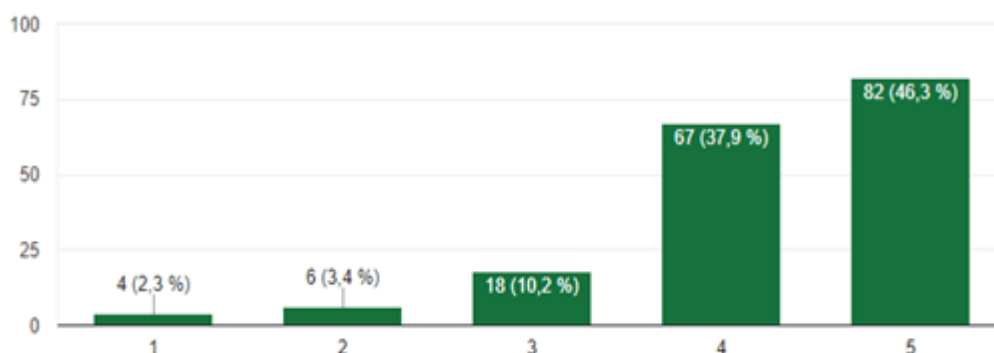
Grafikon 4. Prikaz koliko često učitelji/učiteljice izvode nastavu medijske kulture

Medijska kultura uključuje osnove verbalne komunikacije kako smatra uglavnom većina učitelja, točnije 73 učitelja/učiteljice (41,2 %) uglavnom se slaže s navedenom tvrdnjom, 60 učitelja/učiteljica (33,9 %) u potpunosti se slaže, 34 učitelja/učiteljice (19,2 %) se niti slaže niti ne slaže, 4 ih (2,3 %) se uglavnom ne slaže, dok se 6 (3,4 %) učitelja/učiteljica uopće ne slaže s tvrdnjom.

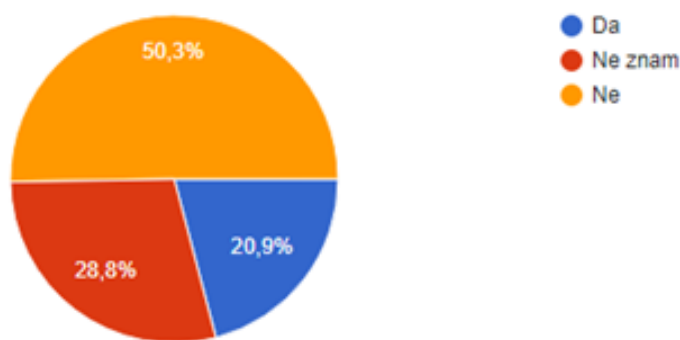
Grafikon 5. Stavovi ispitanika – smatrate li da medijska kultura uključuje osnove verbalne komunikacije?

Također, s tvrdnjom *Kompetencije medijske kulture treba usvajati u nastavi* učitelji se uglavnom slažu, preciznije 82 učitelja/učiteljice (46,3 %) u potpunosti se slaže, 67 učitelja/učiteljica (37,9 %) uglavnom se slaže, 18 učitelja (10,2 %) niti se slaže niti se ne slaže, 6 učitelja/učiteljica (3,4 %) uglavnom se ne slaže s tvrdnjom, dok se uopće ne slažu 4 učiteljice ili učitelja (2,3 %).

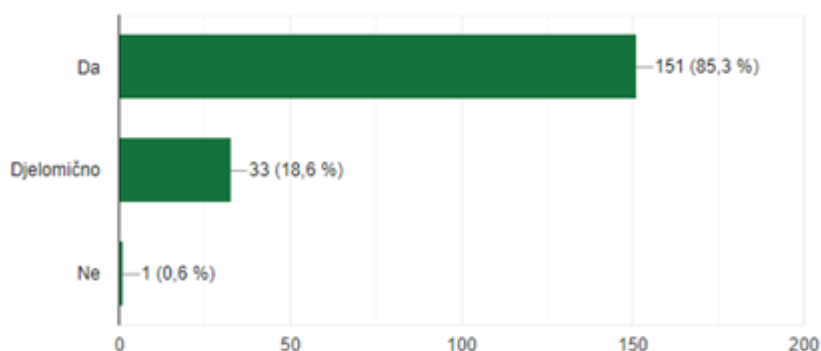
Grafikon 6. Stavovi ispitanika – kompetencije medijske kulture treba usvajati u nastavi.

Kada je riječ o pitanju koje se odnosi na mišljenje učitelja/učiteljica o tome koliko je medijska kultura važna, treba li joj pridavati više pozornosti u obliku posebnoga predmeta, učitelji smatraju da za time nema potrebe, dakle opredjeljuje se 50,3 % učitelja/učiteljica za odgovor *Ne*, 28,8 % učitelja nije znalo odgovoriti na pitanje, dok ih 20,9 % smatra kako medijska kultura zaslužuje biti poseban nastavni predmet.

Grafikon 7. Stavovi ispitanika – Kompetencije medijske kulture treba usvajati u obliku posebnog predmeta.

Učitelji realiziraju sadržaj medijske kulture prema nastavnom planu i programu što potvrđuje 151 učitelj/učiteljica (85,3 %), 33 učitelja (18,6 %) djelomično realizira sadržaje, dok 1 (0,6 %) učitelj/učiteljica ne realizira sadržaje prema nastavnom planu i programu.

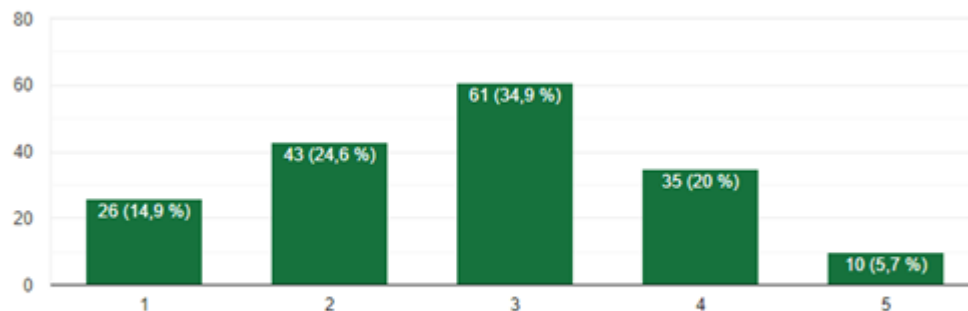
Grafikon 8. Realizirate li sadržaj medijske kulture prema nastavnom planu i programu?

Učitelji koji su odgovorili na pitanja s *Ne i Djelomično*, navode sljedeće sadržaje koje primjenjuju: *Medijska kultura uključuje puno više od propisanog, a u skladu s time velika većina učitelja osim ostvarenoga plana realizira i druge svoje ideje koje uključuju medijsku kulturu; Druge vrste dokumentarnog filma; Prilagođene učeniciima; Izvore sa interneta; radim u roduženom boravku, stoga biramo sadržaje s obzirom na mogućnosti ponuđene sadržaje na Tv; Primjenjujem kazališne predstave koje kao ponuda stignu u školu, produkcija Z, KUD Ivana Brlić Mažuranić Slavonski Brod i sl.; Edukativne animirane filmove na kojima gradimo Sat razrednika ili koleriram sat Hrvatskog jezika s nekim drugim predmetima; Dva puta godišnje kazališnu predstavu ili neki edukativni crtić ako ne mogu doći do sadržaja predviđenog medijskom kulturom; Prilagođeno predmetu i sadržaju, znam ubaciti dokumentarni film; crtane filmove koje smatram primjerenim; Sadržaje koje smatram prikladnim za usvajanje i ostvarenje odgojno obrazovnih ishoda predviđenih nastavnim planom i programom; Idemo gledati kazališne i kino predstave, a ako ima nešto zgodno u dječijim časopisima uključim i to; korištenje ICT tehnologije u učenju (novine na „netu“ i sl.).¹*

Brojne medijske sadržaje učitelji imaju priliku primjenjivati u nastavi, a kako statistički podaci pokazuju, 10 učitelja/učiteljica (5,7 %) primjenjuje televizijske emisije, 35 učitelja ih (20 %) uglavnom primjenjuje, 61 učitelja (34,9 %) djelomično primjenjuje televizijske emisije, dok 43 učitelja (24,6 %) uglavnom ne i 26 (14,9 %) uoče ne primjenjuje. Na navedeno pitanje, 175 učitelja/učiteljica dalo je svoj odgovor što potvrđuje grafički prikaz u nastavku.

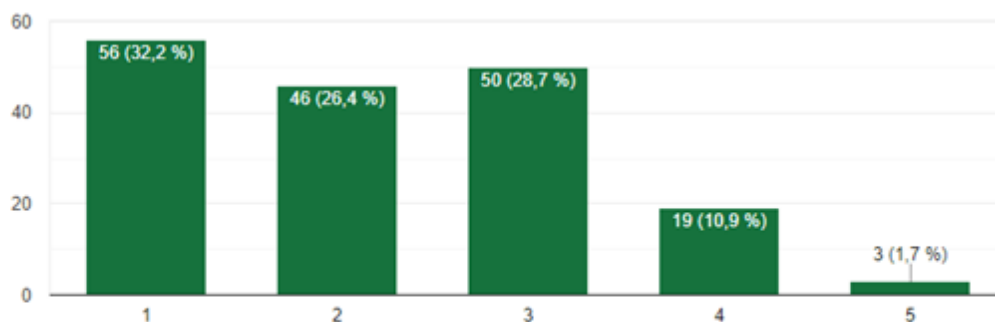
---

¹ Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

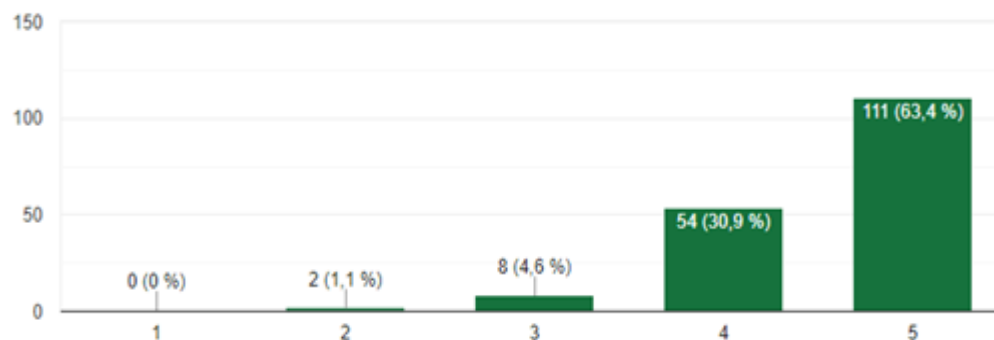
Grafikon 9. Prikaz u kojoj mjeri ispitanici primjenjuju određeni medijski sadržaj u nastavi - televizija

Radijske emisije uglavnom ne primjenjuju što pokazuju rezultati; 56 (32,2 %) uopće ne, 46 (26,4 %) uglavnom ne, 50 (28,7 %) djelomično, 19 učitelja (10,9 %) uglavnom da te samo 3 učitelja/učiteljice (1,7 %) primjenjuju u potpunosti radijske emisije.

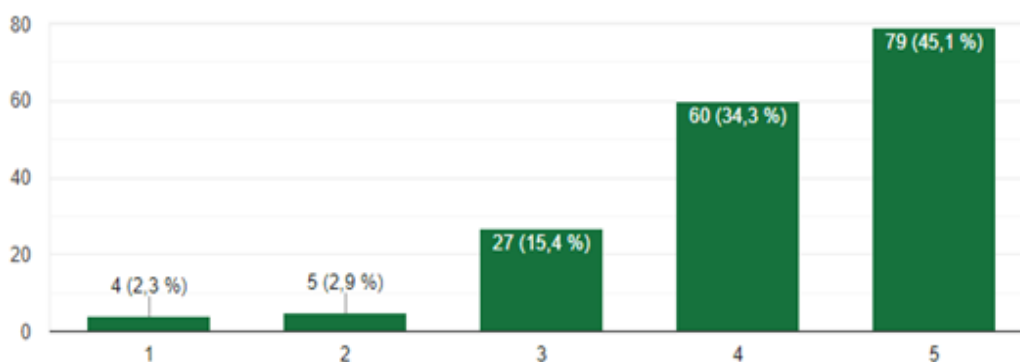
Grafikon 10. Prikaz primjene radijske emisije u nastavi

Igrane, animirane i dokumentarne filmove učitelji u potpunosti primjenjuju, preciznije 111 učitelja/učiteljica (63,4 %), 54 ih uglavnom primjenjuje (30,9 %), 8 (4,6 %) djelomično, a 2 učitelja/učiteljice (1,1 %) uglavnom ne primjenjuju medij film u nastavi.

Grafikon 11. *Prikaz primjene filma u nastavi*

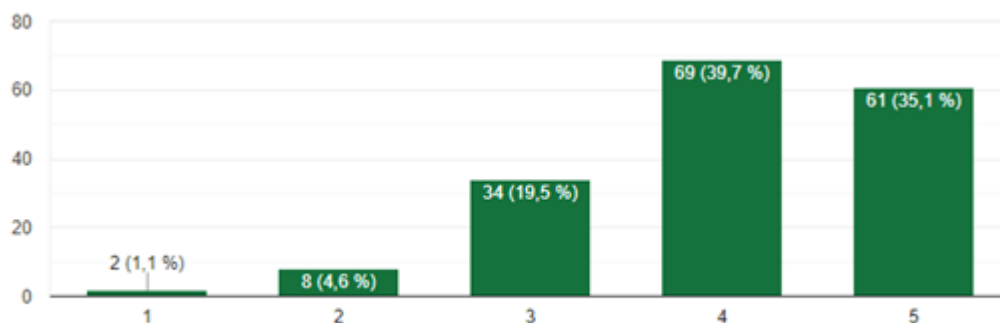
Kazališne predstave 79 učitelja (45,1 %) u potpunosti primjenjuje, 60 učitelja (34,3 %) uglavnom primjenjuje, 27 ih (15,4 %) djelomično primjenjuje, 5 učitelja/učiteljica (2,9 %) uglavnom ne, a 4 učitelja/učiteljice (2,3 %) uopće ne primjenjuje kazališnu predstavu u nastavi.

Grafikon 12. *Prikaz primjene kazališne predstave u nastavi*

S druge strane strip kao medij 61 (35,1 %) učitelj/učiteljica u potpunosti primjenjuje, 69 (39,1 %) uglavnom primjenjuje, 34 (19,5 %) djelomično, 8 učitelja (4,6 %) uglavnom ne i u potpunosti 2 učitelja/učiteljice (1,1 %) ne primjenjuje strip u nastavi.

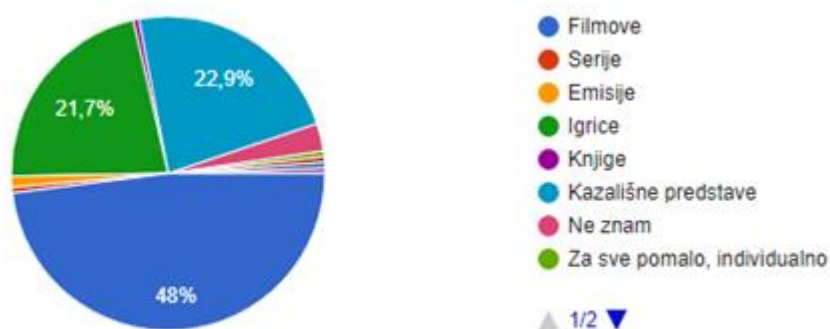

Grafikon 13. Prikaz primjene stripa u nastavi

S obzirom da pojedini učitelji u nastavi ne biraju, ne primjenjuju sadržaje prema nastavnom planu i programu, 37 učitelja/učiteljica navodi prema kojem kriteriju odabiru medijske sadržaje za nastavu, a oni su sljedeći: *Interes učenika; Međupredmetna ili unutarpredmetna poveznica; Preporuka drugih učitelja; Učinkovitost; Zanimljivost i primjerenost; Prema učeničkom interesu; Prema kritikama; Interesu učenika; Primjerenost učenicima; Po osobnom odabiru; Kriteriji su u skladu 21.stoljećem, aktualne teme, tolerancija prema različitostima, umjetnička i tehnička kompetentnost sadržaja; Slobodno izaberemo (za rad u PB); Prema dostupnosti; Prema interesu učenika; Predložak napisana knjiga, bajka, ono što sam osobno gledala i procijenila da je poučno za dob djeteta; Dob učenika; Prema sadržaju koji obrađujemo i zahtjevnosti; dob učenika; ponekad dopuštam i učenicima da izaberu koje bi emisije ili filmove gledali, ali često iz mog suženog izbora. Dam im na ponudu; Istraživanjem sličnih, na internetu ponuđenih sadržaja; Zanimljivost, poučnost, dostupnost; Nastavni plan i program; Prema preporuci kolega; Po sadržaju koje nam dostavi kazalište ili KD; Kvaliteta i dostupnost; Prema temi određenog sata i cilju sata te ključnim pojmovima; Prema dostupnoj ponudi. Često nam lokalna samouprava financira kazališnu predstavu; Sve što smatram pogodnim prema momentalnim interesima učenika ili temi za koju želim da učenici „bolje“ sažvaču; Kvaliteta sadržaja, primjerenost dobi; Prema kriteriju primjerenosti, suvremenosti, interesima učenika; Prema potrebi, a najviše za motivaciju; Prema aktualnosti, preporuci stručnjaka i osobnom iskustvu.²*

² Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

Učitelji su interes svojih učenika procijenili na sljedeći način: 48 % učitelja smatra kako je interes njihovih učenika uglavnom za filmove, 21,7 % učitelja navodi kako je interes učenika usmjeren prema igricama, 22,9 % procijenjuje kako se njihovi učenici opredjeljuju više za kazališne predstave, 5 (2,9 %) učitelja nije moglo procijeniti interes učenika, dok manji postotak učitelja, samo 1 učitelj (0,6 %) procijenjuje da su učenici zainteresirani za serije, 2 učitelja/učiteljica (1,1 %) za emisije. Također, 5 učitelja/učiteljica navodi sljedeće odgovore koji nisu ponuđeni: *Za sve pomalo, individualno, Za sve su zainteresirani, bitno je kako učitelj prezentira određeni sadržaj; Sve navedeno; Sve ih interesira.*

Grafikon 14. Procjena ispitanika – vaši učenici pokazuju veći interes za?

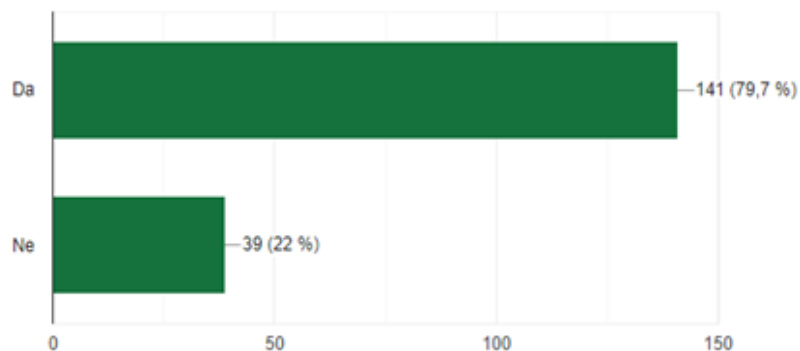
Prema mišljenju 93 učitelja/učiteljice, sljedeće karakteristike podrazumijevaju primjereni sadržaj medijske kulture: *Da odgovara dobi učenika, zanimljiv sadržaj, nešto novije, ono što je aktualno; Važno je da učenicima teme i problematika budu bliski te ih navode na kritičko razmišljanje i rješavanje problema; Jasna poruka, jasna stilsko izražajna sredstva, približiti se interesima učenika; Sadržaj treba biti primjeren dobi učenika kako bi učenici mogli promišljati te se kritički osvrnuti na viđeno; Poučni sadržaj, sadržaj koji će im proširiti znanje opće kulture, zanimljivost o pojedinim segmentima; Gledajući, analizirajući i učeći načiniti radijsku emisiju, kazališnu predstavu, film, zato medijska treba biti zaseban predmet; Animirani filmovi; Teme bliske učenicima (prijateljstvo, ovisnost, obitelj, odgovornost); Važno je da znaju razlikovati igrani film od animiranog, izdvojiti glavne uloge, usporedba književnog djela s igranim filmom, znati razliku između televizijske i radijske emisije, izraditi i prepoznati strip; Sve što i sada obuhvaća s mogućnošću stvaranja samostalnih video uradaka radijskih emisija i slično za što sati Hrvatskog nisu*

dovoljni; Za medijsku kulturu smatram izrazito važnim prije svega da je učenicima zanimljivo gradivo koje se obrađuje. Kroz zanimljivo gradivo učenicima možemo predložiti sve bitne stavke nastavnog plana i programa medijske kulture, a također treba voditi računa da medijska kultura bude usklađena s vremenom u kojem živimo. Dakle, ne treba zazirati niti odupirati se tehnologiji. Učenicima ona ionako nije strana, svakako je i dio svakodnevnog života.; Prema planu i programu uz dodatak za nove računalne tehnologije i zaštita na internetu; Pravilan govor, ponašanje na sceni, dramske tehnike, rad na sebi kroz glumu; Predstave i filmovi napravljeni prema književnim djelima dječje književnosti, dakle vezane za lektirne sadržaje. Takvi sadržaji potiču ih i na čitanje lektire; da bude prilagođena dobi učenika da ima cilj razvijati kritičko mišljenje; Suvremeni sadržaji tematski usmjereni, povezani i uklopljeni u svijet djeteta; Sadržaji trebaju biti zanimljivi, poučni i primjereni uzrastu; Naučiti razlikovati pojedine medije kao sredstvo prenošenja informacija, važnost tih informacija, razvijati ljubav prema jeziku; Usvajanje terminologije, razumijevanje nastajanja predstave, filma, stripa, prepoznavanje i imenovanje istih, izvođači, prostor; Učenici razredne nastave trebaju usvojiti osnove iz različitih područja medijske kulture na reprezentativnim primjerima filma, televizijske emisije, kazališne predstave; Nastavni sadržaj mora biti na hrvatskom standardnom ili zavičajnom govoru (ukoliko se obrađuju sadržaji iz zavičajne nastave) jasnog izgovora, razumljiv učenicima, po mogućnosti vedar (što bi učenicima bilo zanimljivije), primjerene duljine.³

Utjecaj medijskih sadržaja na učenike uočava 141 učitelj/učiteljica (79,7 %) od 177 učitelja/učiteljica koji su odgovorili na pitanje, a 39 učitelja/učiteljica (22 %) ima drugačije mišljenje, odnosno ne uočavaju navedeni utjecaj.

---

³ Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

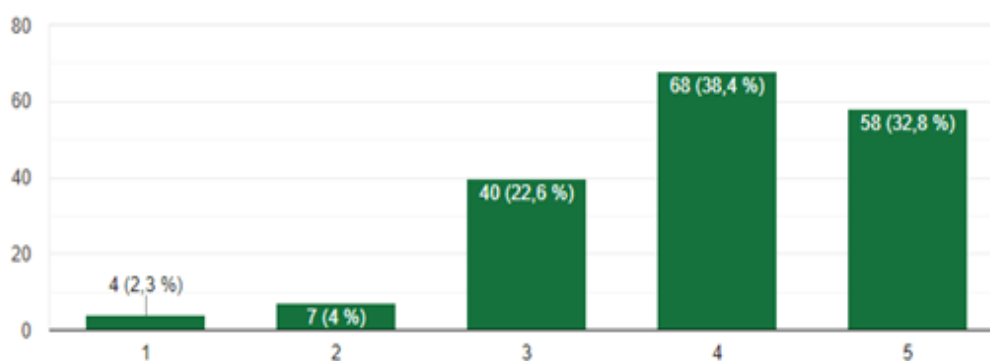
Grafikon 15. Stavovi ispitanika – uočavate li utjecaj medijskih sadržaja na učenike?

Učitelji većinom prepoznaju različite utjecaje na učenike, dakle pozitivne i negativne te ih 103 učitelja/učiteljice navode: *Promišljanje, uočavanje i razgovor o gledanom, analitični su, u školi raspravljaju o turskim serijama; Uočavam loš utjecaj reklama, igrice koje potiču agresiju i društveno neprihvatljiva ponašanja te YouTube videa niskoobrazovanih influencera koji promoviraju neprirodne ideale ljepote i lakog, instant uspjeha/slave; izvlačenje pouke iz odgledanog koje utječe na ponašanje u sličnim situacijama; Ponašanje iz igrice i filmova prenose u stvarnost; biraju sadržaje; osjećaji, izražavanje; Stvoreno mišljenje učenika bez mogućnosti kritičkog osvrta na iste, nemogućnost ostvarivanja rasprave zbog nedostatka mišljenja o drugim sadržajima; Pjevaju pjesme koje se pojavljuju trenutno u popularnim filmovima; Djeca su pod utjecajem tehnologije i ako im uz pomoć tehnologije nešto zanimljivo prikažemo, bolje uočavaju i pamte; Učenici se znaju poistovijetiti s likom ili su se našli u sličnim situacijama; izražavanje, poruke; Poistovjećuju se sa sadržajima koje gledaju; Lakše se usmeno izražavaju, imaju bolje ideje u nastavi, bolje surađuju, u većoj mjeri razumiju i tiskani tekst, cjelovitije razmišljaju; Povezivanje sadržaja sa stvarnim životnim situacijama, uočavanje posljedica pogrešne odluke, njegovanje kulture ponašanja u kazalištu; Utjecaj na govor, ponašanje, rješavanje problema; Poistovjećuju se s likovima i situacijama, pronalaze sebe u radnjama određenog medijskog sadržaja; Pogreške u jezičnom izražavanju, korištenje poštapalica, tuđica; Učenici su koncentrirani na sadržaj koji im se nudi, obogaćuju svoj leksik te daju odgovore na pitanja otvorenog tipa, izražavaju i argumentiraju vlastiti stav;; Najveći utjecaj imaju igrice i TV reklame jer prema njima djeca nešto žele kupiti, imitiraju popularno, također popularne serije utječu na*

ponašanje učenika jer imitiraju likove; Poistovjećivanje s likovima, primjena medijskih znanja s drugim medijima, npr. strip u matematici ili prirodi i društvu; Pogrešni uzori, youtuberi, privlačni su im sadržaji pojačane vizualizacije i dinamike; Utjecaj propagandnih sadržaja i neprimjerenih i nekritički odabranih sadržaja koje učenici gledaju kod kuće (tv novele i sl.); Povezivanje informacija iz emisija ili filmova u drugim situacijama; Utjecaj YouTubea i društvenih mreža; Učenici razgovaraju o gledanim sadržajima, kopiraju likove u govoru i postupcima; Kupovanje proizvoda sa omiljenim likovima iz TV emisija ili filmova, korištenje rečenica iz emisija/filmova koje učenici gledaju; Utječu na komunikaciju, ponašanje, stav prema pojedinim segmentima života (prehrana, tjelovježba i sl.).⁴

5.1.2 TELEVIZIJSKI I RADIJSKI SADRŽAJI

Prema mišljenju 177 učitelja, medijski sadržaji uglavnom utječu na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave što potvrđuju sljedeći rezultati te grafički prikaz u nastavku: 58 učitelja/učiteljica (32,8 %) smatra da utječu, 68 (38,4 %) ih smatra da uglavnom utječu, 40 (22,6 %) niti utječu niti ne utječu, 7 (4 %) ih smatra da uglavnom ne utječu, a 4 učitelja/učiteljice (2,3 %) smatraju da medijski sadržaji uopće ne utječu na leksičko-semantički razvoj učenika.

Grafikon 16. Stavovi ispitanika – utječu li prema Vašem mišljenju medijski sadržaji na leksičko-semantički razvoj učenika?

⁴ Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

S obzirom na dobivene statističke podatke, brojni učitelji/učiteljice uočavaju utjecaj kako je prethodno navedeno te 83 učitelja/učiteljica navodi različite primjere, a oni su: *Bogatiji jezik i pravilnije izražavanje; oponašaju rječnik nekog od likova filma ili predstave; rječnik djece u 3. razredu je uglavnom slabo razvijen. Prilikom usmenog, a osobito pismenog izražavanja gotovo uopće ne koriste pridjeve. Njihovi su odgovori maksimalno skraćeni; oponašanje govora likova; Prilikom jezičnog izražavanja upotrebljavaju riječi koje su čuli u filmu; rječnik im je zasićen anglizmima; učenici usvajaju dijalektizme, riječi iz stranih jezika, uzrečice i sl.; znaju govoriti u kraticama koje se često koriste na internetskim stranicama kod dopisivanja; samo loš utjecaj, npr. zna englesku riječ za nešto, ali ne i hrvatsku; učenik koristi riječi koje je koristio pripovijedač za vrijeme predstave; usvajanje novih riječi; izrazi preuzeti iz serija, igrice i sl.; žargonski govor; usvajanje novih riječi/bogaćenje leksika; riječi govornog područja, strane riječi i izrazi, iskrivljen naglasak; sve su djevojčice u jednom periodu razgovarale kao i likovi iz serija koju su tada gledale (Violeta); učenici se identificiraju s likovima iz filmova ili predstava; utjecaj u govoru ali i pisanom obliku; kratki odgovori, oskudniji rječnik; vole ponavljati riječi koje su nove i „neobične“, a čuli su ih u predstavi; mnoštvo izraza na engleskom jeziku, skraćene verzije zapisa, učestalo korištenje emotikona, nepotpune rečenice pri razgovoru; učenici u svom govoru rabe ono što su čuli, ne znajući i ne umanjujući ispravnost istoga; pogrešni naglasci u izgovoru, uporaba većeg broja tuđica, manja i kraća međusobna komunikacija; usvajaju nove riječi, pojmove, fraze; bogate rječnik; uporaba novih riječi u svakodnevnoj komunikaciji.*

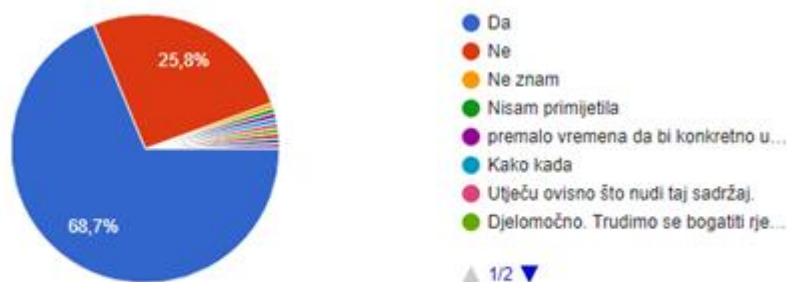
Učitelji/učiteljice primjenjuju sljedeće televizijske/radijske sadržaje: *obrazovne; dječje filmove; dokumentarne; iz nastavnog plana i programa; uglavnom su to sadržaji o kojima učenici već imaju neka saznanja kako bi se nakon odgledane ili odslušane emisije mogla pokrenuti rasprava; isječke dokumentarnih filmova; poučne; dječje emisije, radijske emisije za djecu (Bijela vrana); dokumentarne emisije; Tv kalendar; emisije za djecu; animirani i lutkarski film, dokumentarni film, strip, reklama; govor naš svagdašnji na Radio Sljemenu; Interesantne emisije za djecu; televizijske (animirane i crtane filmove); Radijska emisija Crna vrana, dokumentarne TV emisije; primjerene djeci i njihovom uzrastu, ono što im je dostupno; primjerene nastavnoj temi koja se obrađuje, npr. poticaj za Likovnu kulturu bio je dokumentarni film o izradi tradicionalnog samoborskog nakita, a*

ujedno i korelacija s povijesti Zagreba (cekovi, stari zanati); dječje radio emisije; gledanje televizijske emisije, slušanje radijske emisije, praćenje televizijskih i radijskih programa; gledanje emisija; dokumentarne emisije, audio-priče, radio-dramu, isječke iz dječjih radijskih emisija; primjerene učenicima; radijske priče, a TV kraći dokumentarci i obrazovni program npr. Čarobna ploča; Dnevnik (Izvišćivanje o prošlom događaju- unutarpredmetna korelacija); Informativne emisije, emisije dokumentarnog i edukacijskog karaktera; snimljene s HRT-a filmove, dokumentarne o životinjama i prirodi, igrane u kojima su glavni likovi djeca; TV emisije edukativnog sadržaja, npr. Školski sat s HRT-a; radio drama, dokumentarni filmovi; radio-igru; slušamo priče; Školski sat-HRT, Bajkovita Hrvatska, Etno sat, I to je Hrvatska; radio igre, slušali smo prognozu vremena, na HRT-u dokumentarne emisije o životinjama; dokumentarne filmove, radijsku emisiju za djecu (koju im ja snimim i slušamo u školi jer kod kuće ih većina ne sluša radijske emisije); TV emisije vezane uz nastavne jedinice koje se obrađuju (ako nađem na TV na zahtijev) radijske emisije na <http://rod.carnet.hr/index.php>; Mali znanstvenici, Male priče, Putnici kroz vrijeme, Umijeće odrastanja; Sa programa HRT1 najčešće ili sa portala Baltazar; primjerene njihovoj dobi, zna se naći dobrih priloga iz emisije “Dobro jutro Hrvatska“; dječje emisije, emisije za djecu, znanstveno-informativne sadržaje.⁵

S obzirom na prethodno pitanje koje se odnosi na sadržaje koje učitelji/učiteljice primjenjuju u nastavi, također, 163 učitelja na pitanje *Utječu li navedeni sadržaji na govor učenika*, odgovara na sljedeći način; 68,7 % smatra da utječu, 25,8 % da ne utječu, a po jedan/jedna učitelj/učiteljica navode odgovore: *Ne znam* (0,6 %); *Nisam primijetila* (0,6 %); *Premalo vremena da bi konkretno utjecali tijekom nastavnog procesa* (0,6%); *Kako kada* (0,6 %); *Utječu ovisno što nudi taj sadržaj* (0,6 %); *Djelomično. Trudimo se bogatiti rječnik* (0,6%); *Ne primjenjujem* (0,6 %); *Ne mogu procijeniti* (0,6 %); *Djelomično jer ih ima premalo* (0,6 %).

---

⁵ Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

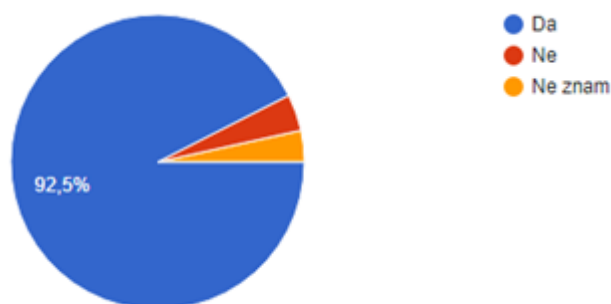
Grafikon 17. Stavovi ispitanika – utječu li navedeni sadržaji (konkretno televizijski/radijski) na govor učenika?

Kada je riječ o konkretnim primjerima utjecaja na govor učenika, učitelji/ce navode: razvoj vokabulara; ako učenici u sadržaju emisije upoznaju novi pojam/riječ spremni su je tijekom rasprave analizirati, objasniti te ga upotrijebiti u vlastitim argumentima; usvajaju nove riječi; sleng; na svakodnevnu komunikaciju; lakše nauče određene pojmove i brže usvoje nove riječi ako su ih čuli u nekoj emisiji; pravilan književni izgovor budući da većina djece kod kuće, a neka i u školi pričaju dijalektom; utječe pozitivno, upoznaju razne dijalekte; slušanje spikera, voditelja koji govore standardnim jezikom; u pažljivo biranim emisijama i medijskim sadržajima općenito učenici slušaju uzoran govor; izražava li se osoba koju slušaju na pravilan način ili ne, djeca brzo zapažaju nepravilnosti u govoru kod odraslih osoba; samopouzdanje učenika u samostalnom izražavanju; pravila izgovor govornika, glasno i razumljivo govorenje; govor likova; nepravilan naglasak ostavlja trag pa učenici krivo usvajaju izgovor riječi; čuju pa primjenjuju, naročito pjesmice ili neke smiješne načine izgovora riječi; uče nove riječi i izraze koje počnu koristiti u vlastitom govoru; jezično izražavanje nakon odgledane emisije/interpretacija; nove riječi koje su povezane sa drugim predmetima u kojima ih također koristimo i učimo; izrazi koje voditelji koriste ili kojim se govori u emisiji te naglasak; u obrazovnom i dokumentarnom programu zamjećuju govor drugačijim od onog kojeg susreću u igricama i međusobnoj komunikaciji; Imitiraju govor iz filmova; Izražajnost, intonacija, kultura govorenja i ophođenja, uvidjeti da su radio drame vrlo korisne, emisije koje vode pjesnici, djeca zavole i pišu pjesme, Postojala je emisija gdje su djeca direktno sa sata recitirala svoje pjesme u eter; upotreba stranih riječi, engleskih riječi i pojmova, gramatičke pogreške; potiču učenike na kritičko

*mišljenje, razvijaju kulturu govorenja; učenik nastoji u govoru oponašati voditelja ili sudionika emisije; filmovi i emisije koji učenici gledaju od rane dobi, a nisu na hrvatskom jeziku.*⁶

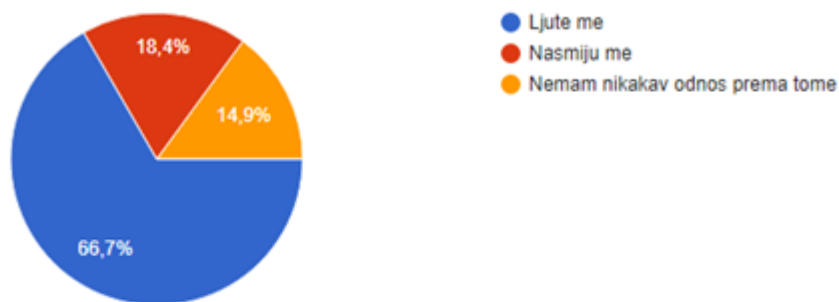
Na pitanje *Pratite li u slobodno vrijeme televizijske i radijske programe*, 173 učitelja/učiteljice je odgovorilo te statistički podaci pokazuju da podjednak broj učitelja/učiteljica prati i ne prati navedene programe, preciznije 47,4 % prati, 47,4 % ne prati, a ostatak učitelja (5,2 %) navodi odgovor *Djelomično*. Na sljedeće pitanje odgovorilo je 174 učitelja/učiteljice, 161 (92,5 %) učitelj/učiteljica uočava odstupanja od hrvatskog standardnog jezika u govoru na javnoj i komercijalnoj televiziji, 7 (4 %) učitelja ne uočava, a 6 (3,4 %) ih ne zna odgovoriti na navedeno pitanje.

Grafikon 18. Stavovi ispitanika – uočavate li odstupanja od hrvatskoga standardnog jezika u govoru na javnoj i komercijalnoj televiziji?

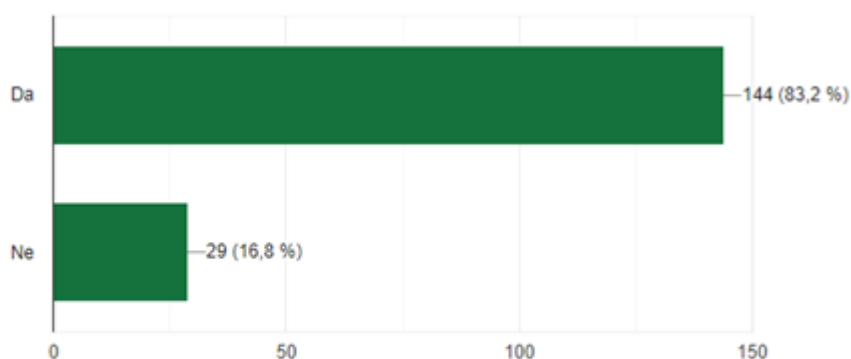
Grafikon u nastavku prikazuje odnos učitelja/učiteljica prema zapaženim odstupanjima. Na pitanje su odgovorila 174 učitelja/učiteljice.

⁶ Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

Grafikon 19. Stavovi ispitanika – kakav je Vaš odnos prema zapaženim odstupanjima?

Također, 144 učitelja/učiteljice (83,2 %) od 173 učitelja/učiteljice koji su odgovorili na pitanje, navode kako uočavaju odstupanja od hrvatskoga standardnoga jezika u govoru na javnom i komercijalnom radiju, dok 29 učitelja (16,8 %) ne uočava odstupanja što potvrđuje grafički prikaz.

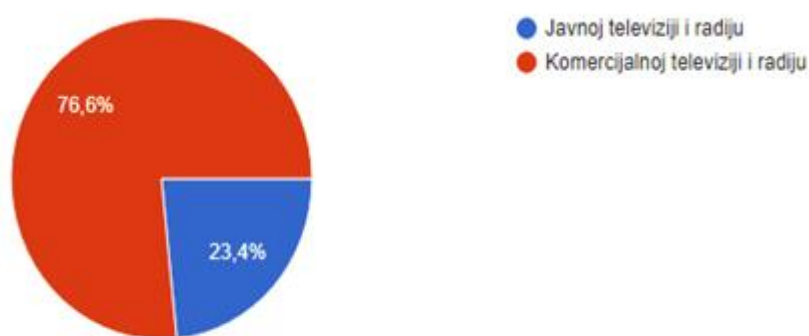

Grafikon 20. Stavovi ispitanika – uočavate li odstupanja od hrvatskoga standardnog jezika u govoru na javnom i komercijalnom radiju?

Učitelji/ce navode uočena odstupanja: *Žargonski jezik, anglizmi; lokalizmi; naglasci; Extra Fm! Hrvatski radio, radio Sljeme, Narodni radio- odstupanje od pravogovorne norme; vrlo često radijski i televizijski voditelji upotrebljavaju riječi ili izraze koji nisu u duhu hrvatskoga standardnog jezika. Nerijetko se može čuti pitanje postavljeno s „da li“, kao i riječi „pakovanje“, „nogica i rukica“ umjesto nožica i ručica, nepravilna upotreba prijedloga s i sa;; kolokvijalni govor, krivo naglašavanje riječi, pretjerana upotreba stranih riječi; pravilo futura 1. (bit će, a ne*

biti će), potpuno krivi naglasci, kriva deklinacija vlastitih imenica, kriva uporaba prijedloga s/sa, nepotrebna upitna konstrukcija (da li), pogrešno je uvijek koristiti oblik mi bi (mi bismo), pretjerana uporaba engleskih riječi, a imamo za nju hrvatske riječi, npr. brejk (stanka, pauza), parking (parkiralište); koristi se često ulični govor; naglasci na leksičkoj razini, prijedlozi s i sa, rečenična intonacija i rečenični naglasak; voditelji su sve više nepismeni i koriste riječi neprimjerene hrvatskom jeziku (kužiš, da li, nepravilno izgovaranje riječ s č i ć); Naglasak, formulacija rečenica, korištenje slenga, stranih riječi; naglasci, rječnik, rečenično ustrojstvo, mnoštvo tuđica; voditelji pričaju narječjima i lokalnim govorom; koristi se puno poštapalica, stranih izraza (pogotovo vezanih za medije i internet) te najčešće kajkavski dijalekt; novinari i voditelji bi trebali biti primjer u izražavanju; često koriste razgovorni jezik, ležerniji pristup slušateljima; odstupanja od nepravilnog naglasaka, ubacivanje stranih riječi do riječi na zavičajnom govoru; apsolutna nebriga o pravogovoru, mnoštvo anglizama, frajerizama, lokalizama; dijalektizmi, kolokvijalizmi, gramatičke pogreške, npr. sviju umjesto svih; korištenje poštapalica, fraza iz drugih jezičnih područja, korištenje dijalekta; primjena književnog jezika je politizirana, a djelatnici nisu u dovoljnoj mjeri educirani iz područja jezika i prvogovora.⁷

Grafikon u nastavku prikazuje mišljenje 171 učitelja/učiteljice koji su odgovorili na pitanje te uočili više odstupanja u govoru na komercijalnoj televiziji/radiju.

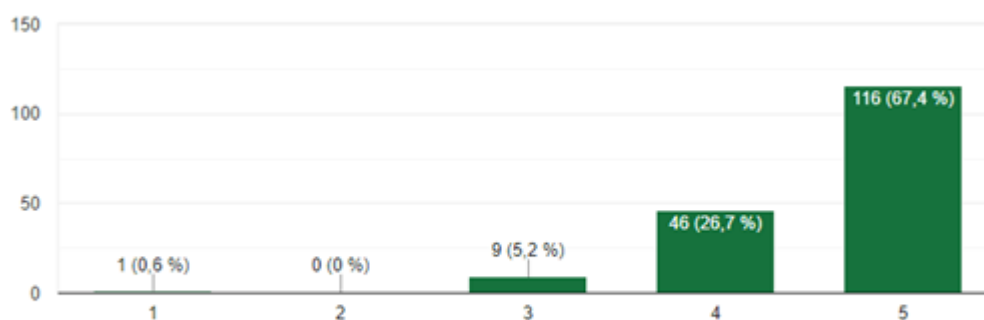

Grafikon 21. Stavovi ispitanika – više odstupanja u govoru i izražavanju uočavate na javnoj televiziji i radiju ili komercijalnoj televiziji i radiju?

⁷ Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

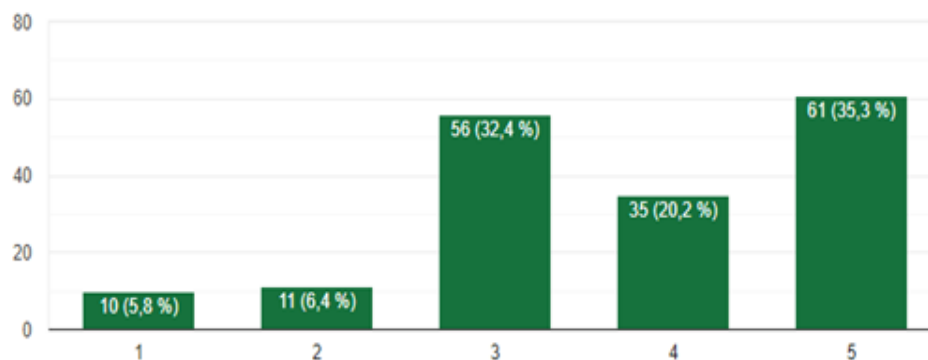
5.1.3 MIŠLJENJE I ISKUSTVO UČITELJA

Na pitanje *Pravilan govor i izražavanje voditelja, glumaca, spikera važan je za razvoj govora učenika?*, od 172 učitelja/učiteljica, 116 učitelja/učiteljica (67,4 %) ih se opredijelilo za odgovor *Da*, 46 učitelja/učiteljica (26,7 %) *uglavnom Da*, 9 (5,2 %) učitelja se niti slaže niti ne slaže, dok 1 učitelj (0,6 %) smatra kako pravilan govor navedenih osoba uopće ne utječe na govor učenika.

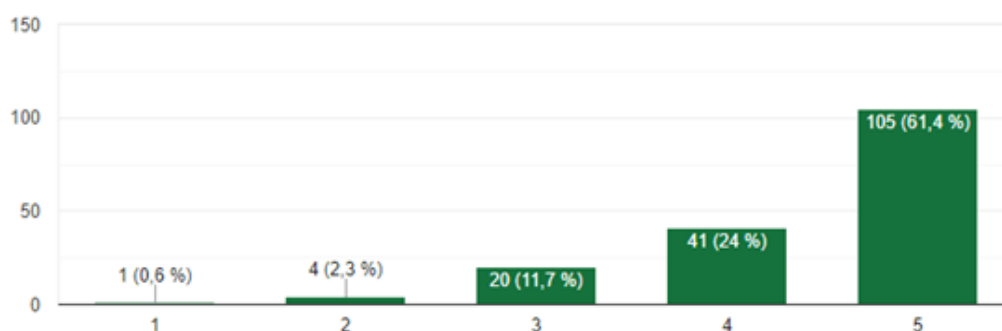
Grafikon 22. Stavovi ispitanika – *pravilan govor i izražavanje voditelja, glumaca, spikera važan je za razvoj govora učenika?*

Učitelji/učiteljice razredne nastave uglavnom primjećuju kako govor navedenih osoba u prethodnom pitanju, utječe na govor njihovih učenika, a grafički prikaz to i potvrđuje iako su odgovori raznoliki te je 173 od 182 učitelja/učiteljice odgovorilo na pitanje.

Grafikon 23. *Jeste li primijetili da govor navedenih osoba ima utjecaj na govor Vaših učenika?*

Pojedini učenici razredne nastave upotrebljavaju riječi i izraze koji odstupaju od hrvatskoga standardnoga jezika, preciznije upotrebljavaju riječi stranih jezika. 171 učitelj/učiteljica odgovorilo je na pitanje te je 105 učitelja/učiteljica (61,4 %) u potpunosti primijetilo uporabu navedenih riječi, 41 učitelj/učiteljica (24 %) uglavnom primjećuje odstupanja u govoru učenika, 20 učitelja (11,7 %) djelomično, odnosno primjećuju i ne primjećuju, dok 4 učitelja/učiteljice (2,3 %) uglavnom ne primjećuje i 1 učitelj/učiteljica (0,6 %) uopće ne primjećuje uporabu riječi stranih jezika u govoru svojih učenika tijekom nastave.

Grafikon 24. *Jeste li primijetili u govoru Vaših učenika uporabu riječi i izraza koji ne odgovaraju hrvatskom standardnom jeziku? (na primjer riječi stranog jezika)*

U anketnom upitniku, tijekom istraživanja, učiteljima je postavljeno pitanje smatraju li da televizijski i radijski programi imaju pozitivan ili negativan utjecaj na leksičko-semantički razvoj učenika. Učitelji uglavnom smatraju da navedeni programi imaju

negativan utjecaj, preciznije 76 učitelja/učiteljica od 162 odgovorenih (46,9 %), dok 66 učitelja/učiteljica (40, 7 %) smatra da ima pozitivan utjecaj, a nekoliko učitelja je navelo vlastiti odgovor s obzirom na njihovo mišljenje o navedenom pitanju, dakle odgovori su sljedeći: *ovisi je li primjer dobar* (0,6 %); *i pozitivan i negativan utjecaj* (0,6 %); *slab utjecaj; ponekad pozitivan, ponekad negativan* (0,6 %); *djelomično negativan* (0,6 %); *ovisno o sadržajima programa* (0,6 %); *ovisi o TV i radijskom programu* (0,6 %); *nisam sigurna koliko prate TV i radio emisije* (0,6 %); *neki imaju pozitivan, neki imaju negativan utjecaj* (0,6 %); *i jedno i drugo* (0,6 %); *mogu biti i jedno i drugo, ovisno o voditeljima* (0,6 %); *trebali bi imati pozitivan utjecaj* (0,6 %); *niti pozitivan niti negativan utjecaj* (0,6 %); *kako kada* (0,6 %); *mogao bi biti pozitivan, ali uz uloženi trud* (0,6 %); *ovisi kojim sadržajima su izloženi* (0,6 %); *i jedno i drugo* (0,6 %); *ovisno o onome što slušaju* (0,6 %); *i jedno i drugo* (0,6 %); *ovisno o tome što slušaju ili gledaju* (0,6 %); *više pozitivan nego negativan* (0,6 %); *djelomično* (0,6 %); *ne gledaju baš često TV program i ne slušaju radio* (0,6 %); *ako je govor loš, ostavljaju svakako negativan utjecaj* (0,6 %); *još uvijek pozitivniji, iako ima i negativnog utjecaja* (0,6 %); *ne mogu generalizirati, individualno je* (0,6 %); *ovisi o sadržaju, više pozitivan utjecaj* (0,6 %); *nema puno utjecaja jer djeca to ne prate* (0,6 %).⁸

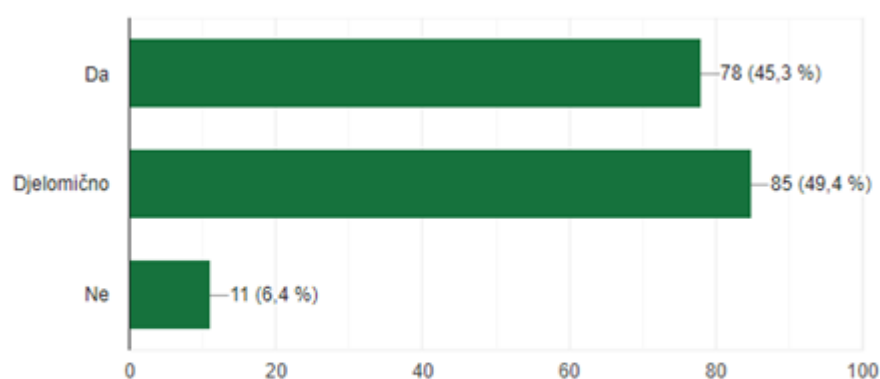
U sljedećem pitanju učitelje se navodi na obrazloženje navedenih odgovora u prethodnom pitanju, a 86 učitelja/učiteljica je obrazložilo svoj odgovor na sljedeći način: *djeca uče po modelu i primjeru, a primjeri radijskih i televizijskih voditelja često nisu dobri; ukoliko gledaju i slušaju kvalitetne sadržaje, utoliko bogate rječnik; djeca kad čuju neku neobičnu ili smiješnu riječ, poštalicu i sl. koncentriraju se samo na to, a više ne na sam sadržaj o kojem se govori u emisiji; učenici se više koriste stranim riječima umjesto hrvatskim inačicama za istu stvar; slušanjem najbolje učimo, naravno ako je govor pravilan; djelomično negativan, djeca se često „hvataju“ fraza koje su njima smiješne i interesantne, a negativno utječu na njihov leksičko-semantički razvoj; važno je odabrati što učeniku ponuditi u školi, pa tako i kod kuće, uz obavezno zajedničko gledanje i slušanje te razgovor o tome; djeca će biti sve nepismenija; učenici mogu naučiti gledajući i slušajući, mogu čuti i pogrešne izraze koji se mogu tijekom nastave korigirati i upamtiti kako se ne govori; pomoću*

---

⁸ Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

slušanja emisija učenici upijaju pravilno izgovaranje riječi; ako dijete prati emisiju u kojoj se stalno ne poštuju pravila hrvatskoga govora tako će i ono govoriti; pravilno izgovoreni sadržaji potiču učenike da i sami tako govore ili da barem osvijeste razliku između standardnog jezika i našeg narječja; djeca slušaju i uče se izražavati i komunicirati putem govora; djeca kopiraju većinom starije i uzimaju baš ono što je loše prije nego obratno; pozitivan utjecaj ukoliko je riječ o standardnom književnom jeziku; reklame; osobno se trudim da u mom odabiru bude standardni književni jezik; nekada su voditelji radijskih i TV emisija pravilnije govorili te su se više trudili ispravljati svoje greške. Sada je prisutan veći broj grešaka u izgovoru i primjenu nekih riječi koje nisu odgovarajuće; usvajaju fraze iako ne znaju njihovo značenje; ovisi što učenici prate kod kuće. U školi nastojim pokazati sadržaje koji odgovaraju hrvatskom standardnom jeziku.⁹

Sljedeći grafikon prikazuje u kojoj mjeri učitelji/učiteljice predlažu primjerene medijske sadržaje svojim učenicima u nastavi. Na pitanje je odgovorilo 172 učitelja/učiteljice od kojih 78 učitelja/učiteljica (45,3 %) navodi kako predlaže učenicima medijske sadržaje, 85 (49,4 %) ih djelomično predlaže, dok ih 11 (6,4 %) uopće ne predlaže.

Grafikon 25. *Predlažete li svojim učenicima primjerene medijske sadržaje (televizijske/radijske emisije, serije i filmove)?*

Veći broj učitelja (53), od onih koji predlažu učenicima medijske sadržaje, navodi sljedeće primjere, što točno predlažu učenicima te koje sadržaje smatraju

⁹ Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

primjerenim: sve lektirne dječje filmove koji prate lektirne naslove; dokumentarci, filmovi za djecu; dokumentarne emisije (o životinjama i sl.); Tv kalendar, film Čudo; obrazovne emisije, dokumentarce; RTL kockica; dječje serije; vezane uz lektiru i druge odgojno-obrazovne sadržaje koji se uče u školi; emisije koje su primjerene njihovoj dobi i koje nose poruku za daljnji razvoj; najviše im savjetujem da gledaju dječje emisije kao i emisije o znanosti i pokusima za djecu. Također kad su malo stariji u 4.r očekujem da malo prate vijesti i događanja u Hrvatskoj; u današnje vrijeme uz pregršt programa je teško preporučiti učenicima nešto, kroz sadržaje u školi možemo im servirati kvalitetnu emisiju/e; gledamo i slušamo u školi jer ne mogu utjecati na obiteljske navike gledanja Tv-a; u kojima se koristi hrvatski standardni jezik i iz kojih učenici nauče pa naučeno mogu primijeniti u svakodnevnom životu; dječje filmove, iako ih nema baš velik izbor. Ne mogu puno utjecati na njihov izbor jer mi kažu da neke serije (domaće i strane) prate s roditeljima. Odustala sam od zadavanja zadaće da pregledaju emisiju u određeno vrijeme jer ju iz raznih razloga ne pogledaju. Radije ju zajedno pogledamo u školi; Npr. Eko priča za male i velike (animirani) i sl.; Čarobna ploča; ponekad se dogovorimo koji će film ili emisiju odgledati; obrazovne, dokumentarne, prigodne; edukativne i dokumentarne.¹⁰

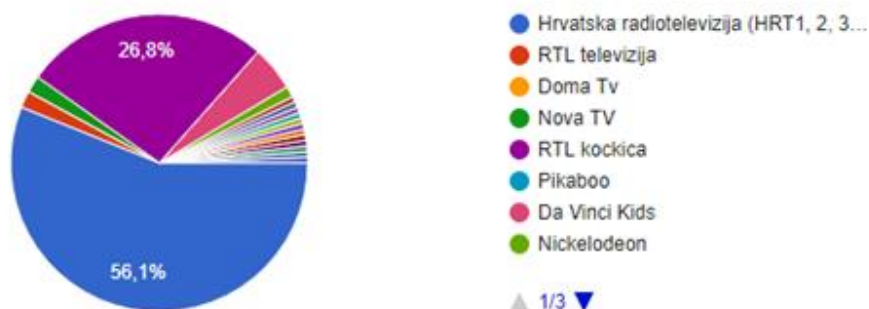
Tijekom istraživanja i provođenja anketnih upitnika, ispitalo se koje televizijske programe učitelji/učiteljice smatraju primjerenim za učenike s obzirom na izražavanje i govor. Rezultati pokazuju sljedeće: 92 učitelja/učiteljice (56,1 %) od 164 učitelja/učiteljice koji su odgovorili na pitanje, smatra najprimjerenijim programom Hrvatsku radioteleviziju (HRT 1, 2, 3, 4) te 44 učitelja/učiteljice (26,8 %) smatra primjerenim televizijskim programom RTL kockicu, 8 učitelja/učiteljica (4,9 %) navodi Da Vinci Kids kao primjereni program, 3 učitelja/učiteljice (1,8 %) navode Novu TV, isti broj/postotak učitelja/učiteljica navodi RTL Televiziju, 2 (1,2 %) ih navodi program Nickelodeon, dok ostatak učitelja/učiteljica navodi sljedeće odgovore: *National Geografic* (0,6 %); *Ni jedan* (0,6 %); *Ništa od navedenih* (0,6 %); *Rtl kockica, Nickelodeon* (0,6 %); *Ništa od navedenog, najbolje izbjegavati TV* (0,6 %); *Samo pojedine emisije, npr. Mali istraživači* (0,6 %); *Ne znam, ne uspoređujem* (0,6 %); *Na gotovo svakoj možemo pronaći korisne sadržaje*

---

¹⁰ Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

(0,6 %); *Ne pratim pa pojma nemam. Moja su djeca odrasla, valjda HRT* (0,6 %); *Niti jedan* (0,6 %); *Ne znam* (0,6 %); *Ništa zanimljivo* (0,6 %).

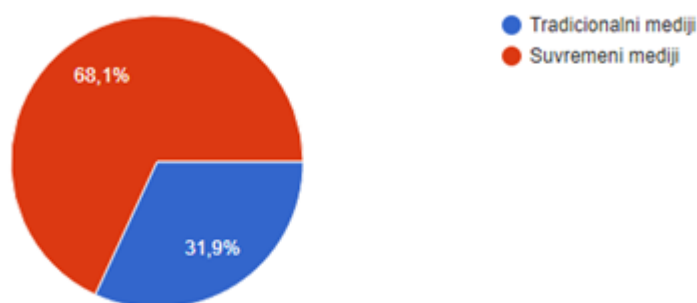

Grafikon 26. Stavovi ispitanika – koji od navedenih televizijskih programa smatrate primjerenim za učenike s obzirom na izražavanje i govor?

Također, osim primjerenih televizijskih programa, učitelji navode, prema njihovom mišljenju, primjerene radijske programe, a oni su sljedeći: 112 od 158 učitelja/učiteljica (70,9 %) navodi Hrvatski radio (HR 1, 2, 3, 4), zatim ih 10 (6,3 %) navodi Otvoreni radio, 8 (5,1 %) navodi Lokalni radio (Radio Petrinja, Slavonski radio, Radio Rijeka...), 7 (4,4 %) ih navodi Narodni radio, 4 učitelja/učiteljice (2,5 %) navode Antenu Zagreb, 2 učitelja/učiteljice navode vlastiti odgovor Radio Sljeme, a po jedan učitelj (po 0,6 %) navodi sljedeće odgovore; *Niti jedan*; *Ni jedan*; *Ne čujemo ništa od ponuđenog*; *Ne znam, ne slušam mnoge od navedenih i ne mogu procijeniti*; *Ne slušam radio*; *Ne vidim ništa primjereno*; *Ne znam*; *Ne mislim da djecu zanimaju programi navedenih radija jer su svi orijentirani na odraslije teme. Možda da se uvede neki dječji radio; Hrvatski katolički radio; Student radio; Na svakom nešto; Niti jedan u potpunosti; Ne znam; RM.*¹¹

Na sljedeće pitanje odgovorilo je 166 učitelja/učiteljica koji navode kako smatraju da veći utjecaj na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave imaju suvremeni mediji nego tradicionalni mediji, a grafički prikaz u nastavku to potvrđuje, iako je veliki broj učitelja/učiteljica koji smatraju da tradicionalni mediji imaju značajan utjecaj te u nastavku obrazlažu svoje odgovore i navode primjere.

¹¹ Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

Grafikon 27. Stavovi ispitanika – veći utjecaj na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave imaju tradicionalni ili suvremeni mediji?

S obzirom na prethodno pitanje i dobivene rezultate, 89 učitelja/učiteljica obrazlaže u nastavku svoj odgovor: *učenici su više izloženi suvremenim medijima; učenici se bez kontrole služe medijima i kvaliteta se ne propituje; suvremeni sadržaj je nekvalitetan; postoji malo veća kontrola sadržaja koji se pojavljuju nego kod suvremenih medija; mislim da imaju podjednako jer učenici puno borave gledajući TV i igrajući igrice; više se poštuje jezik (tradicionalni mediji); koristim se i tradicionalnim i suvremenim medijima podjednako stoga su obje vrste imale utjecaj na moj leksičko-semantički razvoj; u pozitivnom smislu još uvijek je bolji tradicionalni medij, lakše je kontrolirati i ispravljati ukoliko dijete griješi; uvijek su im pri ruci mobiteli; TV i internet je sve učestalija „dadjila“ djeci, previše vremena su pred ekranom; u tradicionalnim medijima ima više školovanih zaposlenika; učenici prate što im je zanimljivije, a i kod kuće gotovo ne postoji roditeljska kontrola sadržaja.*¹²

Posljednje pitanje tijekom istraživanja koje se učiteljima/učiteljicama postavilo odnosi se na njihovo mišljenje te način na koji bi oni smanjili ili povećali negativan/pozitivan utjecaj televizijskih/radijskih programa na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave. Na pitanje je odgovorilo 96 učitelja/učiteljica, a odgovori su sljedeći: *svakodnevnim uputama što i zašto gledati i slušati; potrebno je često isticanje pogrešaka koje se mogu čuti kroz medije te obrazložiti zašto je to pogrešno i što je točno; koristila bih više (primjerenih) medija u nastavi s ciljem da*

¹² Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

učenicim procjenjuju medije i da uče razabrati dobre ili loše; upozoriti ih da nije sve točno što čuju, da trebaju promišljati o onome što čuju te koristiti ono što su naučili na nastavi gledati/slušati porvjerene snimke; paziti što učenici gledaju i koliko vremena provode u tim radnjama; ispravljanje pogrešaka; obrazovanjem voditelja; upozoravati roditelje na roditeljskim sastancima, radionice s djecom i roditeljima; školovati u tom smislu sve koji javno nastupaju osobito na javnim medijima; uključivanjem više sadržaja u medijsku kulturu; reproduciranjem određenih emisija koje su prikladne i razgovorom o riječima koje su čuli, a za koje postoji hrvatska inačica; pozitivan utjecaj možemo povećati biranjem i selektiranjem sadržaja i istovremeno prikazivanjem takvih sadržaja na posebnim kanalima ili platformama kako bi i roditeljima pomogli u odabiru sadržaja. Nestanak obrazovnog programa na HTV-u vratio nas je nekoliko koraka unatrag i jako nedostaje; preporukom da i kod kuće gledaju/slušaju te programe, radionicama u školi te kroz nastavu medijske kulture; nema pomoći, djecu nitko ne kontrolira kod kuće; mali je utjecaj učitelja jer roditelji sve dopuštaju; tečaj hrvatskoga jezika ili natrag u školu za sve voditelje; jedini način je slanje nekih mailova u kojima se navode greške koje voditelji rade, ili možda sa učenicima pogledati jednu emisiju i nakon toga razlikovati i zaključiti gdje su pogriješili; u toku slušanja neke emisije, uočavali bi zajedno nešto što nije u redu i razgovarali o ispravnom načinu, izgovoru; vratila bih govorne (leksičke) vježbe za voditelje i pokušala osvijestiti važnost istih jer smatram da je utjecaj medija izuzetno velik na današnju djecu i mladež. U tom slučaju svakako je bolje da je taj utjecaj pozitivan, a ne negativan; teško, djeca su bombardirana s raznim medijima i vrlo lako „pokupe“ one zabavnije i lošije primjere. Jedino im mogu ukazivati na način da više koristim medije u nastavi, one tradicionalne; razvijanje kritičkog stava prema onom što slušamo i gledamo, analiziranjem; nažalost, bojim se da je to prilično nemoguće uz ovaj razvoj tehnologije. Pokušavam se i sama držati standarda, ali naiksrenije i meni ponekad pobjegne zavičajni izraz; pokušati kod učenika razvijati kritičko mišljenje kako bi sami mogli ocijeniti vrijednost pojedinih medija; bilo bi idealno kako bi postojala školska televizija/radio koji bi emitirao ili imao pripremljene emisije koje bi raznolikim sadržajima pokrivale širok spektar kurikulumskih ishoda, emisije bi trebale biti zanimljive, prikladnog sadržaja, iznesene jezično korektno; prvo i osnovno ne bi trebali dozvoliti svima da budu voditelji! Danas su svi voditelji, od pjevača do onih željnih slave. Nama učiteljima ostaje jedino mnogo usmjeravati djecu što je dobro, a što nije. Razvijati ljubav

prema onome što je dobro; savjetovati ih da ne gledaju ili dok gledaju sami uoče krivi izgovor i zapišu ga, da prokomentiramo sutradan; zajedničkim gledanjem, razgovorom o odgledanom, nepoznatim riječima, usporedbama, riječima iz drugih jezičnih područja; odabirom obrazovnih sadržaja i češćom primjenom na nastavi; teško je dovoljno utjecati na to jer kod kuće nisu pod nadzorom i sami biraju sadržaje koji često nisu primjereni; više sati medijske kulture; gledanje kvalitetnih dokumentarnih emisija; javno govoriti o tome, potrebno je senzibilizirati javnost.¹³

Rezultati provedenoga istraživanja detaljno su analizirani, odgovori učitelja su raznoliki, njihovo mišljenje je različito, no na kraju je vrlo jasno iz obrađenih podataka kako učitelji/učiteljice tijekom nastave, u komunikaciji s učenicima, uočavaju utjecaj televizijskih i radijskih programa na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave, bio on pozitivan ili negativan, kako većina smatra, utjecaj je zaista vidljiv u mnogim situacijama te ga brojni učitelji nastoje na različite načine smanjiti ili povećati.

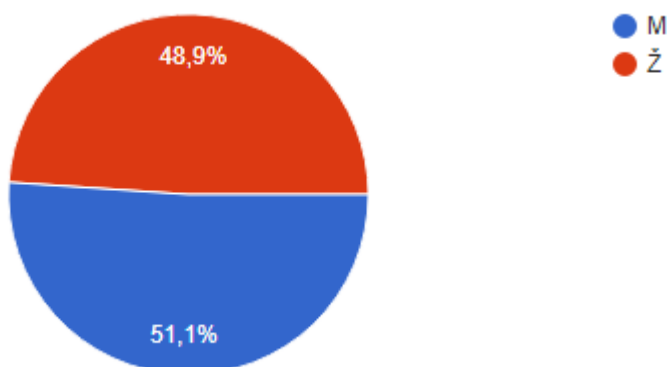
5.2 ANKETNI UPITNIK ZA UČENIKE - ANALIZA I RASPRAVA DOBIVENIH REZULTATA

Početkom mjeseca ožujka sastavljena su pitanja za potrebe izrade diplomskog rada, namijenjena učenicima četvrtih razreda osnovnih škola u gradu Petrinji i Zagrebu. Riječ je o učenicima Prve osnovne škole u Petrinji, osnovne škole Dragutina Tadijanovića, također u Petrinji te osnovne škole Dragutina Domjanića u Zagrebu. Anketni upitnik za učenike sadrži 33 pitanja koja se odnose na učenikovo mišljenje, stavove, aktivnosti, slobodno vrijeme te na učenikov interes i zanimanje za nastavno područje medijska kultura. Tijekom istraživanja, anketa je provedena u pet četvrtih razreda u osnovnoj školi u Zagrebu, te u četiri razreda u dvije škole u Petrinji. Ukupan broj učenika je 162 (N=162), no anketu je ispunilo 140 učenika. U prilogu se nalazi suglasnost za roditelje u kojoj je jasno navedeno što se od učenika traži te u koje svrhe se anketa provodi. Većina roditelja je potpisala suglasnost. Učenici koji su predali suglasnosti, mogli su ispuniti anketni upitnik. Svakom razredu su objašnjena pravila te način na koji se ispunjava anketa, također napomenuto je kako je anketa anonimna te da se njihovi odgovori ne ocjenjuju. Nakon prikupljenih anketnih upitnika, podaci istraživanja statistički su obrađeni, a rezultati su navedeni u

---

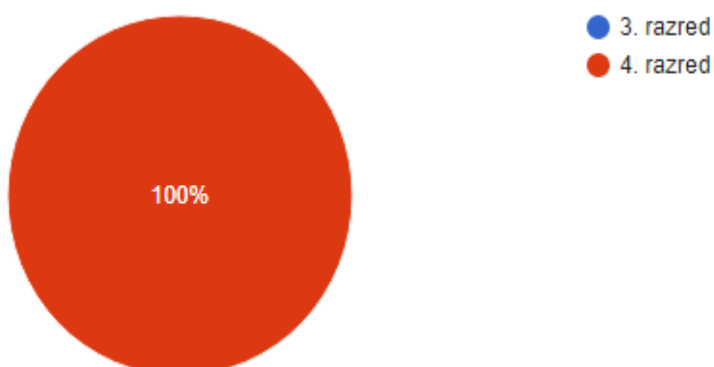
¹³ Navedeni su odgovori ispitanika (učitelja), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

nastavku. Na prvo pitanje odgovorilo je 139 učenika, preciznije 48,9 % djevojčica i 51,1 % dječaka.

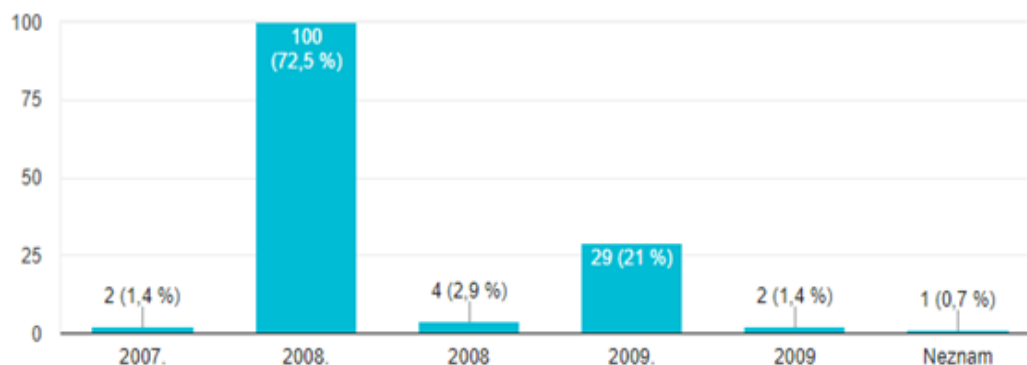
Grafikon 28. *Raspodjela anketiranih učenika prema spolu*

Sljedeće pitanje potvrđuje da se istraživanje provelo u četvrtim razredima osnovnih škola.

Grafikon 29. *Raspodjela anketiranih učenika prema razredu u koji idu*

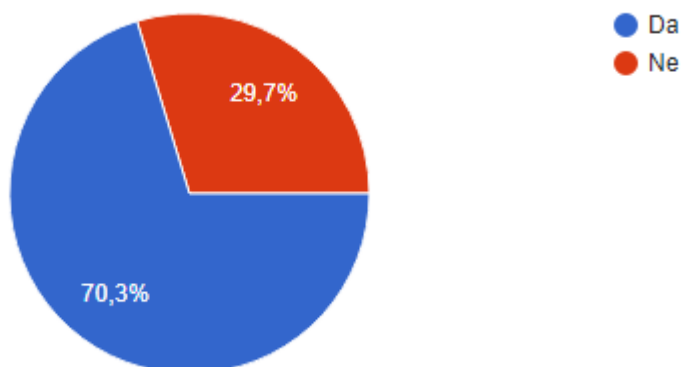
Raznolika su godišta učenika, a grafikon u nastavku prikazuje odgovore 138 učenika od kojih je 104 (75,4 %) rođeno 2008. godine, 6 (4,3 %) ih je rođeno 2009. godine, 2 (1,4 %) učenika rođeno je 2007. godine, dok 1 učenik (0,7 %) ne zna kada je rođen.

Grafikon 30. Raspodjela ispitanika prema godini rođenja

5.2.1 NASTAVNI PREDMET HRVATSKI JEZIK

Kada je riječ o nastavnom predmetu hrvatskom jeziku, učenici pokazuju veliki interes prema predmetu, što njihovi odgovori potvrđuju u nastavku. Od 138 ispitanika 97 (70,3 %) ih je navelo da voli nastavni predmet hrvatski jezik, no nije zanemariv ni broj onih učenika 41 (29,7 %) koji iz različitih razloga ne vole navedeni predmet.

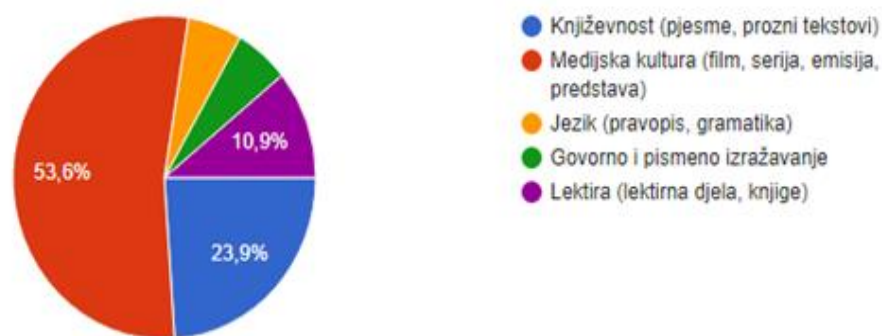
Grafikon 31. Stavovi ispitanika – voliš li nastavi predmet hrvatski jezik?

Ukratko su objašnjeni odgovori na prethodno pitanje te 133 učenika/učenice navode zašto (ne)vole hrvatski jezik: *volim hrvatski jezik; ne volim zato što je dosadan; mrzim ga; volim zato što čitam priče, bajke; ne pišem jako uredno; volim ga jer je zanimljiv; volim ga kad je tema zanimljiva; volim sat hrvatskog jezika; zato što jako volim hrvatski jezik; volim ga; zavisi, kako kada; volim ga jer naučim nešto novo i zabavno je; volim hrvatski jezik zato što iz njega puno naučim; volim jer učim svoj*

jezik; da, zato što učim puno novih stvari i to mi je zanimljivo; hrvatski volim jer mi je dio života; super mi je; ja volim moj hrvatski jezik zato što učim; volim ga zato što volim pisati i vježbati hrvatski jezik; volim jer naučim više o hrvatskom jeziku; da, zato što učimo nove riječi; volim ga jer uvijek učimo nešto zanimljivo; volim hrvatski jer na satu puno čitamo; naporno je; volim ga jer je ponekad zabavan; nije mi zabavno; ne volim hrvatski, ali volim matematiku; ne volim ga jer je težak; hrvatski jezik je poučan, svaki dan naučimo nešto novo; ne volim jer ima puno učenja; ne volim zato jer dobivam loše ocjene; ne volim jer ga imamo svaki dan; volim hrvatski jezik kao nastavni predmet jer učim pravopis i učim čitati za ubuduće i kad odrastem da znam hrvatski jezik; volim gramatiku na hrvatskom jeziku; zato što mi jako dobro ide; volim jer tamo živim; dosadan je; volim ga jer učimo zanimljive stvari; ja volim hrvatski jezik jer je to moj jezik; volim ga jer mi je zabavan; volim ga zato što volim lektiru; ne volim ga jer mi nije zanimljiv; dosadan mi je i ne volim ga učiti; volim zato što učimo sve vezano za hrvatski jezik; ne volim jer mi je dosadan i ne ide mi pravopis; ne, zato KAJ je težak; ok mi je; volim zato što ima zanimljivih tema; to mi je standardni jezik; volim hrvatski jer bolje proučavamo o hrvatskom; ponekad volim hrvatski jezik; ne, učiteljica ne zna pročitati rukopis; volim jer učim čitati i pisati; volim ga jer volim slušati priče; volim ga jer volim pisati sastavke i pisma; volim jer učimo književni jezik; volim zato što mogu puno naučiti; volim zato što se volim javljati na svako pitanje; volim pisati; na satu je jako poučno; ne jer pišemo sastavke i čitamo dosadne tekstove; učimo hrvatski književni jezik; zato jer je to naš jezik; volim jer ne pišemo puno u bilježnicu i nemamo puno zadaće; ima svakakvih hrvatskih tekstova; volim čitati; ima puno zanimljivih tekstova; volim rješavati zadatke; ne, ne čitam dobro; nije mi zanimljivo; jako ga volim; zabavan je; čitamo razne pripovijetke te pjesme; dosadan je i mrzim ga; učim pravilno pisati riječi; volim jer ima puno teksta; volim ga jer učim na njemu; da, da naučimo više govoriti pravilno; ponekad mi dosadi, ali ga volim; moramo puno učiti; ima puno pisanja; zato što mnogo naučim i budem pametnija; zabavno mi je to što radimo; hrvatski jezik je lak jezik; čitamo i zabavljamo se; volim ga jer je zanimljiv; volim jer nemoram računati; volim čitati razne tekstove; ništa me ne interesira kod njega; pa nekad mi je dosadan; zanimljiv je predmet; volim čitati; zato što volim tekstove što čitamo; puno toga učimo; volim kad čitamo priče i glumimo po igrokazima; ne volim čitati; loš sam u hrvatskom; meni se sviđa hrvatski, ali ako sam loš još uvijek mi se sviđa; ne, jer stalno dobivamo zadaću; nekad da, nekad ne; učimo nove stvari; volim

jer sam dobra u njemu i zato što imamo lektiru; naučimo čitati i pisati; nekad radimo priče i kad kad slučajno nešta što nema veze s vezom; nekad zna biti dosadan, ali ga volim; nije baš da ga volim, a nije baš da ga mrzim; nije težak; mrzim ga; nevolim baš; volim hrvatski; zanimljivo je; sviđa mi se; dosadno mi je i uvijek učimo isto; jako ga volim jer je zanimljiv i zabavan; volim, ali ne baš puno; zato jer će mi pomoći u životu i volim pisati sastavke; učim puno toga; jer je zabavno; volim hrvatski imati kao predmet.¹⁴

Na pitanje *Koje područje iz nastavnog predmeta hrvatski jezik najviše voliš?*, učenici odgovaraju na sljedeći način: 74 (53,6 %) učenika opredijelilo se za medijsku kulturu, 33 (23,9 %) za književnost, 15 učenika (10,9 %) za lektiru, 8 (5,8 %) ih se opredijelilo za govorno i pismeno izražavanje te isti postotak učenika se opredijelio za nastavno područje jezik koje podrazumijeva sadržaje pravopisa i gramatike.

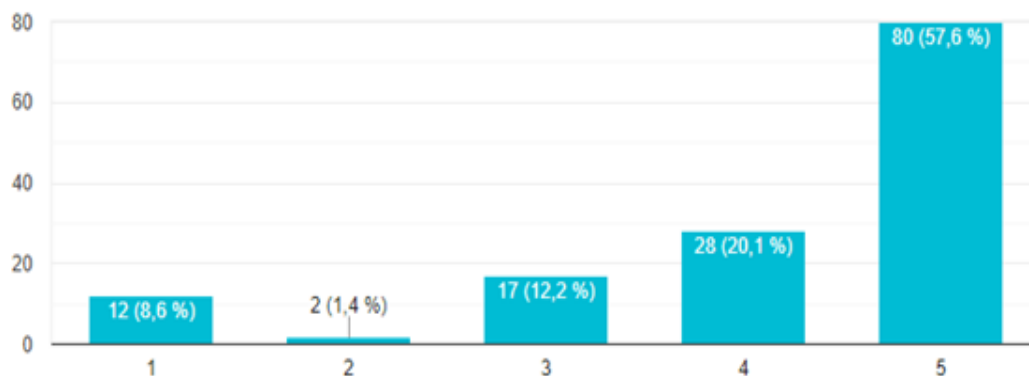

Grafikon 32. Stavovi ispitanika – koje područje iz nastavnog predmeta hrvatski jezik najviše voliš?

S obzirom da je u istraživanju naglasak na nastavnom predmetu medijska kultura, ispituje se koliko su učenici četvrtih razreda zainteresirani za navedeno nastavno područje. Na pitanje je 139 učenika dalo odgovor, a oni su sljedeći: 80 (57,6 %) učenika navodi kako je u potpunosti zainteresirano, 28 (20,1 %) ih je uglavnom zainteresirano, 17 (12,2 %) djelomično, 2 (1,4 %) uglavnom nije zainteresirano, dok 12 (8,6 %) učenika nije zainteresirano za medijsku kulturu. Grafikon u nastavku potvrđuje prikupljene podatke.

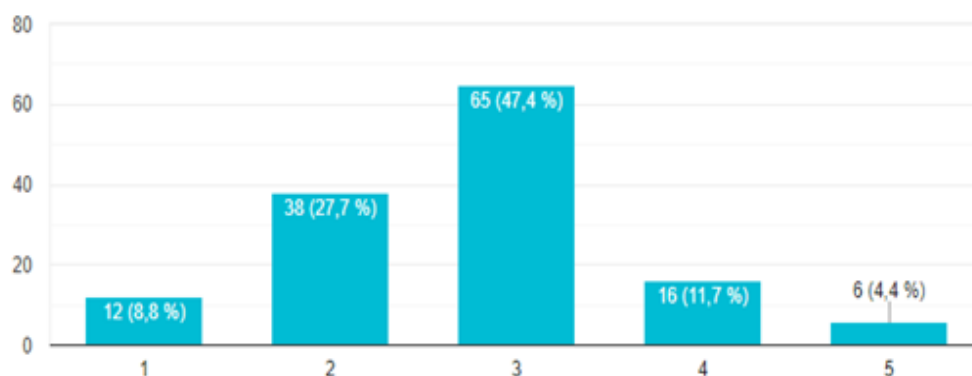
¹⁴ Navedeni su odgovori ispitanika (učenika), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

Grafikon 33. *Jesi li zainteresiran/a za medijsku kulturu?*

Sljedeći grafikon daje uvid u procjenu učenika s obzirom na izvođenje medijske kulture u nastavi, dakle u kojoj mjeri ih se poučava o sadržajima navedenog nastavnog područja te koliko sati mu se posvećuje. Učenici procjenjuju kako se nastava medijske kulture djelomično izvodi, preciznije 65 (47,4 %) učenika, 38 (27,7 %) navodi kako se uglavnom ne provodi često, 16 (11,7 %) učenika procjenjuje da se uglavnom provodi, dok ih 12 (8,8 %) procjenjuje kako se uopće ne izvodi nastava medijske kulture u nastavi, a samo ih 6 (4,4 %) smatra da se uvijek izvodi.

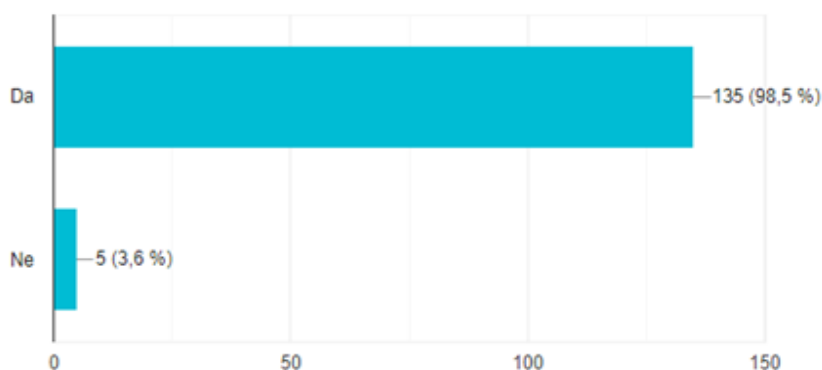
Grafikon 34. *Koliko često na satima hrvatskoga jezika imate medijsku kulturu u nastavi?*

Učenici (120) se prisjećaju što su radili na posljednjem satu medijske kulture te navode: *gledali smo film; film Družba Pere Kvržice; Duh u močvari; duh u močvari; gledali smo Vuk; Emil i detektivi; radili smo Alisu u zemlji čudesa; ništa; Družba; Ana i njezina braća; ne sjećam se; gledali smo film duh u močvari; Alisa u zemlji*

čudesu; gledali smo Pipi Duga Čarapa; učili smo o čemu se radi u medijskoj kulturi; gledali smo dokumentarni film i onda o tome pričali; govorili smo o dokumentarnom filmu; gledali smo dokumentarac; snimali smo razredni film; gledali smo crtić; gledali smo crtić i ispunjavali listić; Pipi Duga Čarapa; za lektiru smo gledali Pipi Duga Čarapa; radili smo dokumentarni film; gledali smo događaj Vuk; gledali smo dokumentarac Vuk; radili smo „Vjetrovitu priču“; gledali smo Vukove; razgovarali smo o šumskim životinjama; gledali predstave; gledali film; odgovarali na pitanja iz pripovijetke; pisali smo o predstavi Alisa u zemlji čudesu; lektira; Emil i detektivi; obrađivali smo lektiru; gledali smo film Ana i njezina braća i poslije pisali test; pisali lektiru i gledali film; gledali smo film i pisali razliku između filma i knjige; gledali smo crtić Heidi; gledali smo nešto smiješno, ali likovi nisu pričali; gledali smo njeme filmove; radili smo upravni i neupravni govor; predstava o mišu u knjižnici; bili smo u kazališti; učili smo kako se pišu imena filmova, časopisa, novina; gledali smo film o knjizi; gledali smo film Emil i detektivi; išli smo gledati kazališnu predstavu Alisa u zemlji čudesu.¹⁵ Odgovori koji se ponavljaju nekoliko puta, nisu navedeni jer pitanje podrazumijeva kolektivan odgovor, odnosno, svi učenici u istom razredu radili su isto nastavno gradivo iz medijske kulture, no neki učenici navode također gradivo koje su davno usvojili.

5.2.2 TELEVIZIJA

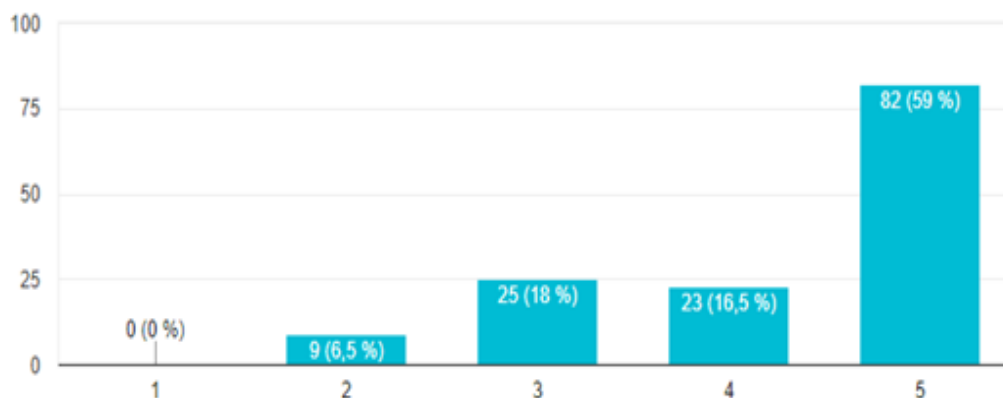
Na pitanje *Gledaš li televiziju?*, odgovorilo je 137 učenika; 135 (98,5 %) učenika gleda televiziju, 5 (3,6 %) ih ne gleda.

Grafikon 35. Raspodjela ispitanika s obzirom na gledanje televizije

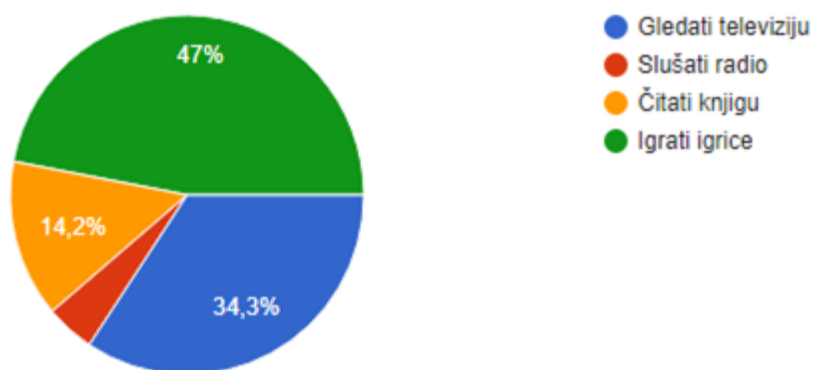
¹⁵ Navedeni su odgovori ispitanika (učenika), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

S obzirom na prethodno pitanje, ispitalo se također, koliko često učenici gledaju televizijske programe, a na pitanje je dano 139 odgovora; 82 (59 %) učenika svaki dan gleda televizijske programe, 23 (16,5 %) ih uglavnom gleda, 25 (18 %) djelomično, 9 (6,5 %) učenika uglavnom ne gleda televizijske programe te ih je 0% za odgovor *Nikada*.

Grafikon 36. *Koliko često gledaš televizijske programe?*

U današnje vrijeme svjedočimo različitim interesima učenika, mnogo toga ih zanima, ali i ne zanima, bez obzira na vrijeme u kojem žive i okolinu u kojoj svakodnevno borave. Učenicima se postavlja pitanje što više vole kada je riječ o televiziji, knjigama, radiju i igricama. Nezačuđujuće je što su učenici većinom odabrali odgovor *Igrati igrice*, no vrlo je zanimljivo kako se navedenom odgovoru, postotkom bliži i odgovor *Gledati televiziju*. Statistički podaci prikazuju dobivene postotke; 63 učenika (47 %) navodi *Igranje igrica* kao svoj odgovor, 46 (34,3 %) ih navodi *Gledanje televizije*, 19 (14,2 %) *Čitanje knjige*, 6 (4,5 %) učenika navodi *Slušanje radija* kao svoj odgovor.

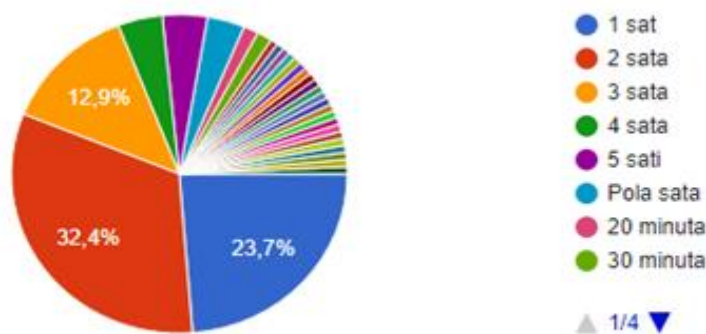

Grafikon 37. Stavovi ispitanika – što više voliš?

Odgovori učenika koji nisu ponuđeni u prethodnom pitanju, a pritom se odnose na već postavljeno pitanje, navode se u nastavku; *igrati se s prijateljima; slušati pjesme; rolati se; baviti se sportom; igrati se s prijateljima u parku; slušati pjesme na YouTube-u.*¹⁶

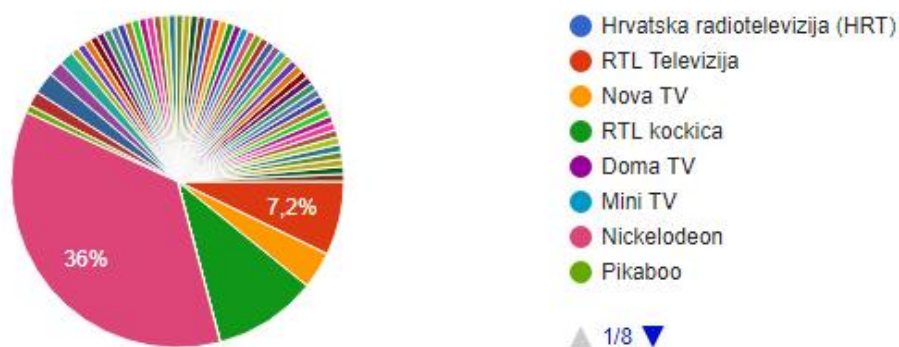
Gledajući televizijske programe, u jednom danu učenici uglavnom provedu od 2 do 3 sata, no kako učenici navode, raznoliki su odgovori koji ovise o brojnim čimbenicima, primjerice o trajanju neke emisije, serije, filma, ovisno o drugim svakodnevnim obvezama i slično. U nastavku slijede odgovori (139) na pitanje *Koliko vremena u jednom danu provedeš gledajući neki televizijski program? (emisija/serija/film)*; 45 (32,4 %) učenika provodi 2 sata gledajući televizijski program, 33 (23,7 %) ih provodi 1 sat, 18 (12,9 %) učenika provodi 3 sata, 6 (4,3 %) 4 sata, 6 (4,3%) 5 sati, 10 (7,1 %) ih provodi gledajući samo 30 minuta, potom slijede odgovori koji nisu ponuđeni; 2 (1,4 %) učenika navodi 20 minuta kao odgovor, 2 učenika (1,4 %) 45 minuta gleda televiziju, a sljedećih nekoliko odgovora naveo je po jedan učenik (0,7 %); 1 (0,7 %) ne gleda često; pola sata ili jedan sat; gledam pola sata do jedan sat; koliko smijem; gledam sat vremena ili sat i pol; sve zaokruženo; samo vikendom pogledam neki film; 2 sata i 30 minuta; 10 minuta; neodređeno; ovisi koliko film ili nešto drugo traje; pola sata, a nekad malo duže; 1 i pol sat.

¹⁶ Navedeni su odgovori ispitanika (učenika), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

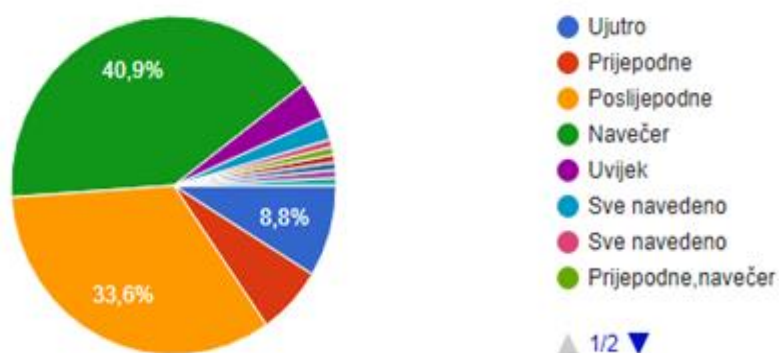
Grafikon 38. *Koliko vremena u jednom danu provedeš gledajući neki televizijski program? (emisija/film/serija)*

Programi koje učenici najčešće gledaju su sljedeći; 75 (53,5 %) učenika gleda Nickelodeon, 39 učenika (30,3 %) navodi RTL Televizija kao svoj odgovor, 35 (24,8 %) navodi RTL kockica, 29 (21,8 %) učenika najčešće gleda program Nova TV, 11 ih (7,7 %) navodi Doma TV, program Hrvatska radiotelevizija ne gleda se često, samo 6 (4,2 %) učenika gleda navedeni program, dok sljedeće televizijske programe gledaju 1 do 2 učenika: Mini TV (0,7 %); Pikaboo (0,7 %); Da Vinci Kids (2,1 %); Sport klub (1,4 %); RTL living (0,7 %); Nacional wild geografic (0,7 %); RTL 2 (0,7 %); Cinestar (0,7 %); Sve osim Dome i HRT-a (0,7 %); Arena Sport (0,7 %); Sve osim Nova Tv i Pikaboo (0,7 %); HBO 1,2,3 (0,7 %); Nacional Geografic (0,7 %); Fox (0,7 %); Svi dječji (1,4 %). Grafikon u nastavku prikazuje dobivene podatke, no odgovori učenika su raznoliki te su na različit način pisani, stoga je u prethodnom, pisanom obliku naveden precizno, statistički obrađen ukupan postotak svih odgovora budući da je teže iščitati podatke iz grafikona.

Grafikon 39. Raspodjela ispitanika s obzirom na televizijske programe koje najčešće gledaju

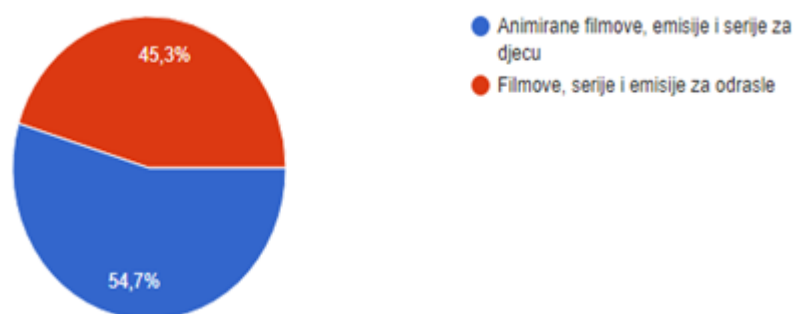
Televizijske programe, učenici najčešće gledaju u večernjim satima, preciznije 60 (43,7 %) učenika od 137 koji su dali odgovor na pitanje. Budući da su pojedini učenici zapisali svoje odgovore, zapisani odgovori su pribrojani ponuđenim odgovorima te se podaci u pisanom obliku razlikuju od onih prikazanih u grafikonu, ponajprije zbog načina davanja odgovora i različitog učeničkog pristupa pitanju. Nadalje, 46 (33,6 %) učenika gleda televizijske programe poslijepodne, ujutro gleda 14 (10,2 %) učenika, prije podne 10 (7,3 %) te 10 učenika (7,1 %) navodi kako u svako doba dana gledaju televizijske programe.

Grafikon 40. Kada najčešće gledaš televizijski program?

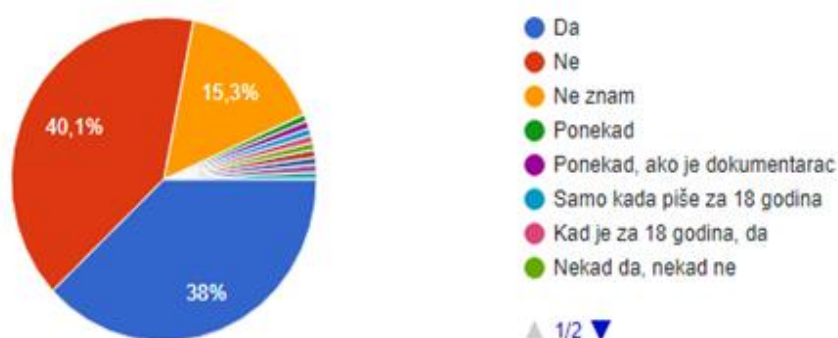
Pitanjem *Što više gledaš?* ispitalo se gledaju li učenici više televizijske programe namijenjene djeci, primjerene njihovom uzrastu ili programe za odrasle. Iako je velik broj učenika koji gledaju filmove, serije i emisije za odrasle, preciznije 62 od 137

(45,3 %) učenika, no ipak animirani filmovi, emisije i serije za djecu prevladavaju u njihovom svakodnevnom životu, što potvrđuje 75 učenika (54,7 %).

Grafikon 41. Raspodjela ispitanika prema sadržajima koje više gledaju

Različiti televizijski programi prikazuju različiti sadržaj koji može i ne mora biti namijenjen djeci, budući da su statistički podaci pokazali kako učenici najčešće gledaju filmove, emisije u večernjim satima, također se ispitalo pridržavaju li se i u kojoj mjeri ako je televizijski sadržaj označen da nije namijenjen djeci mlađoj od 12 ili 18 godina. Na pitanje je odgovorilo 137 učenika, odgovori su raznoliki te su u nastavku navedeni: 55 (40,1 %) učenika daje odgovor *Ne*, 52 (38 %) učenika opredijelilo se za odgovor *Da*, 21 (15,3 %) ih nije znalo odgovoriti na navedeno pitanje, a sljedeći odgovori su odgovori učenika koji nisu ponuđeni: 3 (2,1 %) ponekad; 2 (1,4 %) nekad da, nekad ne; 3 (2,1 %) samo kada piše za 18 godina.

Grafikon 42. Kada je neki televizijski sadržaj označen da nije namijenjen djeci mlađoj od 12 ili 18 godina, pridržavaš li se toga?

Omiljeni televizijski sadržaji učenika su raznoliki, a neki od njih su sljedeći: *čovjek protiv divljine; na granici; krv nije voda; istanbulska nevjesta; preživljavanje u prirodi; Disnijevi filmovi; ukleta kuća Hetvijeveih, Thundermani; Henry opasan, Thunedramni, See Dad Run, Instant mom; Ogi i žohari; Rambo, Lud, zbunjen, normalan; Victorious; Naša mala klinika; Sam and Cat; Pogrešan čovjek, serija Term, Wolf; Soy Luna, film vuk samotnjak; Prijatelji; Crno bijeli svijt, Uzbuna na zelenom vrhu; Brzi i žestoki; Pretty little liars; Dr. House; gledam dokumentarce o prošlosti i životinjama; Anabell 2; Star falls; Aircrash investigation; Ukleta kuća; Kako sam upoznao vašu majku, plan igre; Nicki, Ricki i Dicki; Vrisak; Ratovi zvijezda, Gospodar prstenova, Hobit; Mentalist, Detektiv Murdoch, KC undercover; Pingvini s Madagaskara, ured za čarolije, spužva Bob; Harry Potter; dokumentarni filmovi; Pirati s Kariba, Sumrak saga; Zločinački umovi; Ljubav je na selu; Sprot za sve; Dokumentarci o morskim životinjama; Rat ruža, Noć u muzeju; Duh u močvari; 5 na 5; Zamka za roditelje, povratak Mary Poppins, medvjedić Pedinkton 2; Big brother, Tom i Jerry, sve moguće horore; Bitange i princeze, odmori se, zaslužio si, Bibin svijet; Mali znanstvenici; In magazin, Red letenja; Promjena igre; Need for speed; Da pukneš, znanost glupog, Ninda ratnici; Zaboravljeni slučaj; pustolovine braće Kratt; Liv i Maddie; Ruža vjetrova; Potomci, igre prijestolja; Teorija velikog praska, South park; Tko pjeva, zlo ne misli, Naša mala klinika; Zauvijek susjedi; Provjereno, dnevnik; Doktorica Pliško; Majstor Mato; Šef na tajnom zadatku; Regal academy; Cheers, Miraculus; povratak u budućnost; Sam u kući; djevojke u Rimu.¹⁷*

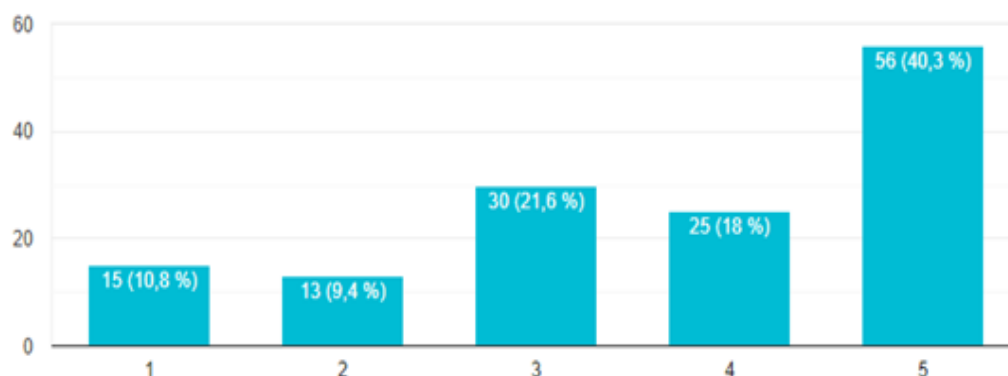
U roditeljskom domu učenici su izloženi različitim televizijskim sadržajima, brojni učenici zajedno s roditeljima gledaju sadržaje za odrasle, no s druge strane djeca koja ne prate svjesno navedene sadržaje, nesvjesno čuju i upijaju različit sadržaj i način prezentiranja istoga. Na temelju postavljenoga anketnog pitanja, ispitalo se koliko su djeca svjesna navedene, moguće situacije te su svojim odgovorima dali jasniju sliku postavljenog problema, odnosno, pitanja. 139 učenika dalo je odgovor na pitanje te se njih 56 (40,3 %) opredijelilo za odgovor *Svaki dan*, što znači da svakodnevno čuju ili gledaju navedene sadržaje, 25 (18 %) ih uglavnom čuje/gleda, 30 (21,6 %) učenika niti gleda niti ne gleda, odnosno, djelomično gledaju i čuju sadržaje koje

---

¹⁷ Navedeni su odgovori ispitanika (učenika), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

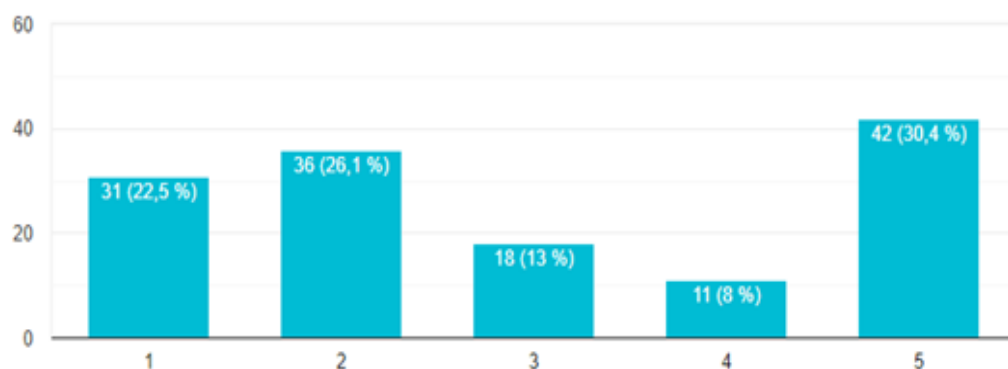
gledaju njihovi roditelji, dok 13 (9,4 %) ili uglavnom ne gleda, a 15 (10,8 %) nikada ne gleda niti čuje sadržaje koje prate njihovi roditelji.

Grafikon 43. *Koliko često čuješ/gledaš televizijske emisije koje gledaju tvoji roditelji/odrasle osobe?*

5.2.3 VERBALNI SADRŽAJI RADIJSKIH PROGRAMA

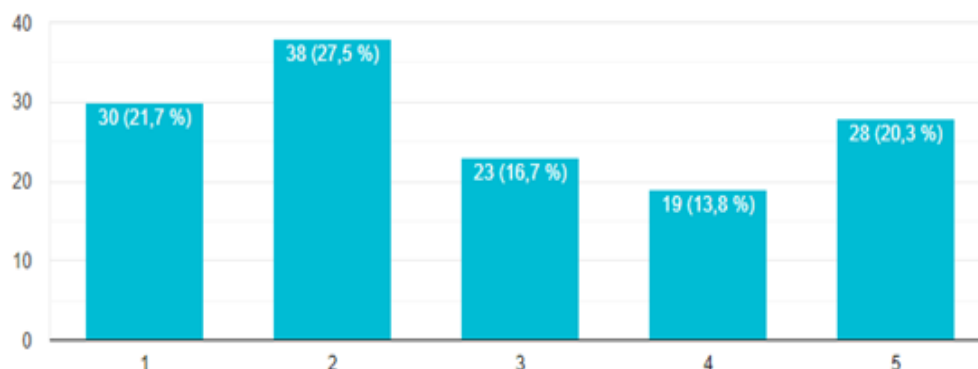
Tijekom istraživanja, osim televizijskih programa, učenike se ispitalo slušaju li radio, koje radijske programe slušaju te u kojoj mjeri. Na sljedeća dva pitanja odgovorilo je 138 učenika, a njihovi odgovori su sljedeći; 42 (30,4 %) učenika u potpunosti sluša radio, 11 (8 %) učenika uglavnom sluša, 18 (13 %) djelomično, 36 (26,1 %) uglavnom ne, a 31 (22,5 %) učenik/učenica uopće ne sluša radio.

Grafikon 44. *Raspodjela ispitanika – slušaš li radio?*

S druge strane, koliko često slušaju radio, učenici su odgovorili da ih 28 (20,3 %) svakodnevno sluša, 19 (13,8 %) uglavnom sluša svakodnevno, 23 (16,7 %) uglavnom ne, a 31 (22,5 %) učenik/učenica uopće ne sluša radio.

djelomično, 38 (27,5 %) skoro nikada ne sluša radio, a 30 (21,7 %) učenika se opredijelilo za odgovor *Nikada*.

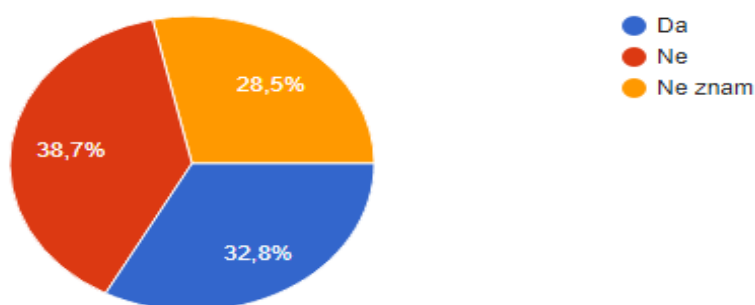
Grafikon 45. *Koliko često slušaš radio?*

Na pitanje *Koji radio slušaš?* ponuđeno je nekoliko odgovora, odnosno, radijskih programa; najviše učenika sluša radio Antena Zagreb, 54 (41,2 %), potom Otvoreni radio 40 (30,4 %), Hrvatski radio slušaju u manjoj mjeri, samo 7 učenika (4,8 %), 9 (6,6 %) učenika sluša Narodni radio, Radio Petrinja sluša 5 učenika (3,9 %), no uz njih učenici navode i druge primjere kao svoj odgovor, a oni su; radio Banovina sluša 4 (2,8 %) učenika; 11 ih ništa od navedenog ne sluša (8 %); sve navedeno slušaju 3 (2,1 %) učenika; Gold Fm sluša 2 učenika (1,4 %); po dvoje učenika sluša sljedeće radijske programe (1,4 %): Radio 1o1, Yammam Fm, Extra Fm te po jedan učenik sluša (0,7 %): Hrvatski katolički radio, Cmc, Laganini Fm, Radio Kaj i jedan učenik (0,7 %) navodi kao odgovor *Sve moje pjesme*.

Učenici navode koje radijske programe slušaju njihovi roditelji, uzevši u obzir prethodno naveden slučaj s televizijskim programima, moguće je na jednak način promatrati slučaj s radijem jer djeca nesvjesno slušaju raznolike sadržaje tradicionalnih medija, kako u društvu, okruženju roditelja, roditeljskom domu, tako i u automobilu te brojnim drugim, sličnim situacijama. U nastavku je navedeno nekoliko, raznolikih učeničkih odgovora: *Antena Zagreb; Radio Petrinja; Otvoreni radio; ne slušaju radio; Narodni radio; Hrvatski radio; Radio Banovina; Moji roditelji slušaju Hrvatski radio; Slušaju isto kao i ja; slušaju sve radije; Hrvatski katolički radio; Radio 101; Mama sluša Antenu Zagreb, a tata sluša Otvoreni radio; Mi svi ukućani slušamo Radio Petrinja; ne slušaju mama i tata, ali slušaju baka i*

*djed; Extra Fm; Tata sluša Radio 101, a mama ništa; Radio Kaj; Oda radosti; Sestra sluša sve pa pojača radio pa svi slušamo.*¹⁸

Pitanjem *Uočavaš li pogreške u govoru voditelja prilikom gledanja televizijskih emisija i slušanja radijskih emisija?* ispitalo se prvenstveno koliko su učenici svjesni kakav sadržaj i na koji način im se prezentira te kakvo je njihovo jezično znanje kada je riječ o sposobnosti razlikovanja ispravnoga od neispravnog govora. Na pitanje je odgovorilo 137 učenika te grafikon daje jasan pregled učeničkih odgovora, a oni su; 53 učenika (38,7 %) ne uočava pogreške, 45 (32,8 %) učenika uočava pogreške, dok se 39 učenika (28,5 %) opredijelilo za odgovor *Ne znam*.

Grafikon 46. *Uočavaš li pogreške u govoru voditelja prilikom gledanja televizijskih emisija i slušanja radijskih emisija?*

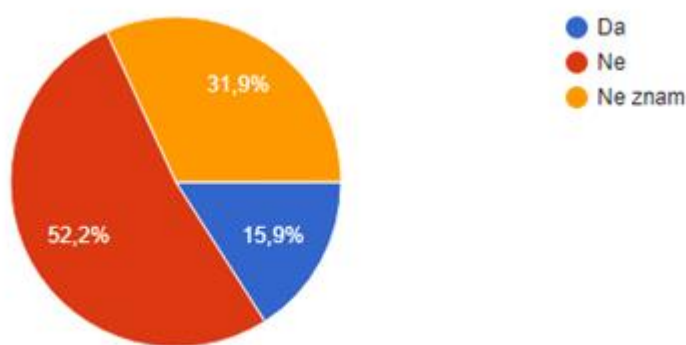
Također, učenici obrazlažu svoje odgovore te navode uočene pogreške. Sljedeći odgovori odnose se samo na odgovore onih učenika koji su na prethodno pitanje potvrdno odgovorili: *Dječaki, ljudi, prodavaonice; ne sjećam se točno; krivi naglasak i riječ desilo se; krivo izgovorene riječi, krivi redoslijed riječi; govorili su riječi koje nisu književne; izgovorili su krivo neku riječ; ponekad pogriješe u izgovaranju riječi; ponekad u sportu kada brzo govore; psovke; greške u izgovoru; pogriješe neku riječ; komentator je rekao prostor umjesto korner na utakmici; Hrvati ne znaju prevesti englesku riječ; ponekad zamuckuju; „Sva sreća 45 ih je poginulo“; nekad znaju reći nešto na engleskom jeziku, npr. no ili yes; izgovarali su vratiju; nemaju gramatičko pravilan govor; problem je u govoru; nekad govore prebrzo, pa pogriješe riječi kao što su da-dra, kada-rada; slušam vijesti nogometa, onda kaže*

¹⁸ Navedeni su odgovori ispitanika (učenika), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

*krivi klub; krivo izražavanje riječi; spetljaju se i kažu nešto što nema veze s vezom; kad se spetljaju i to probaju ispraviti; kaj; ponekad se zbune tijekom pričanja; ije, je, č, ć, đ, dž, dolje kad piše voditelj; ugo umjesto jugo, dali umjesto je li.*¹⁹

Prema navedenim primjerima moguće je zaključiti kako su pojedini učenici zaista shvatili na što se pitanje odnosi te su dali konkretne primjere koji su ostali u njihovu pamćenju, no s druge strane su brojni učenici koji smatraju kako nema pogrešaka te da svi govore ispravno, a nekoliko je učenika koji ne uočavaju pogreške te ne znaju odgovoriti na pitanje. Dakle, vrlo je važno ispitati sve potrebne sadržaje vezane uz izražavanje na tradicionalnim medijima kako bi se učenicima moglo predložiti i osvijestiti kakav je uistinu govor voditelja te razviti i potaknuti sposobnost samostalnoga razlikovanja ispravnog od neispravnog govora.

Anketni upitnik namijenjen učiteljima sadrži pitanje koje je istovremeno postavljeno učenicima te se odgovori učitelja i učenika bitno razlikuju. Na pitanje *Primjenjuje li učiteljica/učitelj televizijske i radijske emisije u nastavi?* odgovorilo je 138 učenika; 72 (52,2 %) učenika navodi odgovor *Ne*, 44 (31,9 %) ih navodi odgovor *Ne znam*, a 22 (15,9 %) odgovor *Da*.

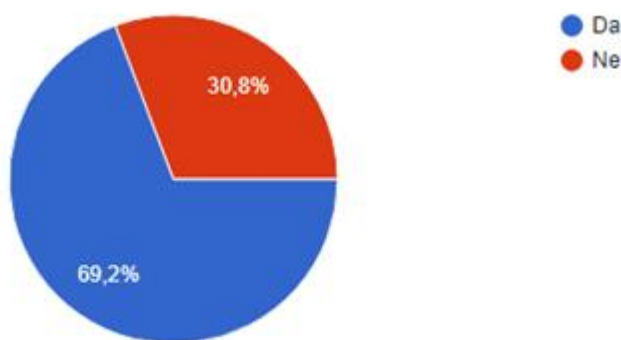
Grafikon 47. Procjena ispitanika – primjenjuje li učiteljica/učitelj televizijske i radijske emisije u nastavi?

Učenici koji su potvrdno odgovorili na prethodno pitanje, navode emisije koje učitelji primjenjuju u nastavi: *dječje; uglavnom lektira; dokumentarci; duh u močvari; Vlak u snijegu, Duh u močvari; Vijesti; uglavnom filmovi od lektire;*

¹⁹ Navedeni su odgovori ispitanika (učenika), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

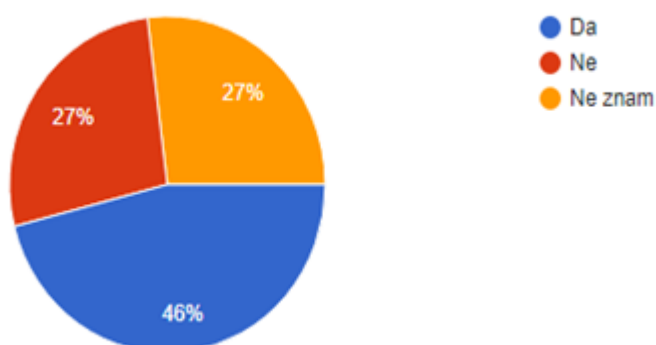
*učiteljica kaže da je neki film dobar, smiješan pa možemo pogledati; filmovi iz lektire.*²⁰

S druge strane, učenici koji su negativno odgovorili na pitanje, navode kako bi voljeli da učiteljica primjenjuje navedene sadržaje u nastavi, preciznije, od 117 učenika 81 učenik/učenica (69,2 %) bi volio/voljela, dok ih 36 (30,8%) ne bi voljelo.

Grafikon 48. *Ako je odgovor NE, bi li volio/voljela da ih primjenjuje nastavi?*

Učitelji/ce većinom predlažu određene emisije, serije i filmove, primjerene djeci, kako učenici navode; 63 (46 %) učenika navodi odgovor *Da*, što potvrđuje početnu tvrdnju, a podjednak se broj učenika opredijelio za odgovore *Ne* i *Ne znam*, dakle po 37 učenika (27 %) smatra kako učitelji/ce ne predlažu primjerene sadržaje ili ne znaju predlažu li.

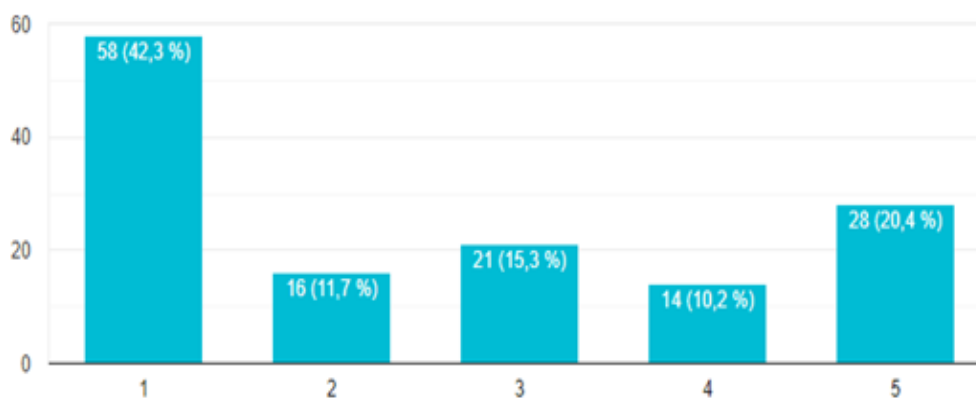

Grafikon 49. *Predlaže li učiteljica određene emisije, serije, filmove koji su primjereni za učenike, odnosno koje bi trebali pogledati?*

²⁰ Navedeni su odgovori ispitanika (učenika), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

U nastavku su navedeni primjeri učenika koji su potvrdno odgovorili na prethodno pitanje, dakle koje emisije, serije ili filmove predlažu učitelji/ce; *Družba Pere Kvržice; dokumentarci; lektire; to su filmovi vezani uz lektiru; dječji filmovi; neki filmovi koji su snimljeni po knjizi; Vlak u snijegu; o Nacionalnim parkovima; predlaže poučne filmove ili filmove povezane uz lektiru; Duh u močvari; Dobro jutro Hrvatska; one iz kojih možemo naučiti; podijeli nam listiće na kojima pišu neke serije; predlaže nam da gledamo sve što je za nas, a ne za odrasle; crtici; crtici primjereni za djecu; predlagala nam je film o Mozartu; dokumentarce o životinjama i dječje emisije; kada pročitamo lektiru, gledamo taj film; nešto primjereno našoj dobi; primjerene; Emil i detektivi; dokumentarni film; lektire; sve koji su za djecu, n sjećam se, ali znam da predlaže.*²¹

U anketnom upitniku, učenicima je također postavljeno pitanje gledaju li predložene sadržaje te su učenici većinom negativno odgovorili na pitanje, odnosno, 58 učenika (42,3 %) odgovorilo je kako uopće ne gledaju predložene sadržaje, 16 učenika (11,7 %) uglavnom ne gleda, 21 (15,3 %) djelomično, 14 (10,2 %) uglavnom gleda i 28 (20,4 %) učenika u potpunosti gleda emisije, serije, filmove koje učitelj/ica predloži.

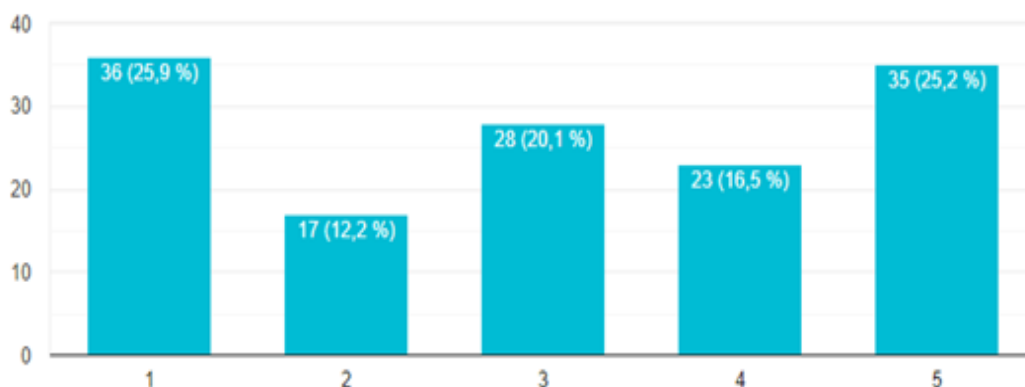
Grafikon 50. Gledaš li emisije/serije koje je učitelj/ica predložila?

5.2.4 MIŠLJENJE I ISKUSTVO UČENIKA

Za istraživanje, veoma je važan kritički odnos učenika prema tradicionalnim medijima, no ujedno i njihov stav, mišljenje o svemu što čuju, vide te način na koji promišljaju o svemu navedenome. Upravo iz tih razloga, učenicima je postavljeno

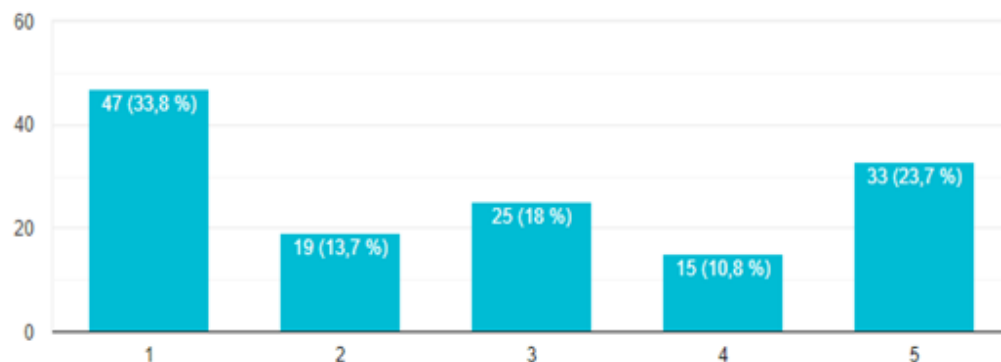
²¹ Navedeni su odgovori ispitanika (učenika), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

nekoliko pitanja koja se isključivo odnose na njihovo mišljenje i viđenje raznolikih situacija u kojima se svakodnevno nalaze. Na pitanje *Što misliš je li važan govor i izražavanje voditelja, glumaca, spikera na televizijskim i radijskim programima?* učenici odgovaraju na sljedeći način; 104 (74,8 %) učenika od 139 koji su dali odgovor na pitanje, navode odgovor *Da*, 28 (20,1 %) učenika navodi odgovor *Ne znam*, a 7 (5 %) odgovor *Ne*.

Grafikon 51. Stavovi ispitanika – utječe li govor i izražavanje na televizijskim i radijskim programima na tvoj govor?

Sljedećim pitanjem ispitao se stupanj razvijene sposobnosti razlikovanja ispravnog od neispravnog javnog govora, odnosno razlika između hrvatskoga standardnog jezika te razgovornog, zavičajnog govora. 139 učenika je dalo svoj odgovor: 47 (33,8 %) učenika smatra da nikako nije primjereno govoriti na televiziji onako kako se govori u svakodnevnoj komunikaciji, 19 (13,7 %) učenika navelo je odgovor *Uglavnom ne*, 25 (18 %) *Djelomično*, 15 (10,8 %) učenika navodi odgovor *Uglavnom da* te 33 (23,7 %) ih smatra kako se u potpunosti javna komunikacija poistovjećuje s privatnom, svakodnevnom komunikacijom.

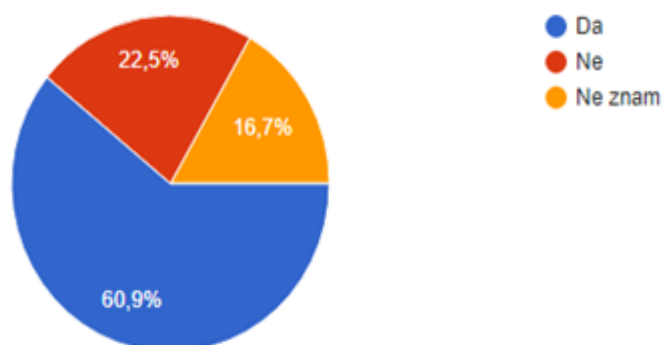
Grafikon 52. Stavovi ispitanika – smatraš li da se na televiziji i radiju može govoriti onako kako se govori u svakodnevnoj komunikaciji (razgovoru) s drugim ljudima?

Učenici koji smatraju kako se ne može jednako govoriti na televiziji i primjerice u razgovoru s prijateljima na igralištu, obralažu svoje odgovore. Brojni odgovori su dani iako nisu u potpunosti jasni, odnosno, pojedini učenici nisu u potpunosti shvatili na što se točno pitanje odnosi. Svi navedeni odgovori učenika statistički su obrađeni i prikazani u pisanom obliku kako bi se uočila razlika među učenicima i njihova mišljenja te kako bi se osvjestio učiteljima, kao i budućim učiteljima, problem koji se pojavljuje, a riječ je o tome da učenici nisu ni svjesni što je razgovorni, zavičajni govor, a što hrvatski standardni jezik koji se organizirano uči u osnovnim školama. Dakle, prema svemu navedenom, sljedeći, pojedini učenički odgovori trebaju sve učitelje primarnoga obrazovanja navesti na razmišljanje te na bolju organizaciju nastave i primjenu boljih metodičkih materijala i sadržaja kako bi se uočeni problem otklonio. Odgovori su sljedeći: *jer psuju; mora se govoriti književni; zato jer neki kod kuće ne pričaju hrvatskim književnim jezikom; zato što drugi ljudi ne bi razumjeli; treba pričati književnim jezikom; zato što ako pričamoo javno, da svi ostali ljudi koji slušaju to čuju moramo pričati književnim jezikom; jer ne pričaju lice u lice i može biti lažno jer čitaju tekst; zato jer se treba pravilno i pristojno izražavati; zato da ljudi razumiju riječi; jer možda psuju ili se ružno ponašaju; zato što neke riječi ljudi možda ne razumiju; zato jer bi onda bilo dosadno to gledati ili slušati; zato što te puno ljudi čuje i nije lijepo nekoga npr. izvrijedati; mora se razgovjetno govoriti; mora se govoriti hrvatskim standardnim jezikom; zato što su im drugačiji glasovi; zato što nije baš lijepo pričati kao da si na placu; mislim da se na javnoj televiziji ne bi trebalo govoriti kajkavskim nego književno; zato jer ne*

*razumijemo; zato što bi to moglo nekoga uvrijediti; zato što bi to mogle biti i proste riječi; zato što možda pričaju na drugom jeziku; zato što mogu pričati gluposti i prostačiti; zato što je javno, zato što nije pristojno; na televiziji moraju biti pristojni; zato ako dođe Rus raditi na radio, počne pričat ruski i niko ga neće razumjet; zato što radijski voditelj može reći nešto ružno, a slušaju ga djeca.*²²

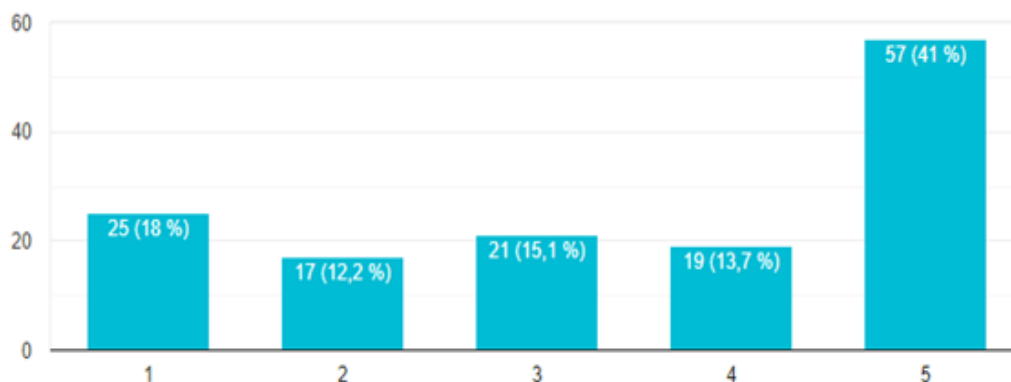
Na pitanje *Uočavaš li u govoru voditelja emisija koje gledaš, kako voditelji upotrebljavaju riječi koje su iz drugog jezika?* odgovorilo je 138 učenika, a prema statističkim podacima, za odgovor *Da* opredijelilo se 84 (60,9 %) učenika/učenice, za odgovor *Ne* 31 (22,5 %) učenik/učenica dok ih 23 (16,7 %) nije znalo odgovoriti na pitanje. Pitanje se odnosi na jezike koji se često primjenjuju u svakodnevnoj komunikaciji, primjerice engleski jezik, njemački jezik, turski jezik, srpski jezik, odnosno, riječi koje su potekle iz navedenih jezika.

Grafikon 53. Stavovi ispitanika – uočavaš li u govoru voditelja emisija koje gledaš, kako voditelji upotrebljavaju riječi koje su iz drugog jezika? (na primjer engleskoga jezika)

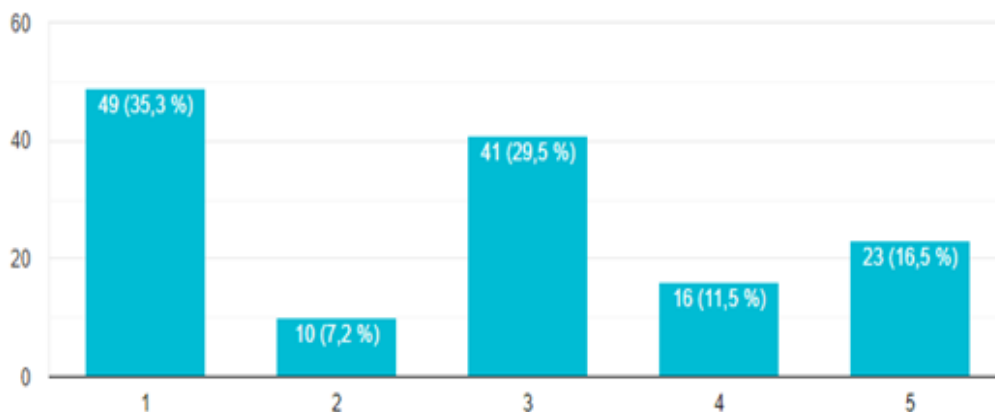
Također, na pitanje koje se odnosi na upotrebljavanje učenicima nepoznatih riječi, kako u prijevodu tako i u govoru na javnoj/komercijalnoj televiziji ili radiju, odgovorilo je 139 učenika, a njihovi odgovori su sljedeći: 57 (41 %) učenika u potpunosti uočava nepoznate riječi i izraze, 19 (13,7 %) ih uglavnom uočava, 21 (15,1 %) djelomično, 17 (12,2 %) uglavnom ne uočava navedene izraze te ih 25 (18 %) uopće ne primjećuje, ne čuje tijekom gledanja/slušanja televizijskih i radijskih programa.

²² Navedeni su odgovori ispitanika (učenika), preuzeti iz anketnih upitnika koji se nalaze u osobnoj arhivi.

Grafikon 54. Uočavaš li u prijevodu serija i filmova koje gledaš te u govoru voditelja emisija, kako se upotrebljavaju tebi nepoznate riječi, izrazi?

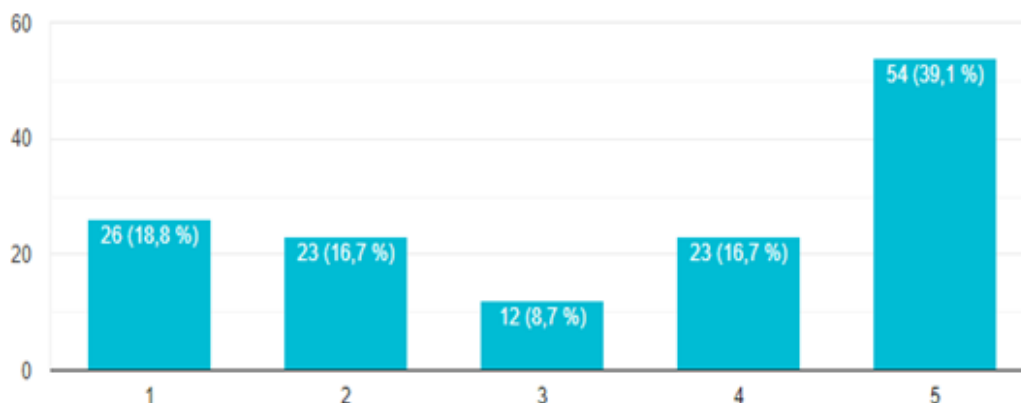
Većina učenika smatra kako se na televizijskim i radijskim programima ne govori isključivo hrvatski standardni jezik, što potvrđuju statistički podaci i grafikon u nastavku. 139 učenika odgovorilo je na pitanje, a 49 (35,3 %) ih navodi odgovor uopće ne, dakle da ne misle da se govori isključivo hrvatskim standardnim jezikom, 10 (7,2 %) uglavnom ne misli, 41 (29,5 %) ih navodi odgovor djelomično, 16 (11,5 %) učenika navodi odgovor uglavnom da, a 23 (16,5 %) ih smatra kako se na svim programima koje čuju i gledaju, govori samo hrvatski standardni jezik.

Grafikon 55. Misliš li da se na svim televizijskim i radijskim programima koje čuješ i vidiš govori isključivo hrvatski standardni jezik?

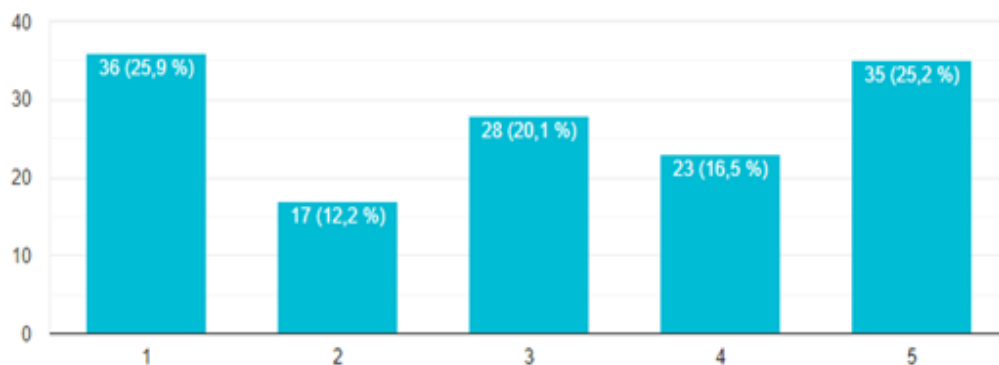
Posljedna dva anketna pitanja odnose se na učenikovo mišljenje, iskustvo te na procjenu o vlastitu govoru i izražavanju. Pitanje Uotrebljavaš li nekada riječi i izraze koje si čuo na televiziji/radiju, prikazuje potvrdne odgovore, odnosno 54 (39,1 %)

učenika od 138 koji su dali odgovor na pitanje, navodi kako su svjesni uporabe navedenih izraza i riječi u vlastitu govoru i izražavanju, 23 (16,7 %) učenika ih uglavnom upotrebljava, 12 (8,7 %) djelomično, dok ih 23 (16,7 %) uglavnom ne upotrebljava i 26 (18,8%) uopće ne upotrebljava navedene izraze i riječi u svojem govoru.

Grafikon 56. *Upotrebljavaš li nekada riječi i izraze koje si čuo na televiziji/radiju?*

Sljedeći podaci i odgovori učenika daju uvid u učeničku samoprocjenu o mogućem utjecaju govora voditelja na njihov govor i izražavanje. Pitanje glasi *Što misliš, utječe li govor i izražavanje na televizijskim i radijskim programima na tvoj odgovor?*, a učenici navode sljedeće odgovore; 36 (25, 9%) učenika smatra kako uopće ne utječe, 17 (12,2 %) uglavnom ne utječe, 28 (20,1 %) ih se opredijelilo za odgovor *Djelomično*, odnosno, niti utječe, niti ne utječe, 23 (16,5 %) učenika navodi odgovor *Uglavnom utječe*, dok ih 35 (25,2 %) smatra kako govor voditelja ima utjecaj na njihov govor i izražavanje. Prema statističkim podacima, uočljiva je neznatna razlika, samo 0,7 %, u odgovorima učenika koji su se opredijelili za odgovor *Utječe* ili *Ne utječe*.

Grafikon 57. Stavovi ispitanika – utječe li govor i izražavanje na televizijskim i radijskim programima na tvoj govor?

Istraživanje provedeno među učenicima četvrtih razreda i učiteljima, daje uvid o mišljenju i percepciji, kako učitelja tako i učenika. Postavljena teza o mogućem utjecaju jezičnih sadržaja televizijskih i radijskih programa na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave, istraživanjem je statistički obrađena, potkrijepljena i dokazana odgovorima učitelja i učenika. Neznatne su razlike u odgovorima učenika, uzevši u obzir da pojedini učenici nisu s razumijevanjem odgovarali na pitanja, na kraju je ipak moguće zaključiti kako su i sami učenici svjesni brojnih nepravilnosti u sadržajima koje im mediji pružaju. Na temelju danih odgovora velikog broja učitelja, također, iako nešto lakše, moguće je zaključiti kako su odgovori i mišljenja usuglašeni te kako brojni učitelji traže način kako bi se postavljeni problem otklonio. Na samome kraju provedbe istraživanja i na temelju obrađenih podataka, moguće je donijeti zaključak kako se u odgovorima učitelja i učenika, većim dijelom, osjeti i uočava kritički odnos prema tradicionalnim medijima te da su svjesni koliko je govor i izražavanje na javnoj/komercijalnoj televiziji/radiju važan, ali istovremeno kako uistinu svjedočimo brojnim odstupanjima od hrvatskoga standardnog jezika, slušajući i gledajući raznolike sadržaje koji se svakodnevno prezentiraju putem medija te je potrebno zajedničkim snagama tražiti način za otklanjanje problema i nastojati svakodnevno njegovati vlastiti, materinski jezik.

6. PRIMJER IZ METODIČKE PRAKSE

Sat medijske kulture održan je u četvrtom razredu Prve osnovne škole Petrinja, 15. svibnja 2019. godine. Uz provedeno istraživanje i obrađene statističke podatke,

održan je sat medijske kulture s istom svrhom i ciljem. Naglasak je bio na jezičnim sadržajima televizijskih i radijskih programa čime se i bavi rad u cijelosti. Za izvođenje sata bila su potrebna dva školska sata te je proveden u ERR sustavu uz brojne metodičke pristupe. Korišteni su raznovrsni nastavni izvori, sredstva i pomagala, također su primijenjeni različiti oblici rada, od frontalnog i individualnog rada učenika do rada u paru i skupinama. Glavni cilj nastavnoga sata bio je navesti učenike na komunikaciju s medijem (televizija, radio), potom razvijati interes za televizijski i radijski program, stvoriti kritičkoga i selektivnoga gledatelja te uočiti i usmjeriti posebnu pozornost na jezične sadržaje kao i osvijestiti razliku između pravilnoga i nepravilnoga govora. Različitim nastavnim metodama ostvarene su odgojne, obrazovne i funkcionalne zadaće; prepoznati televizijsku i radijsku emisiju; uočiti međusobnu razliku; razvijati sposobnost komunikacije s medijima i sposobnost praćenja, uočavanja i vrjednovanja televizijskih/radijskih ostvarenja; razvijati govorenu i pisanu kulturu učenika i bogatiti rječnik; poticati otkrivanje osobitosti jezičnog izražavanja i govora voditelja, spikera, glumaca; poticati učenike na zapažanje i zaključivanje.

6.1 EVOKACIJA

U uvodnom dijelu sata, učenici su motivirani za rad prikazivanjem isječaka različitih medijskih sadržaja pomoću LCD projektora i računala. Učenici su potaknuti na razmišljanje te uočavanje i razlikovanje prikazanih sadržaja. Pomoću metode usmenoga izražavanja i razgovora učenici su potaknuti na iznošenje vlastitih doživljaja, mišljenja i zaključaka. Kako bi se učenicima približio predviđeni nastavni sadržaj, opisivali su omiljene medijske sadržaje, govorili su o sadržajima koje najčešće gledaju te na kojim programima. Prisjetili su se ankete koju su ispunili za potrebe izrade ovoga rada. Najavom sadržaja pojačava se doživljaj učenika te ih se priprema za gledanje i slušanje različitih medijskih sadržaja. Prikazani su isječci televizijskih/radijskih emisija i serija, a riječ je o emisiji *Čarobni štapić*, seriji *Instant Mom*, emisiji *Baka priča najljepše priče* te radijskoj emisiji *Bijela vrana*. Uz prikazivanje sadržaja, učenicima su podijeljeni nastavni listići te je zadatak bio pažljivo proučiti, poslušati i pogledati sadržaje, uočiti jezične pogreške u govoru voditelja, glumaca i spikera te ih zabilježiti u tablicu nastavnoga listića.

6.2 RAZUMIJEVANJE ZNAČENJA-REALIZACIJA

Prilikom prikazivanja navedenih isječaka medijskih sadržaja, učenici su ispunjavali tablicu, zapisivali uočene pogreške, no na samom početku razumijevanja sadržaja odnosno realizacije središnjeg dijela sata, pojedini učenici su pokazali izrazom lica kako u određenim sadržajima ne razumiju što trebaju zapisati, odnosno nisu uspjeli odmah uočiti konkretne primjere koje bi zapisali u tablice. S obzirom na navedeno, učenicima se tijekom prikazivanja ukazalo na neke pogreške i dani su razni primjeri te prema tome, na prvom isječku prvođena je uvodna vježba kako bi samostalno mogli analizirati sadržaje u nastavku. Nadalje, nakon svakog prikazanog isječka, analizirani su primjeri koje su učenici uočili i zapisali. Nekoliko učenika je pročitao što je zapisalo, ostali su trebali odrediti jesu li primjeri točno zapisani i uočeni, što nedostaje, navodili su vlastite primjere koji nisu u datom trenutku pročitani te su brojni primjeri zapisani na ploču, nekoliko riječi koje su upotrebljene u seriji/emisiji, također su zapisane te su ih određeni učenici na glas izgovarali kako bi se utvrdio ispravan naglasak. Tijekom jezične analize navodile su se riječi koje su nepravilno naglašene te su ih učenici ispravljali. Riječima koje su bile nepoznate navodilo se ispravno značenje, odredilo se porijeklo određenih riječi, dakle iz kojih stranih jezika potječu uočene riječi koje nisu u skladu s hrvatskim standardnim jezikom, uočeni su nepravilni oblici riječi te se navodio njihov pravilan oblik, također, navodile su se riječi i izrazi koji su karakteristični za određeni zavičajni govor, dijalekti, riječi žargona, vulgarizmi, riječi i izrazi razgovornog stila i brojna druga odstupanja od norme hrvatskoga standardnoga jezika. Detaljno su analizirani i objašnjeni svi primjeri, a u nastavku su navedeni, dakle riječ je o jezičnim pogreškama koje su učenici uočili u prikazanim sadržajima.

Tablica 2. Analiza televizijskih i radijskih emisija/serija

Emisija za djecu: Čarobni štapić	Radijska emisija: <i>Bijela vrana</i>	Sinkronizirana serija na hrvatski jezik: <i>Instant Mom</i>	Emisija za djecu: <i>Baka priča</i> <i>najljepše priče</i>
Koristimo- naglasak Provjeri- naglasak Naopačke-	Grijač- naglasak Z neba- s neba Nasipa- naglasak/uliti	Smršavila- naglasak Staromodna- naglasak Da li- Je li	Ugledaju- naglasak Mačevaju- naglasak Naručen- naglasak

naglasak	Ciple -cipele	Lova -novac	Hajte - krenite,
Bravo -odlično	Preletil -preletio	Cure -djevojke	idite (turcizam)
Obrać o-obraćao		Priča -govori	
Čokolade -		Ideš -žargon	
čokolade		Idiote -vulgarizam	
Špaga -uže		Party -zabava	
Do pola špage -		(anglizam)	
pola užeta		Hi, hi, hi [haj, haj]-	
Lupi -udariti		Bok, bok, bok	
Kako se zove		(anglizam)	
mala špaga -		Faks -fakultet	
kako nazivamo		Tip, lik -čovjek	
manje uže		Super -odlično	
		Lokal -kafić	
		Cool [kul]- svjež,	
		odličan (anglizam)	

Učenici su izvrsno reagirali na zadatak koji su trebali napraviti, s obzirom da se prvi put susreću s ovakvim načinom rada na nastavnom satu medijske kulture. Na početku sata djelovali su zamišljeno i zbunjeno, no kako je sat odmicao, tako su učenici pokazali interes i razumijevanje nastavnoga sadržaja te su zadatke rješavali s lakoćom. Zadatak su shvatili vrlo ozbiljno, isto tako su mu i pristupili, no s druge strane su se zabavljali i uživali. Pokazali su izrazito znanje i razumijevanje kada je riječ o jezičnim sadržajima o čemu je ovisila uspješnost provedbe sata. Nakon detaljne analize prethodno navedenih medijskih sadržaja, učenici su uspoređivali ispunjene stupce, uočavali su, razlikovali stupce prema broju riječi, u kojem sadržaju su najviše uočena odstupanja od hrvatskoga standardnoga jezika, koji sadržaj bi mogao poslužiti kao primjer pravilnog govorenja/izražavanja, a koji sadržaj je u potpunosti neprimjeren, odnosno nije u skladu s hrvatskim standardnim jezikom. Učenici su zaključili kako serija, sinkronizirana na hrvatski jezik pod nazivom *Instant Mom* koja se prikazuje na komercijalnoj televiziji, uistinu ne odgovara pravogovornim, semantičkim, leksičkim normama hrvatskoga standardnoga jezika.

Sinkronizacija, posuđivači glasova ne govore u skladu s hrvatskim jezikom te je u navedenom primjeru uočeno najviše, odnosno najveći broj jezičnih pogrešaka. S druge strane, kao primjer dobrog govorenja, odnosno govorenje s najmanje uočenih odstupanja, učenici navode emisiju koja se također prikazuje na komercijalnoj televiziji, televizijskom programu namijenjenom djeci, RTL kockici. Unatoč tome što su u govoru bake koja priča priče, uočena pravogovorna odstupanja, odnosno odstupanja od naglasne norme, uzevši u obzir sve ostale primjere, uistinu emisija *Baka priča najljepše priče* može poslužiti kao pravi primjer. Nakon individualnog, samostalnog rada učenika i analiziranja jezičnih sadržaja odabranih televizijskih i radijskih programa, učenici su u paru ispravljali dobiveni tekst nepravilno napisanog govora voditeljice javne televizije. Međusobnom suradnjom, učenici su uspješno ispravili tekst te nije bilo nikakvih poteškoća. Vrlo je jasno objašnjen zadatak, učenici su s velikim interesom pristupili rješavanju istoga te se ispravljeni tekst pročitao na glas uz zajedničku usmenu provjeru. Nepravilno napisan tekst sadržavao je brojne anglizme, srbizme, riječi i izraze žargona, dijalekta, razgovornog stila. U nastavku je navedeno nekoliko primjera zasićenog teksta:

Tablica 3. *Predložak zasićenog funkcionalnog teksta (odstupanja od normi hrvatskoga standardnoga jezika)*

Jezična pogreška	Vrsta jezične pogreške
Cjeli-cijeli	Pravopisna pogreška
World-svijet	Semantička pogreška-anglizam
Skrola-lista	Leksičko-stilistička pogreška-razgovorni stil
Surfa-pretražuje	Leksičko-stilistička pogreška-razgovorni stil
Skužiti-shvatiti	Leksičko-stilistička pogreška-razgovorni stil
Kaj-što	Leksička pogreška-dijalekt
People-ljudi	Semantička pogreška-anglizam
Tak-tako	Gramatička pogreška
Štapima-štapovima	Gramatička pogreška

6.3 REFLEKSIJA

Posljednji zadatak nastavnog sata medijske kulture bio je u skupinama u kojima je naglasak bio na suradnji nekoliko učenika te su zajedničkim idejama stvarali različite tekstove kojima će se predstaviti osnovna škola i 4. b razred u emisiji *Dnevnik* na javnoj televiziji. Naravno, riječ je o poticanju mašte, zamišljanja te istovremeno stvaralaštva uz pisano i usmeno jezično izražavanje u skladu s hrvatskim standardnim jezikom. U nastavku je navedeno nekoliko učeničkih primjera: *Dobar dan, dragi gledatelji, ovo su vijesti „Mali đak“! Ovo je 1. osnovna škola tj. najstarija škola u Petrinji. Danas je s nama 4. b razred. Poslušajmo ih. Dobar dan djeco, kako je biti 4. razred osnovne škole? Učenici su rekli da je to odlična stvar, ali jedino ih muči što će se trebati rastati sa učiteljicom...; 4. b razred ide u 1. osnovnu školu Petrinja. Sudjelovali su u anketi za hrvatski jezik potreban za diplomski rad Martine Jurič. Pričali su o medijskoj kulturi. Prema izjavi učenika bilo im je zanimljivo i poučno. Zahvaljuju se Martini Jurič za održavanje sata.*²³ Predstavnici skupina pročitali su napisane radove te se provela pravogovorna vježba pazeći na izgovor, naglasak, i intonaciju. Riječi i izrazi koji su nepotrebno ili nepravilno upotrebljeni, usmeno su ispravljeni i objašnjeni. Pri kraju sata, učenicima je zadana domaća zadaća, a zadatak je bio pogledati po izboru emisiju/seriju/film te zabilježiti pogreške u govoru voditelja/spikera/glumaca koje su uočili, odnosno, provesti samostalnu analizu određenog televizijskog sadržaja prema analizi koja je provedena tijekom nastavnog sata. Uočene i zabilježene pogreške učenici su tjedan dana nakon održanog sata donijeli u školu te se prema samostalno napisanoj analizi, navode sljedeći primjeri:

Tablica 4. Domaći uradak učenika - samostalna analiza televizijskih sadržaja

<i>Hrvatska serija za odrasle</i>	<i>1. Djeca kuhaju 2. Instant mom</i>	<i>1. Dječja serija Henry opasan 2. Spužva bob skockani</i>
Baba-baka Skontali-shvatili Pare-novac	1. Zdjelu-posudu Napravi-naglasak	1. kretenu-vulgarizam Ok-u redu

²³ Navedeni su odgovori učenika preuzeti iz nastavnih listića koji se nalaze u osobnoj arhivi.

Di je? -gdje je?	Narezat -naglasak	Cool -odlično
Kolko -koliko	Probat -naglasak	Smart watch -
Iljada -tisuća	Napunit -naglasak	pametni sat, engleski jezik
Bleo -gledao		
Jaštaće -hoće	2.	2.
Di ćemo? -gdje ćemo?	ko -kao	čul -čuo
Kužim -razumijem	Okej -u redu	Nemorem -ne mogu
Pleska -pljuska	Bacla -bacila	Virovat -vjerovati
Guštati -uživati	Bok -pozdrav	Kam -kamo
Ćer -kćer	Al about - engleska riječ	Kompiću -prijatelju
	Definitivno -sigurno	Posel -posao
	Kužite -razumijete	Brale -brate
	Kompjuteru -računalu	

Na temelju svega navedenog, moguće je zaključiti kako su učenici četvrtog razreda uspješno savladali i usvojili nastavni sadržaj. Učenici su izvrsno reagirali na drugačiji način provođenja nastavnog sata medijske kulture, unatoč tome što su se s navedenim načinom prvi puta susreli. Prema njihovim izjavama i komentarima bilo im je vrlo zanimljivo i zabavno te su izrazili želju za održavanjem još ovakvih sati. Uz zabavu i sadržaje koji su učenicima bliski, približio im se i na apstraktan način prikazao nastavni sadržaj vezan uz usmeno i pismeno jezično izražavanje, dakle riječ je o korelaciji i integraciji dvaju nastavnih područja nastavnog predmeta hrvatski jezik, jezičnog izražavanja i medijske kulture. Zadani ciljevi i nastavne zadaće nastavnoga sata uspješno su ostvarene. Učenici su ponovili prethodno usvojeni nastavni sadržaj, komunicirali su na materinskom jeziku, razvili su interes prema televizijskim i radijskim sadržajima, kritički su promišljali i analizirali prikazane sadržaje, prepoznali su i razlikovali različite medijske sadržaje, obogatili su rječnik. Potaknuta je i prikazana izrazita razina znanja učenika o brojnim nastavnim sadržajima, međusobno su surađivali, poštivali se, zajedno dolazili do rješenja i zaključka, razvijena je sposobnost praćenja i vrjednovanja televizijskih i radijskih ostvarenja te su osvijestili razliku između pravilnog i nepravilnog govorenja i izražavanja. S obzirom na uspješnu provedbu navedenog nastavnog sadržaja, moguće je zaključiti kako su učenici sposobni primijeniti novo usvojeni sadržaj i pravila u

budućnosti, u svakodnevnoj komunikaciji te javnom usmenom i pismenom priopćavanju. Unatoč tome što brojni učenici govore dijalektom, razgovornim stilom, žargonom i slično, uz pomoć održanoga sata, uspjeli su osvijestiti pogreške u vlastitu govoru. Također, nakon održanoga sata učenici su sposobni kritički vrednovati i analizirati govor i izražavanje javnih osoba na televiziji i radiju, ali i s punom svješću i sigurnošću paziti i njegovati vlastiti materinski jezik te govoriti u skladu s normama hrvatskoga standardnoga jezika.

7. ZAKLJUČAK

Suvremeno društvo svakodnevno svjedoči ubrzanom razvoju i neprestanom širenju medija. Kako se šire unutar svih sfera ljudskoga života, tako se razvija i širi njihov utjecaj. Provedena brojna istraživanja ukazuju na mogući pozitivan ili pak negativan utjecaj medija na djecu predškolske i rane školske dobi (Velički, 2007), no nije se dovoljno pozornosti posvećivalo jeziku, govoru, izražavanju i komunikaciji, što je u najvećoj mjeri sama bit i svrha medija koji se uglavnom definiraju kao sredstva komunikacije i prenošenja poruka između pošiljatelja i primatelja. No, nije se navedeno samo zanemarivalo tijekom istraživanja nego je svaki pojedinac zanemario ljepotu, bogatstvo materinskog jezika te umjesto da se njeguje i prilagođava vremenskom razvoju, on se narušava, uništava te u velikoj mjeri zanemaruje. Upravo

zbog navedenih činjenica, u ovom radu je tome posvećena pozornost te se uvidjela i osvijestila potreba za istraživanjem na tu temu o kojoj mnogi ne govore i ne vode brigu jer smatraju da ih se to ne tiče i da se ništa ne može promijeniti. Međutim, odrasli, roditelji i učitelji su upravo ti koji su odgovorni za mlade naraštaje te njima, svojim primjerom, trebaju osigurati temelje pravilne komunikacije, ispravnoga izražavanja te ih poticati da od malena njeguju i govore materinskim jezikom u skladu sa svim propisanim normama na kojima se taj jezik temelji. Ukoliko se navedenom posveti pozornost od samoga početka, ukoliko se kontrolira i vodi briga, učenici, djeca i mladi općenito u budućnosti će moći osvijestiti potrebu za pravilnim govorenjem te će ga razlikovati od neispravnoga i svih mogućih odstupanja koja se u njemu pojavljuju. Potrebno je da učitelji, roditelji i sve odrasle osobe u djetetovu okružju, uz velike mogućnosti i prednosti koje suvremeni konteksti pružaju, ne zanemaruju ono što ih obilježava kao ljude, društvo, narod, a riječ je o jeziku. Potrebno je da navedene osobe budu mladima govorni uzor jer su oni ti koji ih uče, obrazuju, odgajaju i pripremaju za samostalno djelovanje u budućnosti. Mediji televizija i radio trebaju širiti jezičnu kulturu, a sudionici televizijskih i radijskih sadržaja trebaju govoriti u skladu s hrvatskim standardnim jezikom jer su kao javne osobe odgovorni za način prenošenja vijesti i informacija gledateljima i slušateljima. Međutim, prema svemu onome što se svakodnevno može čuti putem televizije, izražavanjem javnih osoba koje prenose vijesti i obavijesti iz svijeta, svakodnevnog života, slušajući jezične sadržaje dječjih programa te izražavanje učenika u školskim klupama, ali i u svakodnevnoj komunikaciji, provedeno je istraživanje kako bi se osvijestio cjelokupnom suvremenom društvu utjecaj medija te kako je navedena tema, o kojoj je glavna riječ u radu, vrlo kompleksna te ne smije biti zanemarena. Istraživanje je provedeno među učiteljima razredne nastave i učenicima četvrtih razreda. Postavljena su im pitanja kako bi svojim odgovorima dali pregledniji prikaz samog utjecaja navedenih medijskih sadržaja. Dobiveni su rezultati pokazali kako učitelji uviđaju utjecaj i to negativan utjecaj koji šire mediji televizija i radio s obzirom na jezični sadržaj koji prikazuju te da učenici primjenjuju izraze, oblike, riječi s televizije i radija, koje su čuli u govoru i izražavanju voditelja, glumaca, spikera i posuđivača glasova te ih primjenjuju u svakodnevnoj komunikaciji, ali u velikoj mjeri i u nastavi. Učenici su također uvidjeli i uočili u jezičnim sadržajima televizije i radija, odstupanja od pravogovorne norme te su svjesni da to utječe na njihov govor jer brojne izraze koje čuju primjene u vlastitom izražavanju, ponajviše

anglizme i žargonizme. Brojni se pitaju zašto je tome tako, ljuti ih i uznemiruje kada čuju u govoru određenih osoba, brojna odstupanja, ali tek kada se o tome počne govoriti, postaju svjesni problema s kojim se svakodnevno susreću. Najveći razlog je upravo u rijetkom kontroliranju, skoro pa i nikakvoj kontroli sadržaja koje djeca, učenici svakodnevno gledaju i slušaju, ne predlažu im se, ali ni ne prikazuju primjereni, odabrani sadržaji i svemu tome ne pridaje se nikakva važnost. Učitelji navode moguća rješenja navedenoga problema, a neka od su da bi se trebalo provoditi više nastavnih sati medijske kulture, prikazivati i predlagati učenicima primjerene radijske i televizijske emisije, serije i filmove, ukazivati na pogreške drugih, ali i ispravljati njihove pogreške te ujedno im biti govorni uzor što znači da treba najprije poći od sebe i raditi na vlastitom govoru i izražavanju te ih istome poticati. Ako bi svaki pojedinac suvremenoga društva pošao od samoga sebe, ako bi posvetio pozornost vlastitom govoru i jeziku te primjenjivao izraze, riječi i oblike koji su u skladu s hrvatskim standardnim jezikom, sve bi se dalo ispraviti, poboljšati i uspjeli bismo nastaviti njegovati materinski jezik i time ga prenositi na nove generacije i od samoga početka ih naučiti pravilnom sporazumijevanju hrvatskim standardnim jezikom.

LITERATURA

- Bežen, A., (2007). *Metodički pristup nastavi hrvatskoga jezika u drugom razredu osnovne škole: priručnik s CD-om za učiteljice/učitelje uz udžbenike Hrvatska čitanka 2 i Hrvatski za tebe i mene 2*, Zagreb: Profil.
- Bežen, A., (2007). *Metodički pristup nastavi hrvatskoga jezika u trećem razredu osnovne škole: priručnik s CD-om za učiteljice/učitelje uz udžbenike Hrvatska čitanka 3 i Hrvatski za tebe i mene 3*, Zagreb: Profil.
- Bobinac Marinović, A., Ilišin, V., Radin, F., (2001). *Djeca i medij, uloga medija u svakodnevnom životu djece*, Zagreb: IDIZ.
- Knezović, K., Maksimović, I., (2016). Manipulativna moć masovnih medija i etičke upitnosti njihova utjecaja na dijete. *Diacovensia*, 24(4), 645-666.

- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2006). *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Zagreb.

Na adresi:

[https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni plan i program za osnovnu školu - MZOS 2006 .pdf](https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf) (5. 6. 2019.)

- Mikić, K., (2001). *Film u nastavi medijske kulture*, Zagreb: Educa.
- Opačić, N., (2007). Odakle stižu ozbiljnije prijetnje hrvatskom jeziku: izvana ili iznutra?. *Lahor*, 2(4), 279-291.
- Šego, J., (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju. *Govor*, 26(2), 119-149.
- Šimek Cvitković, S., Vuić, B., (2015). *Informalno usvajanje njemačkog jezika uorabom novih medija*. U: A. Kos-Lajtman, L. Cvikić, A. Bežen i M. Gačić (Ur.), Iskustva i perspektive ranog učenja jezika i književnosti u suvremenom europskom kontekstu Zbornik radova Šestoga međunarodnog specijaliziranog znanstvenog skupa Rano učenje hrvatskog/materinskog jezika (RUHMJ-6). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- Težak, S., (2002). *Metodika nastave filma* na općeobrazovnoj razini, Zagreb: Školska knjiga.
- Užarević, J., (2005). O jeziku. *Croatica et Slavica Iadertina*, 1(1), 31-37.
- Velički, V. (2007), Utjecaj medija na govor i početnu pismenost u predškolskom i ranom školskom razdoblju, članak u Zborniku sa znanstvenog skupa „Rano učenje hrvatskoga jezika“, Zagreb: Europski centar za napredna i sustavna istraživanja (ECNSI) i Učiteljski fakultet u Zagrebu.
- Valković, J., (2010). Oblici i utjecaji televizijskog nasilja. *Nova prisutnost*, 8(1), 67-85.

NORMATIVNI PRIRUČNICI

- Anić, V., (1996). *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb: Novi Liber.
- Barić, E., (1995). *Hrvatska gramatika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Hrvatski pravopis online na adresi
<http://pravopis.hr/pravila/?fbclid=IwAR3jnhmi4VJnCL4h0jqu6a9wueMSV5DQPecq2vakpjENyEVT-xCFigdito8> (13. 6. 2019.)

- Jezični savjetnik - Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje na adresi http://jezicni-savjetnik.hr/?fbclid=IwAR0R6gnhg-zyxFeDBzhcVYjGcSfUxJ_xY1kdNSqu5A-zwdOUDXSuxSbF8eQ
(13. 6. 2019.)

POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA (N=57) I TABLICA (N=4)

***Grafikon 1.** Raspodjela ispitanih učitelja/učiteljica prema spolu*

***Grafikon 2.** Prikaz anketiranih učitelja s obzirom na godine radnog staža*

***Grafikon 3.** Raspodjela ispitanih učitelja/učiteljica s obzirom na razred koji trenutno vode*

***Grafikon 4.** Prikaz koliko često učitelji/učiteljice izvode nastavu medijske kulture*

***Grafikon 5.** Stavovi ispitanika – smatrate li da medijska kultura uključuje osnove verbalne komunikacije?*

***Grafikon 6.** Stavovi ispitanika – kompetencije medijske kulture treba usvajati u nastavi.*

***Grafikon 7.** Stavovi ispitanika – Kompetencije medijske kulture treba usvajati u obliku posebnog predmeta.*

***Grafikon 8.** Realizirate li sadržaj medijske kulture prema nastavnom planu i programu?*

***Grafikon 9.** Prikaz u kojoj mjeri ispitanici primjenjuju određeni medijski sadržaj u nastavi - televizija*

***Grafikon 10.** Prikaz primjene radijske emisije u nastavi*

***Grafikon 11.** Prikaz primjene filma u nastavi*

***Grafikon 12.** Prikaz primjene kazališne predstave u nastavi*

***Grafikon 13.** Prikaz primjene stripa u nastavi*

***Grafikon 14.** Procjena ispitanika – vaši učenici pokazuju veći interes za?*

***Grafikon 15.** Stavovi ispitanika – uočavate li utjecaj medijskih sadržaja na učenike?*

Grafikon 16. Stavovi ispitanika – utječu li prema Vašem mišljenju medijski sadržaji na leksičko-semantički razvoj učenika?

Grafikon 17. Stavovi ispitanika – utječu li navedeni sadržaji (konkretno televizijski/radijski) na govor učenika?

Grafikon 18. Stavovi ispitanika – uočavate li odstupanja od hrvatskoga standardnog jezika u govoru na javnoj i komercijalnoj televiziji?

Grafikon 19. Stavovi ispitanika – Kakav je Vaš odnos prema zapaženim odstupanjima?

Grafikon 20. Stavovi ispitanika – uočavate li odstupanja od hrvatskoga standardnog jezika u govoru na javnom i komercijalnom radiju?

Grafikon 21. Stavovi ispitanika – više odstupanja u govoru i izražavanju uočavate na javnoj televiziji i radiju ili komercijalnoj televiziji i radiju?

Grafikon 22. Stavovi ispitanika – pravilan govor i izražavanje voditelja, glumaca, spikera važan je za razvoj govora učenika?

Grafikon 23. Jeste li primijetili da govor navedenih osoba ima utjecaj na govor Vaših učenika?

Grafikon 24. Jeste li primijetili u govoru Vaših učenika uporabu riječi i izraza koji ne odgovaraju hrvatskom standardnom jeziku? (na primjer riječi stranog jezika)

Grafikon 25. Predlažete li svojim učenicima primjerene medijske sadržaje (televizijske/radijske emisije, serije i filmove)?

Grafikon 26. Stavovi ispitanika – koji od navedenih televizijskih programa smatrate primjerenim za učenike s obzirom na izražavanje i govor?

Grafikon 27. Stavovi ispitanika – veći utjecaj na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave imaju tradicionalni ili suvremeni mediji?

Grafikon 28. Raspodjela anketiranih učenika prema spolu

Grafikon 29. Raspodjela anketiranih učenika prema razredu u koji idu

Grafikon 30. Raspodjela ispitanika prema godini rođenja

Grafikon 31. Stavovi ispitanika – voliš li nastavi predmet hrvatski jezik?

Grafikon 32. Stavovi ispitanika – koje područje iz nastavnog predmeta hrvatski jezik najviše voliš?

Grafikon 33. Jesi li zainteresiran/a za medijsku kulturu?

Grafikon 34. Koliko često na satima hrvatskoga jezika imate medijsku kulturu u nastavi?

Grafikon 35. Raspodjela ispitanika s obzirom na gledanje televizije

Grafikon 36. Koliko često gledaš televizijske programe?

Grafikon 37. Stavovi ispitanika – što više voliš?

Grafikon 38. Koliko vremena u jednom danu provedeš gledajući neki televizijski program? (emisija/film/serija)

Grafikon 39. Raspodjela ispitanika s obzirom na televizijske programe koje najčešće gledaju

Grafikon 40. Kada najčešće gledaš televizijski program?

Grafikon 41. Raspodjela ispitanika prema sadržajima koje više gledaju

Grafikon 42. Kada je neki televizijski sadržaj označen da nije namijenjen djeci mlađoj od 12 ili 18 godina, pridržavaš li se toga?

Grafikon 43. Koliko često čuješ/gledaš televizijske emisije koje gledaju tvoji roditelji/odrasle osobe?

Grafikon 44. Raspodjela ispitanika – slušaš li radio?

Grafikon 45. Koliko često slušaš radio?

Grafikon 46. Uočavaš li pogreške u govoru voditelja prilikom gledanja televizijskih emisija i slušanja radijskih emisija?

Grafikon 47. Procjena ispitanika – primjenjuje li učiteljica/učitelj televizijske i radijske emisije u nastavi?

Grafikon 48. *Ako je odgovor NE, bi li volio/voljela da ih primjenjuje nastavi?*

Grafikon 49. *Predlaže li učiteljica određene emisije, serije, filmove koji su primjereni za učenike, odnosno koje bi trebali pogledati?*

Grafikon 50. *Gledaš li emisije/serije koje je učiteljica predložila?*

Grafikon 51. *Stavovi ispitanika – utječe li govor i izražavanje na televizijskim i radijskim programima na tvoj govor?*

Grafikon 52. *Stavovi ispitanika – smatraš li da se na televiziji i radiju može govoriti onako kako se govori u svakodnevnoj komunikaciji (razgovoru) s drugim ljudima?*

Grafikon 53. *Stavovi ispitanika – uočavaš li u govoru voditelja emisija koje gledaš, kako voditelji upotrebljavaju riječi koje su iz drugog jezika? (na primjer engleskoga jezika)*

Grafikon 54. *Uočavaš li u prijevodu serija i filmova koje gledaš te u govoru voditelja emisija, kako se upotrebljavaju tebi nepoznate riječi, izrazi?*

Grafikon 55. *Misliš li da se na svim televizijskim i radijskim programima koje čuješ i vidiš govori isključivo hrvatski standardni jezik?*

Grafikon 56. *Upotrebljavaš li nekada riječi i izraze koje si čuo na televiziji/radiju?*

Grafikon 57. *Stavovi ispitanika – utječe li govor i izražavanje na televizijskim i radijskim programima na tvoj govor?*

Tablica 1. *Jezične pogreške televizijskih i radijskih sadržaja*

Tablica 2. *Analiza televizijskih i radijskih emisija/serija*

Tablica 3. *Predložak zasićenog funkcionalnog teksta (odstupanja od normi hrvatskoga standardnoga jezika)*

Tablica 4. *Domaći uradak učenika - samostalna analiza televizijskih sadržaja*

PRILOZI

1. Anketni upitnik za učitelje

Poštovane kolegice i kolege,
u okviru provedbe istraživanja za potrebe izrade diplomskog rada naslovljenog:
Utjecaj jezičnih sadržaja radijskih i televizijskih emisija na leksičko-semantički
razvoj učenika razredne nastave, Vaši će odgovoriti biti od velike pomoći. Molim
Vas da Vaši odgovori budu iskreni. Dobiveni rezultati bit će prikazani u diplomskom
radu.
Unaprijed Vam zahvaljujem.

Odaberite spol

- 1) M

2) Ž

Vaš radni staž u učiteljskoj profesiji:

- a) 0 - 5 godina
- b) 6 - 10 godina
- c) 11 - 15 godina
- d) 16 - 20 godina
- e) 21 - 25 godina
- f) Više od 25 godina

Koji razred trenutno vodite?

- a) 1. razred
- b) 2. Razred
- c) 3. Razred
- d) 4. Razred
- e) Kombinirani _____

Koliko često izvodite nastavu medijske kulture?

- a) Jednom mjesečno
- b) Dva do tri puta tijekom polugodišta
- c) Jednom godišnje
- d) Nikada

Smatrate li da medijska kultura uključuje osnove verbalne komunikacije?

U potpunosti se slažem   1   2   3   4   5   U potpunosti se ne slažem

Kompetencije medijske kulture treba usvajati u nastavi

U potpunosti se slažem   1   2   3   4   5   U potpunosti se ne slažem

Sljedeće pitanje odnosi se na Vaše mišljenje koliko je medijska kultura važna te treba li joj pridavati više pozornosti u obliku posebnog predmeta.

Kompetencije medijske kulture treba usvajati u obliku posebnog predmeta

- a) Da
- b) znam
- c) Ne

Realizirate li sadržaj medijske kulture prema nastavnom planu i programu?

- 1) Da
- 2) Djelomično
- 3) Ne

Ako je odgovor na prethodno pitanje NE ili DJELOMIČNO, koje druge sadržaje primjenjujete?

Odgovor: _____

Odaberite u kojoj mjeri (od 1 do 5) primjenjujete određeni medijski sadržaj u nastavi

Televizijske emisije

Nikad   1   2   3   4   5   Uvijek

Radijske emisije

Nikad   1   2   3   4   5   Uvijek

Film (animirani, dokumentarni, igrani)

Nikad   1   2   3   4   5   Uvijek

Kazališna predstava (ili snimka kazališne predstave)

Nikad   1   2   3   4   5   Uvijek

Strip

Nikada   1   2   3   4   5   Uvijek

Ako ne birate sadržaje prema nastavnom planu i programu, prema kojem kriteriju odabirete medijski sadržaj za nastavu?

Odgovor: _____

Vaši učenici pokazuju veći interes za:

1. Filmove
2. Serije
3. Emisije
4. Igrice
5. Knjige
6. Kazališne predstave
7. Ne znam

8. Ostalo: _____

Navedite karakteristike primjerenog sadržaja medijske kulture za učenike. (Što nastavni sadržaj treba obuhvaćati, što je važno za medijsku kulturu?)

Odgovor: _____

Uočavate li utjecaj medijskih sadržaja na učenike?

1) Da

2) Ne

Ako je odgovor na prethodno pitanje DA, koji su to utjecaji?

Odgovor: _____

_____

Utječu li prema Vašem mišljenju medijski sadržaji na leksičko-semantički razvoj učenika?

Utječu   1   2   3   4   5   Ne utječu

Možete li navesti primjer takvog utjecaja koji ste zapazili u svojoj dosadašnjoj praksi?

Odgovor: _____

_____

Koje sadržaje (televizijske/radijske) primjenjujete?

Odgovor: _____

Utječu li navedeni sadržaji (konkretno televizijski/radijski) na govor učenika?

a) Da

b) Ne

c) Ostalo: _____

Ako je odgovor na prethodno pitanje DA, navedite na koji način utječu? (Što konkretno utječe na govor)

Odgovor: _____

Pratite li u slobodno vrijeme televizijske i radijske programe ?

- 1) Da
- 2) Djelomično
- 3) Ne

Uočavate li odstupanja od hrvatskoga standardnoga jezika u govoru na javnoj i komercijalnoj televiziji?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne znam

Kakav je Vaš odnos prema zapaženim odstupanjima?

- a) Ljute me
- b) Nasmiju me
- c) Nemam nikakav odnos prema tome

Uočavate li odstupanja od hrvatskoga standardnoga jezika u govoru na javnom i komercijalnom radiju?

- 1) Da
- 2) Ne

Ako je odgovor na prethodno pitanje DA, navedite koja su to odstupanja.

Odgovor: _____
_____

Više odstupanja u govoru i izražavanju uočavate na:

- a) Javnoj televiziji i radiju
- b) Komercijalnoj televiziji i radiju

Pravilan govor i izražavanje voditelja, glumaca, spikera važan je za razvoj govora učenika?

U potpunosti se slažem   1   2   3   4   5   U potpunosti se ne slažem

Jeste li primijetili da govor navedenih osoba ima utjecaj na govor Vaših učenika?

Uopće ne   1   2   3   4   5   Da

Jeste li primijetili u govoru Vaših učenika uporabu riječi i izraza koji ne odgovaraju hrvatskom standardnom jeziku? (na primjer riječi stranog jezika)

Uopće ne   1   2   3   4   5   Da

Televizijski i radijski programi na govor učenika imaju:

- a) Negativan utjecaj na leksičko-semantički razvoj
- b) Pozitivan utjecaj na leksičko-semantički razvoj
- c) Ostalo: _____

Ukratko obrazložite svoj odgovor.

Odgovor: _____

Predlažete li svojim učenicima primjerene medijske sadržaje (televizijske/radijske emisije, serije, filmove)?

- 1) Da
- 2) Djelomično
- 3) Ne

Ako je odgovor na prethodno pitanje DA, koje emisije, serije, filmove im predlažete, koje smatrate primjerenima?

Odgovor: _____

Koji od navedenih televizijskih programa smatrate primjerenim za učenike s obzirom na izražavanje i govor? (uzmite u obzir prijevod, sinkronizaciju)

- a) Hrvatska radiotelevizija (HRT1, 2, 3, 4)
- b) RTL televizija
- c) Doma Tv
- d) Nova TV
- e) RTL kockica
- f) Pikaboo
- g) Da Vinci Kids

h) Nickelodeon

i) Ostalo: _____

Koji od navedenih radijskih programa smatrate primjerenim za učenike s obzirom na govor i izražavanje?

a) Hrvatski radio (HR1, 2, 3, 4)

b) Narodni radio

c) Antena Zagreb

d) Otvoreni Radio

e) Lokalni radio (Radio Petrinja, Radio Rijeka, Slavonski radio, Radio Labin...)

f) Ostalo: _____

Veći utjecaj na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave imaju:

1) Tradicionalni mediji

2) Suvremeni mediji

Ukratko obrazložite svoj odgovor.

Odgovor: _____

Kako biste kao učitelj smanjili ili povećali negativan/pozitivan utjecaj (s obzirom na Vaše mišljenje) televizijskih/radijskih (tradicionalnih) medija na leksičko-semantički razvoj učenika?

Odgovor: _____

2. Anketni upitnik za učenike razredne nastave

Poštovani učenici,
ispunjavanjem ovog anketnog upitnika sudjelujete i pomažete u istraživanju za potrebe izrade diplomskog rada buduće učiteljice. Molim Vas pažljivo čitajte pitanja, iskreno odgovarajte te ukoliko je potrebno napisati odgovor, molim Vas uredno pišite. Upitnik je anonimn (ne trebate napisati svoje ime i prezime) te nije za ocjenu. Unaprijed Vam zahvaljujem na suradnji.

Upute: Ako se ispred odgovora koji smatrate točnim nalazi broj/slovo/ocjena od 1 do 5, zaokružite željeni broj/slovo/ocjenu te na predviđenu crtu upišite svoj odgovor.

Spol

- 1) M
- 2) Ž

U koji razred ideš?

- a) 3. razred
- b) 4. razred

Koje godine si rođen/a?

Vaš odgovor: _____

Voliš li nastavni predmet hrvatski jezik?

- a) Da
- b) Ne

Ukratko objasni svoj odgovor.

Odgovor: _____
_____

Koje područje iz nastavnog predmeta hrvatski jezik najviše voliš?

- a) Književnost (pjesme, prozni tekstovi)
- b) Medijska kultura (film, serija, emisija, predstava)
- c) Jezik (pravopis, gramatika)
- d) Govorno i pismeno izražavanje
- e) Lektira (lektirna djela, knjige)

Jesi li zainteresiran/a za medijsku kulturu?

Uopće ne   1   2   3   4   5   Da

Koliko često imate na satima hrvatskoga jezika imate medijsku kulturu u nastavi?

Nikada   1   2   3   4   5   Svaki dan

Prisjeti se što ste radili na posljednjem satu medijske kulture? Napiši svoj odgovor.

Odgovor: _____
_____

Gledaš li televiziju?

- 1) Da
- 2) Ne

Koliko često gledaš televizijske programe?

Nikada   1   2   3   4   5   Svaki dan

Što više voliš?

- a) Gledati televiziju
- b) Slušati radio
- c) Čitati knjigu
- d) Igrati igrice

Ako tvoj odgovor nije nijedan od navedenih, ispod ponuđenih odgovora napiši svoj odgovor.

Odgovor: _____

Koliko vremena u jednom danu provedeš gledajući neki televizijski program? (emisija/film/serija)

- a) 1 sat
- b) 2 sata
- c) 3 sata
- d) 4 sata
- e) 5 sati

Ostalo : _____

Koje televizijske programe najčešće gledaš?

1. Hrvatska radiotelevizija (HRT)
2. RTL Televizija
3. Nova TV
4. RTL kockica
5. Doma TV
6. Mini TV
7. Nickelodeon
8. Pikaboo
9. Da Vinci Kids

Ostalo: _____

Kada najčešće gledaš televizijski program?

- a) Ujutro
- b) Prijepodne
- c) Poslijepodne
- d) Navečer

Što više gledaš?

- a) Animirane filmove, emisije i serije za djecu
- b) Filmove, serije i emisije za odrasle

Kada je neki televizijski sadržaj označen da nije namijenjen djeci mlađoj od 12 ili 18 godina, pridržavaš li se toga?

- 1) Da
- 2) Ne
- 3) Ne znam

Napiši nazive omiljenih serija, emisija i filmova koje najviše gledaš.

Odgovor: _____

_____

Koliko često čuješ/gledaš televizijske emisije koje gledaju tvoji roditelji/odrasle osobe?

Nikada   1   2   3   4   5   Svaki dan

Slušaš li radio?

Uopće ne   1   2   3   4   5   Da

Koliko često slušaš radio?

Nikada   1   2   3   4   5   Svaki dan

Koji radio slušaš ?

1) Hrvatski radio (HR1, 2, 3, 4)

2) Narodni radio

3) Antena Zagreb

4) Radio Petrinja

5) Otvoreni radio

Ostalo: _____

Slušaju li tvoji roditelji neki od navedenih radija? Napiši koji je to radio.

Odgovor: _____

Uočavaš li pogreške u govoru voditelja prilikom gledanja televizijskih emisija i slušanja radijskih emisija?

1) Da

2) Ne

3) Ne znam

Ako je tvoj odgovor na prethodno pitanje DA, napiši koje su to pogreške koje si uočio/la.

Odgovor: _____
_____

Primjenjuje li učiteljica/učitelj televizijske i radijske emisije u nastavi?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne znam

Ako je odgovor na prethodno pitanje DA, koje su to emisije?

Odgovor: _____
_____

Ako je odgovor NE, bi li volio/voljela da ih primjenjuje u nastavi?

- a) Da
- b) Ne

Predlaže li učiteljica određene emisije, serije i filmove koji su primjereni za učenike, odnosno koje bi trebali pogledati?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne znam

Ako je odgovor na prethodno pitanje DA, koje su to serije, emisije i filmovi koje učiteljica predlaže?

Odgovor: _____

Gledaš li emisije/serije koje je učiteljica predložila?

Uopće ne   1   2   3   4   5   Da

Što misliš je li važan govor i izražavanje voditelja, glumaca, spikera na televizijskim i radijskim programima?

- 1) Da
- 2) Ne
- 3) Ne znam

Smatraš li da se na televiziji i radiju može govoriti onako kako se govori u svakodnevnoj komunikaciji (razgovoru) s drugim ljudima?

Uopće ne   1   2   3   4   5   Da

Ako je odgovor na prethodno pitanje NE, obrazloži svoj odgovor, zašto NE?

Odgovor: _____

Uočavaš li u govoru voditelja emisija koje gledaš, kako voditelji upotrebljavaju riječi koje su iz drugog jezika? (na primjer engleskoga jezika)

- 1) Da
- 2) Ne
- 3) Ne znam

Uočavaš li na prijevodu serija i filmova koje gledaš te u govoru voditelja emisija, kako se upotrebljavaju tebi nepoznate riječi, izrazi?

Uopće ne   1   2   3   4   5   Da

Misliš li da se na svim televizijskim i radijskim programima koje čuješ i vidiš govori isključivo hrvatski standardni (književni) jezik?

Uopće ne   1   2   3   4   5   Da

Upotrebljavaš li nekada riječi i izraze koje si čuo na televiziji/radiju?

Uopće ne   1   2   3   4   5   Da

Što misliš, utječe li govor i izražavanje na televizijskim i radijskim programima na tvoj govor?

Uopće ne   1   2   3   4   5   Da

3. Pisana priprava za sat medijske kulture

**REPUBLIKA HRVATSKA
UČITELJSKI FAKULTET U
ZAGREBU**

Odsjek u Petrinji

Trg Matice hrvatske 12

44 250 Petrinja

Škola: Prva osnovna škola Petrinja

Učitelj/ica: Irena Sigur

Student/ica: Martina Jurič

PISANA PRIPRAVA ZA IZVOĐENJE NASTAVNE JEDINICE

NASTAVNI PREDMET: Hrvatski jezik

NASTAVNO PODRUČJE: Medijska kultura

NASTAVNA TEMA: Televizija, radijska emisija

NASTAVNA JEDINICA: Televizijska i radijska emisija (ponavljanje)

RAZRED: 4. b

NADNEVAK: 15. 5. 2019.

PROFESORICA METODIKE HRVATSKOGA JEZIKA: izv. prof. dr. sc. Vladimira Velički

VODITELJICA VJEŽBI: Božica Vuić, prof.

KLJUČNI POJMOVI: televizija, televizijski program, televizijska emisija, radijska emisija za djecu

VRIJEDNOSTI: znanje, odgovornost

KOMPETENCIJE: komunikacija na materinskome jeziku, kulturna svijest i izražavanje, smisao i inicijativa za poduzetništvo

CILJ SATA: razvijati interes za televizijski program, stvoriti kritičkog i selektivnog gledatelja

OBRAZOVNA POSTIGNUĆA: primanje televizijskih i radijskih emisija (ekološkoga sadržaja, zavičajna tematika, tematika doma i škole) primjerenih učeniku, zamijetiti osnovna obilježja televizijskog programa, izdvojiti iz televizijskog programa najdražu emisiju, zamijetiti zvučna izražajna sredstva

TIP SATA: sat ponavljanja prethodno usvojenog nastavnog sadržaja

ISHODI UČENJA: učenik zamjećuje osnovna obilježja televizijskog programa; razlikuje televizijske programe, emisije, serije i filmove, radijske emisije među drugim tradicionalnim medijima

NASTAVNE ZADAĆE:

a) obrazovne – prepoznati televizijsku i radijsku emisiju; izdvojiti osnovna obilježja televizijskog programa; uočiti razliku između televizijskih i radijskih emisija

b) funkcionalne – razvijati sposobnosti komunikacije s medijima: filmom, emisijom, serijom; razvijati sposobnosti gledanja, primanja (recepcije), interpretacije filma, emisije, serije; razvijati sposobnost praćenja i vrednovanja televizijskih/radijskih ostvarenja

c) odgojne – poticati usmenu i pismenu komunikaciju; poticati znatiželju učenika za otkrivanjem novih medijskih sadržaja; razvijati govorenu i pisanu kulturu učenika te bogatiti rječnik; poticati otkrivanje osobitosti jezičnog izražavanja i govora voditelja, spikera, glumaca; poticati učenike na zapažanje i zaključivanje; poticati učenike na zajedništvo, toleranciju i međusobno poštovanje

NASTAVNE METODE: metoda usmenog izlaganja, metoda čitanja, metoda slušanja i govorenja, metoda razgovora, metoda pisanja, metoda usmjerenog gledanja i slušanja televizijskih i radijskih emisija

OBLICI NASTAVE: frontalni rad, individualni rad, rad u paru, rad u skupinama

NASTAVNI IZVORI, SREDSTVA I POMAGALA: računalo, LCD projektor, medij (film, emisija), ploča, nastavni listići

KORELACIJA: Unutarpredmetna: Medijska kultura: Televizija (2. razred)
Radijska emisija (3. razred)

MEĐUPREDMETNE TEME: učiti kako učiti

METODIČKI SUSTAVI: ERR sustav

METODIČKI PRISTUPI: korelacijsko-integracijski, interpretacijsko-analitički, stvaralački pristup

KOMUNICIRANJE: učiteljica-učenici, učenik-učenik, učenikova komunikacija s medijem (emisija, film, serija)

MJESTO IZVOĐENJA NASTAVNE JEDINICE: učionica

VREMENSKI OPSEG IZVOĐENJA: 45 minuta

TIJEK IZVOĐENJA NASTAVNOG SATA:

Nastavna etapa	Korelacija s nastavnim predmetima i područjima	Nastavne metode, izvori i sredstva	Sadržaj nastavne situacije	Zadaca nastavne situacije

1. Evokacija	Medijska kultura: televizija, radijska emisija, film	<p>Metoda slušanja, metoda razgovora</p> <p>LCD projektor, računalo</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Frontalni rad</p> <p>Frontalni rad</p> <p>Metoda razgovora</p>	<p>a) Evokacija</p> <p>Pozdravljam učenike i predstavljam se.</p> <p>S: Dobar dan! Moje ime je Martina i danas ću vam održati sat hrvatskoga jezika.</p> <p>S: Pogledat ćemo kratke isječke različitih televizijskih sadržaja.</p> <p>Udobno se smjestite, poslušajte i pogledajte.</p> <p>Pomoću LCD projektora i računala prikazujem isječke različitih televizijskih sadržaja (igrani film Družba Pere Kvržice, emisija Vremeplov, animirani film Spužva Bob skockani)</p> <p>S: Koje televizijske sadržaje prepoznajete?</p> <p>U: Film, emisiju i seriju.</p> <p>S: Tako je! Kakve sve mogu biti emisije s obzirom na audio i videozapis?</p> <p>U: Televizijske i radijske emisije.</p> <p>S: Usporedite televizijsku i radijsku emisiju. Po čemu se razlikuju, koja obilježja ima televizijska emisija, a koja radijska emisija?</p> <p>U: Televizijsku emisiju možemo gledati i slušati, prikazuje se na televizoru, dok se radijska</p>	<p>Stvoriti ugodno radno ozračje</p> <p>Zainteresirati učenike za rad</p> <p>Poticati učenike na razmišljanje</p> <p>Potaknuti učenike na usmeno izražavanje</p>
---------------------	--	---	---	--

		Nastavni listić	<p>emisija može slušati pomoću radija, radijskih postaja.</p> <p>S: Odlično! Koji televizijski program najviše gledate? Koje emisije, serije ili filmovi su vam omiljeni?</p> <p>U: Najčešće gledam program Nickelodeon, omiljena serija mi je Instant Mom.</p> <p>Uvodni razgovor o omiljenim emisijama, serijama i filmovima koji se prikazuju na različitim televizijskim ili radijskim programima. Učenici ukratko opisuju radnju omiljenih sadržaja te se na taj način uočava razlika između filma, serije i emisije.</p>	
		Individualni rad	<p>Najavljujem televizijski sadržaj, emisija <i>Čarobni štapić</i> (RTL kockica, epizoda 2); serija <i>Instant Mom</i> (sinkronizacija na hrvatski jezik, Nickelodeon, epizoda 10); <i>Baka priča najljepše priče</i> (RTL kockica); te radijsku emisiju <i>Bijela vrana</i> (Mladen Kušec)</p> <p>S: Danas ćete pogledati i poslušati različite radijske i televizijske sadržaje.</p> <p>Učenicima dijelim nastavne listiće sa zadatkom. Dajem im upute na što trebaju posebno</p>	<p>Njegovati kulturu govorenja i slušanja</p> <p>Najavom sadržaja pojačati doživljaj</p> <p>Pripremiti učenika za slušanje i</p>

			<p>obratiti pozornost tijekom gledanja televizijskog sadržaja.</p> <p>S: Pročitajte zadatak na listiću koji ste dobili, tijekom emisije obratite pozornost na dani zadatak. Nastavni listić ispunjavate tijekom emisije. Je li vam sve jasno? Zadatak ćemo ponoviti nekoliko puta budući da je riječ o većem broju sadržaja koji ćete danas pogledati/poslušati.</p> <p>U: Da!</p> <p>S: Kada ste pročitali, naslonite se, udobno smjestite i pogledajte prvi isječak. Nakon ispunjavanja nastavnog listića koji se odnosi na prvu emisiju, pripremite se za gledanje druge emisije.</p> <p>Učenici na nastavni listić bilježe nepoznate riječi, uočene nepravilnosti u govoru iz svih emisija/serija koje su poslušali/pogledali.</p>	gledanje televizijskog sadržaja
2. Razumijevanje značenja		<p>LCD projektor, računalo</p> <p>Metoda usmjerenog gledanja televizijskog/ra</p>	<p>b) Razumijevanje značenja</p> <p>Prikazujem medijski sadržaj pomoću LDC projektora i računala. Učenici gledaju/slušaju :</p> <p><i>1. Čarobni štapić</i></p>	Potaknuti učenike na usmeno izražavanje

		<p>dijskog sadržaja</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda govorenja</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda govorenja</p> <p>Nastavni listić</p> <p>Metoda govorenja, slušanja</p>	<p>2. <i>Baka priča najljepše priče</i></p> <p>3. <i>Instant Mom</i></p> <p>4. <i>Bijela vrana</i></p> <p>Potičem učenike na izražavanje svog doživljaja. Razgovaramo o prikazanim televizijskim/radijskim sadržajima.</p> <p>S: Jesu li vam poznati prikazani sadržaji?</p> <p>U: Da!</p> <p>S: Što vam se svidjelo? Gledate li u slobodno vrijeme prikazane sadržaje?</p> <p>U: Zanimljivo je što su svi sadržaji namijenjeni djeci.</p> <p>S: U redu. Što vam se nije svidjelo?</p> <p>U: Nije mi se svidjelo što je u nekim serijama bilo previše nepoznatih riječi, odnosno, engleskih riječi koje još nismo naučili.</p> <p>S: Sada ćemo provjeriti što ste zapisali na svoje nastavne listiće. Analizirat ćemo svaki televizijski/radijski sadržaj posebno.</p> <p>Potičem učenike na razlikovanje ispravnog od neispravnog govora/izražavanja. Učenici čitaju zapisane, uočene</p>	<p>Razumijevanje pogledanog sadržaja</p> <p>Potaknuti učenike na usmeno izražavanje</p>
--	--	--	--	---

		<p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda pisanja</p> <p>Metoda govorenja, slušanja</p> <p>Metoda govorenja</p> <p>Nastavni listić</p>	<p>nepravilnosti, odstupanja od hrvatskoga standardnoga jezika u govoru voditelja/glumaca.</p> <p>Provjeravaju se odgovori učenika te se ispravljaju ukoliko je potrebno i navode nepravilnosti koje učenici nisu uočili.</p> <p>Tijekom usmene analize televizijskih/radijskih sadržaja, učenici na svojim listićima ispravljaju uočene/zapisane pogreške.</p> <p>S: Pročitaj što si zapisao za emisiju <i>Čarobni štapić</i>. Zapisujem na ploču nekoliko uočenih nepravilnosti.</p> <p>U: Mađioničar je rekao <i>Obraćo</i>, a ispravno je <i>Obraćao</i>. Zatim riječ <i>Lupi</i> umjesto <i>Udariti</i>. Krivo je naglasio riječ <i>Izvadimo</i>. S: Tako je. Pozorno poslušajte riječi koje mađioničar nije dobro naglasio: <i>provjeri, protresti, naopačke, ispadne, napraviti</i>. Prozivam jednog učenika koji će pročitati odnosno izgovoriti navedene riječi koje nisu bile dobro naglašene te ukoliko je potrebno pomažem i ispravljam učenika.</p> <p>S: Kojom riječju bismo zamijenili izgovorenu riječ</p>	<p>Uočavanje obilježja televizijskog programa</p> <p>Uočavanje nepravilnosti u govoru voditelja</p> <p>Razvijanje logičkog razmišljanja i dolaženja do zaključaka</p>
--	--	--	--	---

3. Refleksija		Ploča, kreda	<p><i>Bravo?</i></p> <p>U: Možemo zamijeniti riječ <i>Bravo</i> s riječju <i>Odlično</i>.</p> <p>S: Tako je. Što ste zapisali za seriju <i>Instan Mom</i>?</p> <p>U: Zapisala sam riječi <i>tip, frajer, idiote, cool, likovi s faksa, pričam, izgledaš zakon, da li je...</i></p> <p>S: U redu. Što nije u redu s navedenim riječima?</p> <p>U: Neke riječi su riječi engleskoga jezika, nekim riječima se služimo u svakodnevnoj komunikaciji, neke su riječi neprimjerene i nisu hrvatske riječi.</p> <p>S: Tako je! Riječ <i>frajer, lik, zakon</i>, primjenjuju se u svakodnevnoj komunikaciji, nazivamo ih riječima žargona te nisu primjerene za govor na javnoj televiziji. Riječi <i>haj, okej, hajde, cool</i> i slično, riječi su stranih jezika, dakle nisu u skladu s hrvatskim standardnim jezikom.</p> <p>S: Na ploču ću zapisati nekoliko riječi koje su nepravilno izgovorene u seriji. Netko od vas će ih pročitati.</p>	
		Rad u paru	<p>U: <i>Zanima, smršavila si, ispričaš...</i></p>	

			<p>Učenik izgovara zadane riječi, ostali učenici pažljivo slušaju, ispravlja se naglasak ukoliko je potrebno.</p> <p>S: Što ste uočili u sljedećoj emisiji, <i>Baka priča najljepše priče</i>? Kako baka čita priče? Kako se izražava?</p> <p>U: Nisam ništa zapisala.</p> <p>S: Što mislite zašto niste ništa zapisali, odnosno uočili u izražavanju bake?</p> <p>U: Zato što se baka ispravno izražava.</p> <p>S: Tako je. Po čemu se razlikuju prethodne emisije/serije od emisije <i>Baka priča najljepše priče</i>?</p> <p>U: Baka govori hrvatskim standardnim jezikom, a u prethodnim emisijama, glumci i voditelji upotrebljavaju riječi koje nisu iz hrvatskog jezika.</p> <p>S: Odlično ste to primijetili. Posljednja emisija je radijska emisija. U njoj je prisutan govor djece. Što možete reći za navedenu emisiju?</p> <p>U: Govor voditelja je u redu, također i govor djece.</p> <p>S: Tako je. Dakle, imali ste priliku poslušati nekoliko emisija u kojima se različito govori.</p>	
		Stvaralački rad		
		Metoda govorenja		
		Metoda pisanja		
		Metoda usmenog izlaganja		
		Metoda govorenja, slušanja		

			<p>Učenicima se ukazuje na razlike u govoru, na ispravno govorenje te samostalno razlikuju poslušane/prikazane emisije i serije.</p> <p>c) Refleksija</p> <p>Učenicima dijelim listiće na kojima se nalazi neispravno napisan govor voditeljice javne televizije. Zadatak učenika je u paru ispraviti tekst (govor) koji voditeljica treba govoriti u emisiji. Nakon ispravljenog teksta, učenici čitaju tekst te se na taj način provjerava naglasak, odnosno, provodi pravogovorna vježba.</p> <p>S: Dobiveni zadatak rješavate u paru. Potrebno je ispraviti tekst i riječi zamijeniti hrvatskim riječima. Jeste li shvatili zadatak? Ukoliko vam nešto nije jasno ili vam treba pomoć, slobodno pitajte.</p> <p>U: Da.</p> <p>Dijelim učenike u tri skupine. Zadatak svih učenika jest osmisliti i ispravno napisati tekst koji je u skladu s hrvatskim standardnim jezikom, dakle upotrijebiti riječi hrvatskoga jezika, pripaziti na pravopis, oblik riječi, redoslijed riječi u</p>	
--	--	--	---	--

			<p>rečenici te na značenje riječi.</p> <p>Kada napišu tekst, provodi se pravogovorna vježba. Nekoliko učenika čita napisane rečenice teksta (priloga) pazeći na izgovor, naglasak i intonaciju. Učenici zamišljaju te stvaraju prilog o svojoj školi i razredu koji će se prikazati u emisiji <i>Dnevnik</i> na javnoj televiziji.</p> <p>S: Vaš današnji zadatak je u skupinama osmisliti i napraviti prilog o svojoj školi i razredu koji će se prikazati u emisiji <i>Dnevnik</i> na Hrvatskoj RadioTeleviziji. Važno je da pripazite na norme hrvatskoga standardnoga jezika tijekom pisanja teksta. Je li vam jasan zadatak?</p> <p>U: Da!</p>	
			<p>Učenicima zadajem domaću zadaću.</p> <p>S: Za domaću zadaću, pogledajte po izboru jednu emisiju/seriju/film te zabilježite pogreške u govoru voditelja/spikera/glumaca koje ste uočili. Je li vam jasno što je za domaću zadaću?</p> <p>U: Da.</p>	

Literatura pisane priprave:

- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2006) *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Zagreb.

Na adresi:

[https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni plan i program za osnovnu skolu - MZOS 2006 .pdf](https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf) (4. 5. 2019.)

- Radijska emisija *Bijela vrana*

Na adresi : <https://www.youtube.com/watch?v=msqYT1OP9h0&t=2335s> (4. 5. 2019.)

- Televizijska emisija *Čarobni štap*

Na adresi: https://play.rtl.hr/carobni-stapic-p_9569 (4. 5. 2019.)

- Televizijska serija *Instan Mom*

Na adresi: <http://jockantv.com/sinkronizirani-crtici/instant-mom-2013-hr.html> (4. 5. 2019.)

- Televizijska emisija *Baka priča najljepše priče*

Na adresi: https://play.rtl.hr/baka-prica-najljepse-price-p_7548 (4. 5. 2019.)

Prilozi pisane priprave:

Prilog 1: Nastavni listić

Pozorno pogledaj i poslušaj televizijske i radijske sadržaje. U stupce ispiši uočene nepoznate riječi i izraze, riječi stranog jezika te riječi koje nisu u skladu s normama hrvatskoga standardnoga jezika.

1. Emisija

2. Emisija

3. Emisija

4. Emisija

--	--	--	--

Prilog 2: Nastavni listić (govor)

Cjeli world bruji o čimpanzi koja skrola po instagramu i vješto surfa društvenim mrežama. Dugi niz godina znamo da čimpazne imaju gro razvijene intelektualne sposobnosti. Čimpanza može među fotkama izabrati druge čimpanze, što znači da osim predmeta može skužiti i svoju vrstu. Fora, kaj ne? Čimpanze s ljudima dijele do 99 % DNK , kaj ih čini našim najbližim srodnikom u prirodi. One u divljini uz pomoć kamena razbijaju orahe, štapima boduju nastambe termita da ih izvuču van i liščem štitiću glave tijekom kiše, a istraživači su već ustanovili da se čimpanze znadeju koristiti tehnologijom poput kompjutorom. People koriste facebook, instagram kak bi se međusobno povezali pa nije tak strangely da bi ih i naš najbliži rođak mogel koristiti za tu svrhu, veli stručnjakinja Wright.

Prilog 3: Prilog o školi i razredu za emisiju *Dnevnik*

4. Pristanak na sudjelovanje u istraživanju

Naziv istraživanja: Utjecaj jezičnih sadržaja televizijskih i radijskih programa na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave

Istraživač: studentica Učiteljskog fakulteta, Martina Jurič

Ostale osobe uključene u istraživanje: Mentor diplomskog rada, izv. prof. dr. sc. Vladimira Velički; sumentor, Božica Vuić, prof.

Opis istraživanja: Cilj je ovoga istraživanja izraditi diplomski rad na temu Utjecaj jezičnih sadržaja televizijskih i radijskih emisija na leksičko-semantički razvoj

učenika razredne nastave. Učenici će ispuniti ankete te će se njihovi odgovori upotrijebiti isključivo za potrebe diplomskog rada. Pitanja su namijenjena učenicima 4. razreda te se odnose na nastavni predmet hrvatskoga jezika, odnosno, medijsku kulturu kao i na televizijske/radijske programe koje učenici gledaju/slušaju. Ankete su anonimne.

Valja napomenuti da istraživanje ne predstavlja ni najmanji rizik te djeca mogu odustati od sudjelovanja u istraživanju bilo u kojemu trenutku.

Mjesto i datum: Zagreb, 6. ožujka 2019.

Glavni istraživač (potpis): _____

Sudionik, roditelj ili staratelj (ime pisano tiskanim slovima i potpis):

_____

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Izjavljujem da sam ja, Martina Jurič samostalno istražila literaturu, provela istraživanje i napisala diplomski rad na temu Utjecaj jezičnih sadržaja televizijskih i radijskih programa na leksičko-semantički razvoj učenika razredne nastave pod vodstvom mentorice izv. prof. dr. sc. Vladimire Velički i sumentorice Božice Vuić, prof.

Petrinja, srpanj 2019.

Martina Jurič